
BEZPIECZNY

BANK

BEZPIECZNY BANK

czasopismo poświęcone
zagadnieniom gwarancji
depozytów i bezpieczeństwa
finansowego banków

Kolegium programowo-redakcyjne:

prof. dr hab. Władysław Baka
– redaktor naczelny,
Kazimierz Beca,
dr Marek Grzybowski,
dr hab. Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska, prof. SGH,
Ewa Kawecka-Włodarczak,
prof. dr hab. Stanisław Owsiak,
Krzysztof Pietraszkiewicz,
prof. dr hab. Marek Safjan,
prof. dr hab. Jan Szambelańczyk,
Ewa Śleszyńska-Charewicz

Sekretariat redakcji:

Tomasz Obal
Beata Zdanowicz

Publikowane artykuły przedstawiają
opinie i poglądy ich autorów i nie
wrażają oficjalnego stanowiska
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Łamanie:

Dariusz Stański

Korekta:

Ewa Stępniewicz

Opracowanie graficzne:

Andrzej Koch

Druk:

STARDRUK

ISSN 1429-2939

Wydawca:

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
00-546 Warszawa
ul. Ks. Ignacego Jana Skorupki 4
tel. 583-08-01, 583-08-05,
583-08-06
fax 583-08-08
e-mail: rada@bfg.pl
www.bfg.pl

W NUMERZE

1 (22) 2004

A. Z działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – str. 3

1. Pomoc Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych – *Marek Jarzębski, Hubert Zarachowicz* – str. 3
Aneks:
Uchwała nr 15/2001 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych (tekst ujednoczony) – str. 7
2. *Profil Oceny Banku* stosowany w procesie monitorowania banków korzystających z pożyczek udzielonych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny – *Agnieszka Zborowska* – str. 39

B. Problemy i poglądy

1. Podstawowe cechy systemów gwarantowania depozytów i działalności pomocowej w państwach Unii Europejskiej – wnioski dla Polski – *Tomasz Obal* – str. 53
2. Pomoc publiczna dla banków według regulacji unijnych i krajowych – *mec. Edward Kostro* – str. 64
3. Polski system gwarantowania depozytów i udzielania pomocy w świetle rozwiązań europejskich (omówienie dyskusji) – str. 75

C. Konsultacje dla banków

Compliance – nowa funkcja banków – *Beata Zdanowicz* – str. 79

D. Z doświadczeń zagranicznych

Ewolucja regulacji w zakresie adekwatności kapitałowej banków – *M. Iwanicz-Drozdowska* – str. 89

E. Kronika

Podstawowe wielkości makroekonomiczne w sektorze bankowym w 2003 roku – *Halina Polijaniuk* – str. 101

F. Miscellanea

Przegląd prasy zagranicznej (grudzień 2003–marzec 2004) – str. 105

Z działalności BFG

Marek Jarzębski, Hubert Zarachowicz

POMOC BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO ZE ŚRODKÓW FUNDUSZU RESTRUKTURYZACJI BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252) oddała do dyspozycji Bankowego funduszu Gwarancyjnego środki pochodzące ze zlikwidowanego Funduszu Rozwoju Banków Spółdzielczych oraz z tytułu wykupu obligacji restrukturyzacyjnych serii „D” nieprzekazanych przez BGŻ SA na rzecz zrzeszonych banków regionalnych, a także z obligacji przekazanych tym bankom, które nie zostały wykorzystane zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze środków tych powstał w BFG fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych umożliwiający udzielanie pomocy finansowej przeznaczonej na inwestycje związane z procesami łączeniowymi banków spółdzielczych oraz na nabywanie akcji banków zrzeszających.

Na podstawie delegacji ustawowej Rada Bankowego Funduszu Gwarancyjnego podjęła w dniu 8 maja 2001 r. Uchwałę nr 15/2001 w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Stworzone zostały tym samym podstawy prawne do rozpoczęcia udzielania takiej pomocy. Zgodnie z zapisami ustawowymi oraz regulacjami uchwały Rady Funduszu pomoc mogła być udzielana bankom spółdzielczym, których sytuacja finansowa pozwalała na uznanie przez Fundusz braku zagrożenia spłaty, z przeznaczeniem na:

- 1) wsparcie procesów łączeniowych, z uwzględnieniem banków, które dokonały połączenia w okresie 3 lat przed dniem wejścia w życie ustawy, w tym:
 - a) unifikację programów i sprzętu informatycznego,

Bezpieczny Bank

- b) ujednoczenie technologii bankowej,
 - c) ujednoczenie procedur finansowo-księgowych,
 - d) unifikację oferty produktów i usług bankowych,
- 2) nabycie akcji banku zrzeszającego w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do dnia 28 stycznia 2004 r.

Warunki udzielanej pomocy były jednakowe zarówno w przypadku pożyczek na wsparcie procesów łączeniowych, jak i na nabycie akcji banku zrzeszającego i obejmowały:

- ❖ oprocentowanie pożyczki – 0,1 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej,
- ❖ prowizję – 0,1% kwoty pożyczki,
- ❖ okres korzystania z pożyczki – nie dłuższy niż 3 lata,
- ❖ wypłatę – jednorazową lub w transzach,
- ❖ spłatę odsetek – w okresach kwartalnych,
- ❖ spłatę kapitału pożyczki – w okresach półrocznych.

Ponadto bank zobowiązany był do ustanowienia odpowiedniego zabezpieczenia spłaty w formie przewidzianej w Kodeksie cywilnym lub w innych ustawach.

Istotnym warunkiem mającym wpływ na poziom zainteresowania banków pomocą finansową z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych (frbs) był wprowadzony ustawą zakaz wypłaty dywidendy w okresie korzystania z pomocy i obowiązek przeznaczania całości nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszy własnych banku.

Z uwagi na duże zainteresowanie banków tą formą pomocy oraz brak możliwości jednoznacznego oszacowania wielkości zapotrzebowania na środki frbs, które zgodnie ze wstępnymi deklaracjami wynosiło 188.300,00 tys. zł, Rada BFG wprowadziła ograniczenia dotyczące terminu składania wniosków o pomoc. Ustalono, że kompletne wnioski banków przyjmowane będą do dnia 31 sierpnia 2001 r. w celu oszacowania łącznego zapotrzebowania na pomoc finansową dla uprawnionych banków. W razie stwierdzenia, że zapotrzebowanie to przekraczałoby środki frbs, kwoty pomocy przyznane poszczególnym bankom mogłyby zostać proporcjonalnie zmniejszone. Mechanizm powyższy miał znaczenie tylko teoretyczne, bowiem w związku z niższym zapotrzebowaniem banków na pomoc nie doszło do redukcji przyznanych kwot pożyczek.

Realizując postulaty banków spółdzielczych dotyczące uproszczenia procedury ubiegania się o pomoc Rada BFG, na wniosek Zarządu, dokonała w dniu 21 lutego 2002 r. nowelizacji Uchwały nr 15/2001, w ramach której zrezygnowano z obowiązku przesyłania przez banki, wraz z wnioskiem, sprawozdawczości finansowej oraz odstąpiono od pomniejszania kwoty udzielonej pomocy przeznaczonej na pokrycie kosztów łączenia się banków o dochody uzyskane przez bank z wcześniejszej pomocy zewnętrznej. Zrezygnowano

Z działalności BFG

przy tym z ograniczeń czasowych w przyjmowaniu wniosków, przyjmując zasadę ich rozpatrywania w kolejności wpływu z uwzględnieniem stanu środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Odejście od uwzględniania dochodów uzyskanych z pomocy Narodowego Banku Polskiego oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego zaowocowało zwiększeniem kwot pomocy, o odliczone wcześniej dochody, dla 9 banków spółdzielczych na łączną kwotę 2.620 tys. zł.

Mając na uwadze upływający w dniu 28 stycznia 2004 r. ostateczny termin nabycia akcji banku zrzeszającego uprawniający do skorzystania z pomocy finansowej na ten cel, sytuację ekonomiczno-finansową banków zrzeszających, a w szczególności Banku Polskiej Spółdzielczości SA oraz w celu włączenia banków spółdzielczych do aktywnego uczestnictwa w procesach zmierzających do wzmocnienia kapitałowego banków zrzeszających, Rada BFG w dniu 11 czerwca 2003 r., na wniosek Zarządu, wprowadziła korzystniejsze zasady udzielania pomocy finansowej na zakup akcji tych banków. Oprocentowanie pożyczek obniżono do poziomu 0,05 stopy redyskontowej weksli określanej przez Radę Polityki Pieniężnej, wydłużono do 5 lat okres korzystania z pomocy oraz wprowadzono możliwość skorzystania z 2-letniej karencji w spłacie kapitału. Do dnia 31 grudnia 2003 r. wypłacono 14 pożyczek na kwotę 2.742,80 tys. zł.

Zdobyte doświadczenia w zakresie wspierania banków spółdzielczych realizujących procesy łączeniowe oraz ulegająca zmianom sytuacja na rynku finansowym, skutkująca zmniejszaniem się efektów uzyskiwanych przez banki z tytułu otrzymanych pożyczek, zaowocowały podjęciem działań zmierzających do uatrakcyjnienia warunków udzielania pomocy. Istotne propozycje w tym zakresie zostały określone przez zainteresowane środowisko i zaprezentowane na XIII Walnym Zgromadzeniu Członków Krajowego Związku Banków Spółdzielczych w dniu 11 września 2003 r., a także na spotkaniu przedstawicieli banków z Radą BFG, które odbyło się w dniu 6 listopada 2003 r.

Uwzględniając zgłoszone propozycje oraz wyniki symulacji skutków wprowadzenia postulowanych zmian Rada Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, na wniosek Zarządu, zdecydowała się w dniu 18 grudnia 2003 r. na dalsze zmiany warunków udzielania pomocy finansowej poprzez wydłużenie maksymalnego okresu korzystania z pożyczek ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych do 5 lat i wprowadzenie możliwości zastosowania karencji w spłacie kapitału pożyczki maksymalnie do 2 lat. Postanowiono także odstąpić od konieczności opracowywania prognozy finansowej na pierwszy rok pomocy Funduszu w ujęciu kwartalnym. Prognoza na cały okres pomocy powinna zostać sporządzona w układzie rocznym. Wcześniej Zarząd Funduszu zwolnił banki korzystające z pomocy z obowiązku nadsyłania sprawozdań z realizacji złożonych prognoz finansowych oraz przesyłania sprawozdawczości kierowanej do Narodowego Banku Polskiego będącej w posiadaniu Funduszu.

Bezpieczny Bank

Ponadto w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 137, poz. 1303) złagodzone zapisy dotyczące obowiązkowego przekazywania nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszy własnych banku. Aktualnie bank zobowiązany jest do przeznaczania nie mniej niż 80% nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszu zasobowego lub rezerwowego. Zmieniony został również zapis dotyczący wymogów zabezpieczenia wierzytelności Funduszu. Zrezygnowano z konieczności ustanawiania zabezpieczenia w formie przewidzianej w Kodeksie cywilnym lub innych ustawach na rzecz bardziej ogólnego zapisu „bank spółdzielczy ustanowi odpowiednie zabezpieczenie wierzytelności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego”. Zapisy te zostały przeniesione do Uchwały Nr 15/2001 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Nowelizacja przepisów ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz Uchwały Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego powinny przyczynić się do zwiększenia zainteresowania banków korzystaniem ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, a także pozwoli zwiększyć efektywność udzielanej bankom pomocy. Szczegółowe warunki udzielania pomocy z frbs obejmują:

- ❖ oprocentowanie pożyczki:
 - 0,1 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej (pożyczki na wsparcie procesów łączeniowych);
 - 0,05 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej (pożyczki na nabycie akcji banku zrzeszającego w okresie 3 lat od wejścia w życie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających),
- ❖ prowizję – 0,1% kwoty pożyczki,
- ❖ okres korzystania z pożyczki – nie dłuższy niż 5 lat,
- ❖ wypłatę – jednorazowa lub w transzach
- ❖ spłatę odsetek – w okresach kwartalnych,
- ❖ spłatę kapitału pożyczki – w okresach półrocznych;
 - Zarząd BFG może zastosować karencję w spłacie kapitału, karencja nie może być dłuższa niż 2 lata.

Należy jednak pamiętać, że wprowadzenie atrakcyjniejszych warunków udzielania pomocy finansowej i idący w ślad za tym wzrost zainteresowania banków, skutkować może powstaniem niedoboru środków frbs. Jednakże, większość przedstawicieli banków spółdzielczych opowiedziała się za wspomaganiami przez BFG procesów konsolidacyjnych i zwiększeniem efektywności pomocy, nawet za cenę konieczności oczekiwania na wypłatę pożyczki w przypadku niedoboru środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

**UCHWAŁA NR 15/2001
RADY BANKOWEGO FUNDUSZU
GWARANCYJNEGO**

z dnia 8 maja 2001 r.

**w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków
udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym
z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych**

(tekst ujednolicony)¹⁾

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252, z 2001 r. Nr 111, poz. 1195, z 2002 r. Nr 141, poz. 1178 i Nr 216, poz. 1824 oraz z 2003 r. Nr 137, poz. 1303) oraz § 16 statutu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie nadania statutu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (Dz.U. Nr 21, poz. 113, z 1997 r. Nr 126, poz. 808, z 2000 r. Nr 12, poz. 137 oraz z 2001 r. Nr 16, poz. 174) uchwała się, co następuje:

§ 1

Wprowadza się „Formy, tryb i szczegółowe warunki udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych”, stanowiące załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

¹⁾ Uchwała nr 15/2001 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) uchwałą nr 35/2001 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 13 grudnia 2001 r. zmieniającą uchwałę w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- 2) uchwałą nr 5/2002 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 21 lutego 2002 r. zmieniającą uchwałę w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,

Bezpieczny Bank

Zakres informacji wymaganych od banków ubiegających się o pomoc finansową z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych oraz wzory formularzy określa załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

R a d a
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

-
- 3) uchwałą nr 11/2003 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 11 czerwca 2003 r. zmieniającą uchwałę w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
 - 4) uchwałą nr 25/2003 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 18 grudnia 2003 r. zmieniającą uchwałę w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Ujednolicony tekst uchwały nie obejmuje § 2 uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r., który stanowi:

„§ 2.1. Przepisy § 4 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 załącznika nr 1 do uchwały wymienionej w § 1 w brzmieniu nadanym niniejszą uchwałą mogą być stosowane również do banków, które korzystają z pomocy finansowej Funduszu.

2. Przepis § 8 ust. 2 załącznika nr 1 do uchwały wymienionej w § 1, w brzmieniu nadanym niniejszą uchwałą, może być stosowany w zakresie sposobu podziału nadwyżki bilansowej również do pomocy finansowej udzielonej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 137, poz. 1303)”.

Z działalności BFG

Załącznik nr 1 do uchwały nr 15/2001
Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 8 maja 2001 r.²⁾

Formy, tryb i szczegółowe warunki udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych

Stosownie do art. 35 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252, z 2001 r. Nr 111, poz. 1195 oraz z 2002 r. Nr 141, poz. 1178 i Nr 216, poz. 1824) Bankowy Fundusz Gwarancyjny, zwany dalej „Funduszem”, może udzielać bankom spółdzielczym, zwanym dalej „bankami”, w których nie występuje niebezpieczeństwo niewypłacalności, zwrotnej pomocy finansowej ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, zwanej dalej „pomocą finansową”.

§ 1

Pomoc finansowa udzielana jest w formie niskoprocentowanych pożyczek na wniosek zainteresowanego banku.

§ 2

1. Udzielenie pomocy finansowej wymaga ustanowienia przez bank odpowiedniego prawnego zabezpieczenia wierzytelności Funduszu³⁾.

2. Do zabezpieczania wierzytelności Funduszu z tytułu udzielonej pomocy finansowej stosuje się odpowiednio „Zasady i formy zabezpieczenia i dochodzenia zwrotu należności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z tytułu udzielonej pomocy finansowej”, stanowiące załącznik do uchwały nr 14/95

²⁾ W brzmieniu ustalonym w załączniku nr 1 do uchwały nr 5/2002 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 21 lutego 2002 r. oraz z uwzględnieniem zmian wprowadzonych uchwałą nr 11/2003 z dnia 11 czerwca 2003 r. i uchwałą nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. a uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r., która weszła w życie z dniem 18 grudnia 2003 r.

Bezpieczny Bank

Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 19 października 1995 r. w sprawie określenia zasad i form zabezpieczenia i dochodzenia zwrotu środków należnych Funduszowi z tytułu udzielania pomocy, zmienionej uchwałą nr 8/96 z dnia 29 lutego 1996 r. oraz uchwałą nr 28/2001 z dnia 20 września 2001 r.

§ 3

Fundusz może uzależnić udzielenie pomocy finansowej od wyników wizytacji przeprowadzonej w banku przez swoich przedstawicieli.

§ 4⁴⁾

1. Pomoc finansowa wspierająca procesy łączenia się banków spółdzielczych oraz realizację inwestycji tych banków udzielana jest na następujących warunkach:

- 1) oprocentowanie pożyczki w skali roku wynosi 0,1 stopy redyskontowej weksli określanej przez Radę Polityki Pieniężnej, z zastrzeżeniem pkt 11,
- 2) zmiana wysokości oprocentowania pożyczki następuje od dnia wejścia w życie uchwały Rady Polityki Pieniężnej zmieniającej wysokość stopy, o której mowa w pkt 1,
- 3) prowizja wynosi 0,1% kwoty pożyczki,
- 4) prowizja potrącana jest z kwoty pożyczki,
- 5) pożyczka udzielana jest na okres nie dłuższy niż 5 lat⁵⁾,
- 6) wypłata pożyczki może być dokonana jednorazowo lub w transzach,
- 7) odsetki od wypłaconej pożyczki płatne są w okresach kwartalnych, z zastrzeżeniem pkt 11,
- 8) spłata pożyczki następuje w równych ratach, w okresach półrocznych,
- 9) (uchylony)⁶⁾,
- 10) niewykorzystane lub nienależycie wykorzystane środki pieniężne bank jest obowiązany zwrócić Funduszowi wcześniej niż wynika to z harmonogramu spłaty,
- 11) w przypadku określonym w pkt 10, bank jest zobowiązany do zapłaty na rzecz Funduszu dodatkowych odsetek od niewykorzystanej lub niewłaściwie wykorzystanej części pożyczki. Odsetki te zostaną obliczone za okres

⁴⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 uchwały nr 11/2003 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 11 czerwca 2003 r., która weszła w życie z dniem 11 czerwca 2003 r.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit b tiret pierwsze uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

⁶⁾ Przez § 1 pkt 1 lit b tiret drugie uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

Z działalności BFG

obejmujący odpowiednią liczbę miesięcy oraz dni kalendarzowych, jakie upłynęły od dnia wypłaty pożyczki do dnia zapłaty odsetek przez bank; dodatkowe odsetki zostaną obliczone według stopy procentowej, obliczonej jako średnia arytmetyczna wysokości stóp redyskontowych weksli obowiązujących w okresie od dnia wypłaty pożyczki do dnia zapłaty.

2. Pomoc finansowa na zakup akcji banku zrzeszającego udzielana jest na następujących warunkach:

- 1) określonych w ust. 1 w pkt 2–4, 7, 8, 10 i 11,
- 2) oprocentowanie pożyczki w skali roku wynosi 0,05 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej, z zastrzeżeniem ust. 1 pkt 11,
- 3) na okres nie dłuższy niż 5 lat,
- 4) wypłata pożyczki dokonywana jest jednorazowo.

3. Zarząd Funduszu może zastosować karencję w spłacie pożyczek, o których mowa w ust. 1 i 2. Karencja nie może być dłuższa niż 2 lata od dnia wypłaty pożyczki⁷⁾.

§ 5

1. Procedura udzielenia pomocy finansowej rozpoczyna się z chwilą złożenia przez bank wniosku, o którym mowa w § 1, wraz z kompletem załączników wymienionych w § 6.

2. Wnioski banków będą rozpatrywane w kolejności ich wpływu z uwzględnieniem stanu środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

§ 6

1. Do wniosku o udzielenie pomocy finansowej bank dołącza:

- 1) uchwały walnych zgromadzeń lub zebrań przedstawicieli banków łączących się, które wyrażają wolę połączenia się lub postanowienie sądu o zarejestrowaniu połączenia się banków,
- 2) w przypadku wniosku banku o udzielenie pomocy finansowej na nabycie akcji banku zrzeszającego – pozytywną decyzję właściwego organu banku uprawnioną zarząd banku do nabycia akcji – o ile w konkretnym przypadku jest to wymagane,
- 3) opinię i raport z badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta za rok poprzedzający rok, w którym bank wystąpił o pomoc finansową,

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. c uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

Bezpieczny Bank

- 4) opinię banku zrzeczającego dotyczącą wniosku banku o pomoc finansową,
- 5) pozostałe dokumenty i informacje określone w załączniku nr 2 do uchwały.

2. W uzasadnionych przypadkach Zarząd Funduszu może uzależnić rozpatrzenie wniosku o udzielenie pomocy od przedłożenia przez bank innych dokumentów i informacji, niż określone w ust. 1.

§ 7

Fundusz ocenia zasadność poniesionych przez banki kosztów połączenia się oraz celowość nakładów, które mają być poniesione w związku z planowanym połączeniem. Ocena wniosków dokonywana jest według jednolitych kryteriów, zgodnie z zasadą równego traktowania wszystkich banków ubiegających się o pomoc finansową.

§ 8

1. Uchwałę w sprawie udzielenia pomocy finansowej podejmuje Zarząd Funduszu.

2. Szczegółowe warunki udzielenia pomocy finansowej, z uwzględnieniem obowiązku przeznaczania przez bank, w okresie korzystania z pomocy finansowej, nadwyżki bilansowej zgodnie z ogólnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami, określone są w umowie pożyczki⁸⁾.

§ 9

O podjęciu przez Zarząd Funduszu uchwały w przedmiocie udzielenia pomocy finansowej Fundusz niezwłocznie informuje bank wnioskujący o pomoc oraz właściwy bank zrzeczający.

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 lit. c uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

Z działalności BFG

Załącznik nr 2 do uchwały nr 15/2001
Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 8 maja 2001 r. ⁹⁾

Zakres informacji wymaganych od banków ubiegających się o pomoc finansową z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych oraz wzory formularzy

§ 1

1. Wniosek banku spółdzielczego o udzielenie pomocy finansowej z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych na finansowanie połączenia się banków spółdzielczych, zwanych dalej „bankami”, oraz realizację inwestycji tych banków powinien być sporządzony na formularzu, według wzoru formularza nr 1.

2. Wniosek banku o udzielenie pomocy finansowej, o którym mowa w ust. 1, powinien być uzupełniony o następujące informacje:

- 1) ogólną charakterystykę sytuacji ekonomicznej banku ubiegającego się o pomoc finansową, w tym wpływ połączenia na sytuację ekonomiczną banku – wnioskodawcy, w szczególności:
 - a) prognozę^{*)} bilansu, rachunku zysków i strat oraz prognozę wysokości współczynnika wypłacalności banku w okresie korzystania ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, wraz z założeniami planistycznymi według wzoru formularza nr 5,
 - b) informację o dokonanym (przed złożeniem wniosku) i planowanym podziale nadwyżki bilansowej,
 - c) propozycję banku odnośnie prawnych form zabezpieczenia wierzytelności Funduszu,
- 2) pozostałe informacje i dokumenty, w szczególności:

⁹⁾ W brzmieniu ustalonym w załączniku nr 2 do uchwały nr 5/2002 z dnia 21 lutego 2002 r.

^{*)} Prognoza bilansu oraz rachunku zysków i strat powinna rozpoczynać się od daty planowanego uzyskania pomocy finansowej z Funduszu i obejmować cały okres korzystania z pomocy finansowej oraz powinna być sporządzona w układzie rocznym.

Bezpieczny Bank

- a) uchwałę walnego zgromadzenia albo zebrania przedstawicieli o przeznaczeniu przez bank, w okresie korzystania z pomocy finansowej, nadwyżki bilansowej zgodnie z ogólnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami, bądź informację o terminie przedłożenia tej uchwały¹⁰⁾,
- b) zezwolenie Komisji Nadzoru Bankowego na połączenie się banków, o ile było wymagane,
- c) postanowienie sądu o wpisie do rejestru połączenia się banków,
- d) statut banku – wnioskodawcy,
- e) wyciąg z rejestru sądowego banku – wnioskodawcy,
- f) dokument określający, do jakiej wysokości zarząd banku – wnioskodawcy może zaciągać zobowiązania, o ile nie określa tego statut banku,
- g) podstawowe dane o władzach i organizacji banku, zgodnie ze wzorem formularza nr 2.

§ 2

1. Poza informacjami, o których mowa w § 1, wniosek banku o udzielenie pomocy finansowej dla banków, które połączyły się po dniu 28 stycznia 1998 r., powinien zawierać kopie dokumentów księgowych potwierdzających koszty poniesione na procesy łączeniowe zgodnie z wzorem formularza nr 3 i 3A, w podziale na:

- 1) unifikację programów i sprzętu informatycznego,
- 2) ujednoczenie technologii bankowej,
- 3) ujednoczenie procedur finansowo-księgowych,
- 4) unifikację oferty produktów i usług bankowych,
- 5) inne inwestycje związane z połączeniem banków.

2. Poza informacjami, o których mowa w § 1, wniosek banku o udzielenie pomocy finansowej na planowane inwestycje związane z połączeniem banków powinien zawierać zestawienia planowanych nakładów według wzoru formularzy nr 3 i 3 B, w podziale na:

- 1) unifikację programów i sprzętu informatycznego,
- 2) ujednoczenie technologii bankowej,
- 3) ujednoczenie procedur finansowo-księgowych,
- 4) unifikację oferty produktów i usług bankowych,
- 5) inne inwestycje związane z połączeniem banków.

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 2 lit. a uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

Z działalności BFG

§ 3

1. Wniosek banku o udzielenie pomocy finansowej na zakup akcji banku zrzeszającego powinien być sporządzony według wzoru formularza nr 4.

2. Wniosek banku o udzielenie pomocy finansowej, o którym mowa w ust. 1, powinien być uzupełniony o następujące informacje i dokumenty:

- 1) charakterystykę sytuacji ekonomicznej i organizacyjnej banku wnioskującego i banku zrzeszającego,
- 2) prognozę^{*)} bilansu, rachunku zysków i strat oraz prognozę współczynnika wypłacalności banku występującego o pomoc finansową w okresie korzystania z pomocy wraz z założeniami planistycznymi według wzoru formularza nr 5,
- 3) zezwolenie Komisji Nadzoru Bankowego na wykonywanie prawa głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy z akcji, które bank wnioskujący zamierza nabyć (jeśli w konkretnym przypadku zezwolenie takie jest wymagane),
- 4) uchwałę walnego zgromadzenia albo zebrania przedstawicieli o przeznaczaniu przez bank, w okresie korzystania z pomocy finansowej, nadwyżki bilansowej zgodnie z ogólnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami, bądź informację o terminie przedłożenia tej uchwały¹¹⁾,
- 5) statut banku oraz wyciąg z rejestru sądowego banku wnioskującego o pomoc finansową,
- 6) dokument określający, do jakiej wysokości zarząd banku wnioskującego o pomoc finansową może zaciągać zobowiązania, o ile nie określa tego statut banku.

^{*)} Prognoza bilansu oraz rachunku zysków i strat powinna rozpoczynać się od daty planowanego uzyskania pomocy finansowej z Funduszu i obejmować cały okres korzystania z pomocy finansowej oraz powinna być sporządzona w układzie rocznym.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 2 lit b uchwały nr 25/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r.

**Wniosek banku spółdzielczego o udzielenie pomocy finansowej
z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych**

Lp.	Wyszczególnienie	Dotyczy banku	
		ubiegającego się o pomoc	przejmowanego/łączonego
1	Nazwa i siedziba banku		
2	Organ rejestrowy i nr wpisu w rejestrze		
3	Skład zarządu banku	<p>podać stanowisko, imię i nazwisko oraz datę powołania na stanowisko</p>	<p>podać stanowisko, imię i nazwisko oraz datę powołania na stanowisko</p>
4	Data przejęcia/połączenia		
5	Wnioskowana kwota pomocy*		
6	Sposób wykorzystania pomocy*		
7	Planowany okres korzystania z pomocy*		
8	Proponowane warunki spłaty kapitału*		
9	Proponowane formy zabezpieczenia*		
10	Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych (imię i nazwisko/nazwa/firma, numer wpisu na listę prowadzoną przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów, numer legitymacji biegłego rewidenta)		

UWAGA: Wszystkie dane podawać według stanu na koniec miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku.

* Wymaga uzasadnienia lub skomentowania na osobnej karcie.

Z działalności BFG

Podstawowe dane o organizacji i władzach banku spółdzielczego

Lp.	Wyszczególnienie	Bank przyłączający	Bank (i) przyłączany (e)	Bank po przyłączeniu	Uwagi
1	Nazwa banku				
2	Liczba członków zarządu				
3	Liczba członków rady nadzorczej				
4	Liczba zatrudnionych				
5	Liczba oddziałów				
6	Liczba filii				
7	Liczba punktów kasowych				

Z działalności BFG

**Wniosek banku spółdzielczego o udzielenie pomocy finansowej
z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych na zakup akcji banku zrzeszającego**

Lp.	Wyszczególnienie	
	banku spółdzielczego	Dotyczy banku zrzeszającego
1	Nazwa i siedziba banku	
2	Organ rejestrowy i nr wpisu w rejestrze	
3	Skład zarządu banku	<p>podać stanowisko, imię i nazwisko oraz datę powołania na stanowisko</p>
4	Wnioskowana kwota pomocy*	
5	Planowany okres korzystania z pomocy*	
6	Proponowane warunki spłaty kapitału*	
7	Proponowane formy zabezpieczenia*	
8	Struktura akcjonariatu	
9	Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych (imię i nazwisko/nazwa/firma, numer wpisu na liście prowadzonej przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów, numer legitymacji biegłego rewidenta)	

UWAGA: Wszystkie dane podawać według stanu na koniec miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku.

* Wymaga uzasadnienia lub skomentowania na osobnej karcie.

Prognoza bilansu, rachunku zysków i strat oraz wysokości współczynnika wypłacalności				
Prognoza na okres	od 30 września 0000 r. do 31 grudnia 0000 r.			
przygotowany przez				
data stanu wyjściowego				
Nazwa Banku	Bank Spółdzielczy w XXX			
Założenia do planowania:	Określenie okresu prognozowania:			
	Stan początkowy	Okres 1	Okres 2	Okres 3
				Okres 4
Zdefiniowanie okresu w celu dokonania przeliczeń na warunki roczne – w miesiącach	12			
PARAMETRY PLANISTYCZNE				
1. Stopa podatku dochodowego+A40				
2. Stopa inflacji				
3. Reżykonto weksli				
4. Kwotowe zwolnienie z rezerwy obowiązkowej				
5. Kwota pomocy finansowej z BFG w tys. zł				
6. Kwota pomocy finansowej z NBP, Ministerstwa Finansów w tys. zł				
7. Procentowa zmiana aktywów netto				
8. Współczynnik wypłacalności				
9. Stopa zwrotu z kapitału netto (funduszy podstawowych)				

Bank Spółdzielczy w XXX od 30 września 0000 r. do 31 grudnia 0000 r. BILANS - AKTYWA		1	2	3	4	5	6	7
		Stany początkowe tys. zł	Dynamika 5/2	Struktura aktywów	Dynamika 5/2	Okres 1 tys. zł	Struktura aktywów	Dynamika 8/5
I.1. Kasa			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
I.2. Operacje z bankiem centralnym			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
I.3. Odsetki			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
II. Należności od sektora finansowego		0,00	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Rezerwa obowiązkowa			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
2. Rachunki bieżące			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
3. Należności terminowe normalne i pod obserwacją (od banków)			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
4. Należności wydzielenie i pozostałe od banków			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
5. Odsetki od należności normalnych i pod obserwacją (od banków)			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
6. Należności zagrożone od banków ogółem			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
7. Odsetki od należności zagrożonych (od banków)			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
8. Należności normalne i pod obserwacją od pozostałych podmiotów finansowych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
9. Należności zagrożone od pozostałych podmiotów finansowych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
10. Odsetki od należności pozostałych podmiotów finansowych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
III. Należności od sektora niefinansowego		0,00	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Należności normalne i pod obserwacją			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
2. Należności zagrożone			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
3. Odsetki od należności normalnych i pod obserwacją			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
4. Odsetki od należności zagrożonych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
IV. Należności od sektora budżetowego		0,00	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Od budżetu państwa			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
2. Należności normalne i pod obserwacją od budżetów terenowych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
3. Należności zagrożone od budżetów terenowych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
4. Pozostałe należności budżetowe			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
5. Odsetki od należności normalnych i pod obserwacją			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
6. Odsetki od należności zagrożonych			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
V. Należności z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu		0,00	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Emitowane przez Skarb Państwa			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
2. Emitowane przez Bank Centralny			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
3. Pozostałych emitentów			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
4. Odsetki			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
VI. Papiery wartościowe		0,00	0,0%	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Z prawem do kapitału dopuszczone do publicznego obrotu			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
2. Z prawem do kapitału nie dopuszczone do publicznego obrotu			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
3. Dłużne - dopuszczone do publicznego obrotu			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
4. Dłużne - nie dopuszczone do publicznego obrotu			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
5. Związane z restrukturyzacją			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
6. Wyodrębnione na pokrycie funduszu ochrony gwarantowanych (BFG)			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
7. Inne			0,0%		0,0%		0,0%	0,0%

Bezpечny Bank

FORMULARZ NR 5

BILANS

	1	2	3	4	5	6	7
VII. Jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych i inwestycyjnych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
VIII. Dotacje i pożyczki podporządkowane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
IX. Akcje i udziały		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. W jednostkach zależnych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
w tym: w bankach			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. W jednostkach stowarzyszonych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
w tym: w bankach			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Udziały mniejszościowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
X. Aktywa trwałe		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Majątek trwały rzeczowy			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Wartości niematerialne i prawne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Aktywa do zbycia			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
4. Pozostałe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
XI. Inne aktywa		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Konta rozliczeniowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Dłużnicy			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Koszty i przychody rodzicane w czasie (pozasietkowe)			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
4. Pozostałe aktywa			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
5. Należności z tytułu zabezpieczeń pieniężnych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
A. AKTYWA BRUTTO		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
A.1. Umorzenia			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
A.2. Rezerwy celowe		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Na należności zagrożone od sektora finansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Na należności pod obserwacją od sektora finansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Na należności zagrożone od sektora niefinansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
4. Na należności pod obserwacją i kredyty konsumpcyjne od sektora niefinansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
5. Na należności zagrożone od sektora budżetowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
6. Na należności pod obserwacją od sektora budżetowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
7. Rezerwy na deprecjację		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
7.1. papierów wartościowych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
7.2. akcji i udziałów			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
7.3. aktywów do zbycia			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
8. Pozostałe aktywa trwałe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
9. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
B. AKTYWA NETTO		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
C. Pasywa razem		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
D. Aktywa pracujące		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%

(pozycje II.3-4, II.8, III.1, IV.1-2, V.1-3, VI.1-5, VI.7, VII, VIII)

	1	2	3	4	5	6	7
	Stian początkowy		Struktura	Dynamika	Okres 1	Struktura	Dynamika
	tys. zł		pasywów	5/2	tys. zł	pasywów	8/5
	1	2	3	4	5	6	7
Bank Spółdzielczy w XXX							
od 30 września 0000 r. do 31 grudnia 0000 r.							
BILANS - PASYWA							
I. Zobowiązania wobec banków	0,00	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Kredyty i pożyczki otrzymane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
4. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
5. Odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
II. Zobowiązania wobec pozostałych jednostek finansowych	0,00	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Kredyty i pożyczki otrzymane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
4. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
5. Odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
III. Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	0,00	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Depozyty zablokowane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
4. Odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
IV. Zobowiązania wobec sektora budżetowego	0,00	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Budżet państwa			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
1.1. rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
1.2. depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
1.3. operacje o charakterze nadzyczałnym			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
1.4. inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
1.5. odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2. Budżety terenowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2.1. rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2.2. depozyty terminowe i zablokowane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
2.3. odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3. Pozostale			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3.1. bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3.2. terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
3.3. odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%
V. Razem zobowiązania wobec podstawowych podmiotów	0,00	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%

Bezpечny Bank

FORMULARZ NR 5

BILANS

	1	2	3	4	5	6	7
VI. Zobowiązania z tytułu pomocy finansowej		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Bank Centralny			0,0%			0,0%	0,0%
2. BFG			0,0%			0,0%	0,0%
3. Inne			0,0%			0,0%	0,0%
4. Odsetki			0,0%			0,0%	0,0%
VII. Kredyty inwestycyjne		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Na nieruchomości			0,0%			0,0%	0,0%
2. Pozostałe			0,0%			0,0%	0,0%
3. Odsetki			0,0%			0,0%	0,0%
VIII. Pozostałe zobowiązania		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Operacje z Bankiem Centralnym			0,0%			0,0%	0,0%
1.a) Odsetki			0,0%			0,0%	0,0%
2. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu			0,0%			0,0%	0,0%
2.a) Odsetki			0,0%			0,0%	0,0%
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych			0,0%			0,0%	0,0%
3.a) Odsetki			0,0%			0,0%	0,0%
IX. ZOBOWIĄZANIA ŁĄCZNIE		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
X. Fundusze podstawowe i wyniki z lat ubiegłych		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Fundusz udziałowy			0,0%			0,0%	0,0%
2. Fundusz zasobowy			0,0%			0,0%	0,0%
3. Fundusze rezerwowe			0,0%			0,0%	0,0%
4. Fundusz ogólnego ryzyka			0,0%			0,0%	0,0%
5. Inne			0,0%			0,0%	0,0%
6. Niepodzielony zysk z lat ubiegłych			0,0%			0,0%	0,0%
7. Strata z lat ubiegłych (ze znakiem "-")			0,0%			0,0%	0,0%
XI. Fundusze uzupełniające		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego			0,0%			0,0%	0,0%
2. Inne			0,0%			0,0%	0,0%
XII. Wynik w trakcie zatwierdzenia ("+" lub "-")			0,0%			0,0%	0,0%
XIII. Wynik bieżący ("+" lub "-")		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
XIV. Zobowiązania podporządkowane			0,0%			0,0%	0,0%
XV. Inne pasywa		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1. Przychody zastrzeżone		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1.1. odsetki skapitalizowane		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
1.2. odsetki skapitalizowane			0,0%			0,0%	0,0%
1.3. różnice z wyceny udziałów akcji			0,0%			0,0%	0,0%
1.4. inne			0,0%			0,0%	0,0%
2. Konta rozliczeniowe			0,0%			0,0%	0,0%
3. Wierzytelne			0,0%			0,0%	0,0%
4. Koszty i przychody rozliczane w czasie			0,0%			0,0%	0,0%
5. Rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe			0,0%			0,0%	0,0%
6. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego			0,0%			0,0%	0,0%
7. Rezerwa na ryzyko ogólne			0,0%			0,0%	0,0%
8. Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych			0,0%			0,0%	0,0%
9. Pozostałe pasywa			0,0%			0,0%	0,0%
C. PASYWA RAZEM		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
B. Aktywa netto		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%
E. Pasywa kosztowe		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%

Strona 4 z 8

[rozp11-14, III-14, III-15, IV.1, IV.4, IV.2.1-2.2, IV.3.1-3.2, VI.1-3, VII.1-2, VIII.2.3, X0]

Z działalności BFG

Bank Spółdzielczy w XXX od 30 września 0000 r. do 31 grudnia 0000 r. BILANS - AKTYWA								
	Okres 2 tys. zł	Struktura aktywów g	Dynamika 11/82	Okres 3 tys. zł	Struktura aktywów 12	Dynamika 14/11	Okres 4 tys. zł	Struktura aktywów 15
	8	9	10	11	12	13	14	15
I. Kasa		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
II. Operacje z bankiem centralnym		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
1. Odssetki		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
III. Należności od sektora finansowego	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Rezerwa obowiązkowa		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Rachunki bieżące		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Należności terminowe normalne i pod obserwacją (od banków)		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Należności wyzwalone i pozostałe od banków		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Odssetki od należności normalnych i pod obserwacją (od banków)		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
6. Należności zagrożone od banków ogółem		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
7. Odssetki od należności zagrożonych (od banków)		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
8. Należności normalne i pod obserwacją od pozostałych podmiotów finansowych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
9. Należności zagrożone od pozostałych podmiotów finansowych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
10. Odssetki od należności pozostałych podmiotów finansowych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
III. Należności od sektora niefinansowego	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Należności normalne i pod obserwacją		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Należności zagrożone		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Odssetki od należności normalnych i pod obserwacją		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Odssetki od należności zagrożonych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
IV. Należności od sektora budżetowego	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Od budżetu państwa		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Należności normalne i pod obserwacją od budżetów terenowych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Należności zagrożone od budżetów terenowych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Pozostałe należności budżetowe		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Odssetki od należności normalnych i pod obserwacją		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
6. Odssetki od należności zagrożonych		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
V. Należności z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
ogółem	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Emilowane przez Skarb Państwa		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Emilowane przez Bank Centralny		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Pozostałych emitentów		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Odssetki		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
VI. Papiery wartościowe	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Z prawem do kapitału dopuszczone do publicznego obrotu		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Z prawem do kapitału nie dopuszczone do publicznego obrotu		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Dłużne - dopuszczone do publicznego obrotu		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Dłużne - nie dopuszczone do publicznego obrotu		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Związane z restrukturyzacją		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
6. Wyodrębnione na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych (BFG)		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
7. Inne		0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%

Bezpечny Bank

	1	8	9	10	11	12	13	14	15
VII. Jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych i inwestycyjnych			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
VIII. Dotacje i pożyczki podporządkowane			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
IX. Akcje i udziały		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. W jednostkach zależnych			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
w tym: w bankach			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
2. W jednostkach stowarzyszonych			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
w tym: w bankach			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
3. Udziały mniejszościowe			0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%		0,0%
X. Aktywa trwałe		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Majątek trwały zrzecowy			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Wartości niematerialne i prawne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Aktywa do zbycia			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Pozostałe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
XI. Inne aktywa		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Konta rozliczeniowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Dłużnicy			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Koszty i przychody rozliczane w czasie (pozadobitkowe)			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Pozostałe aktywa			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Należności z tytułu zabezpieczeń pieniężnych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
A. AKTYWA BRUTTO		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
A.1. Umozerania			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
A.2. Rezerwy celowe		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Na należności zagrożone od sektora finansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Na należności pod obserwacją od sektora finansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Na należności zagrożone od sektora niefinansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Na należności pod obserwacją i kredyty konsumpcyjne od sektora niefinansowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Na należności zagrożone od sektora budżetowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
6. Na należności pod obserwacją od sektora budżetowego			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
7. Rezerwy na deprecjację		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
7.1. papierów wartościowych			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
7.2. akcji i udziałów			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
7.3. aktywów do zbycia			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
8. Pozostałe aktywa trwałe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
9. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
B. AKTYWA NETTO		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
C. Pasywa razem		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
D. Aktywa pracujące		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%

[pozycje III.3-4, III.8, III.1, IV.1-2, V.1-3, VI.1-5, VI.7, VII, VIII]

Z działalności BFG

		8	9	10	11	12	13	14	15
		Okres 2 tys. zł	Struktura pasywów	Dynamika 11/8	Okres 3 tys. zł	Struktura pasywów	Dynamika 14/11	Okres 4 tys. zł	Struktura pasywów
		8	9	10	11	12	13	14	15
<p>Bank Spółdzielczy w XXX od 30 września 0000 r. do 31 grudnia 0000 r. BILANS - PASYWA</p>									
I. Zobowiązania wobec banków		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Kredyty i pożyczki otrzymane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
II. Zobowiązania wobec pozostałych jednostek finansowych		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Kredyty i pożyczki otrzymane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
5. Odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
III. Zobowiązania wobec sektora niefinansowego		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3. Depozyty zablokowane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
4. Odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
IV. Zobowiązania wobec sektora budżetowego		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1. Budżet państwa		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
1.1. rachunki bieżące			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
1.2. depozyty terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
1.3. operacje o charakterze nadwyżającym			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
1.4. Inne			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
1.5. odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2. Budżety terenowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2.1. rachunki bieżące		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
2.2. depozyty terminowe i zablokowane			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
2.3. Pozostałe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3.1. bieżące		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%
3.2. terminowe			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
3.3. odsetki			0,0%	0,0%		0,0%	0,0%		0,0%
V. Razem zobowiązania wobec podstawowych podmiotów		0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%	0,0%	0,00	0,0%

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
VI. Zobowiązania z tytułu pomocy finansowej						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Bank Centralny															
2. BFG															
3. Inne															
4. Odsetki															
VII. Kredyty inwestycyjne						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Nie nieruchomości															
2. Pozostałe															
3. Odsetki															
VIII. Pozostałe zobowiązania						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Operacje z Bankiem Centralnym															
1.a) Odsetki															
2. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielnym przyzwożeniem udziału															
2.a) Odsetki															
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych															
3.a) Odsetki															
IX. ZOBOWIĄZANIA ŁĄCZNIE						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
X. Fundusze podstawowe i wyniki z lat ubiegłych						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Fundusz udziałowy															
2. Fundusz zyskowy															
3. Fundusz rezerwow															
4. Fundusz ogólnego ryzyka															
5. Inne															
6. Niepodzielony zysk z lat ubiegłych															
7. Strata z lat ubiegłych (za znakami "-")															
XI. Fundusze uzupełniające						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Fundusz z aktualizacji wyceny majątku inwestycyjnego															
2. Inne															
XII. Wynik w trakcie zatwierdzenia ("+" lub "-")															
XIII. Wynik bieżący ("+" lub "-")						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
XIV. Zobowiązania podporządkowane						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
XV. Inne pasywa						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1. Przychody zatrzymane															
1.1. odsetki zatrzymane															
1.2. odsetki skapitalizowane															
1.3. różnice z wyceny udziałów i akcji															
1.4. inne															
2. Konta rozliczeniowe															
3. Wierzytelności															
4. Koszty i przychody rozliczane w czasie															
5. Rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe															
6. Rezerwa na tytuły odroczonego podatku dochodowego															
7. Rezerwa na tytuły odroczonego podatku dochodowego															
8. Zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych															
9. Pozostałe pasywa															
C. PASYWA RAZEM						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B. Aktywa netto						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E. Pasywa kosztowe						0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Bank Spółdzielczy w XXX od 30 września 0000r. do 31 grudnia 0000r.					RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT				
	Stan początkowy		Okres 1		Okres 2					
	aktywa przychodowe pasywa kosztowe kwoty średnie	kwoty przychodów i kosztów	aktywa przychodowe pasywa kosztowe kwoty średnie	kwoty przychodów i kosztów	aktywa przychodowe pasywa kosztowe kwoty średnie	kwoty przychodów i kosztów				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Przychody z tytułu odsetek - razem		0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00%	0,00
1.1. od sektora finansowego (bez rezerwy obowiązkowej i należności zaprzeczonych)			0,00%			0,00%			0,00%	
1.2. od sektora niem finansowego (należności normalne i pod obserwacją)			0,00%			0,00%			0,00%	
1.3. od sektora budżetowego (należności normalne i pod obserwacją)			0,00%			0,00%			0,00%	
1.4. od należności z tytułu papierów wartościowych			0,00%			0,00%			0,00%	
1.5. od papierów wartościowych			0,00%			0,00%			0,00%	
1.6. pozostałe			0,00%			0,00%			0,00%	
1a. Przychody z tytułu odsetek od należności zaprzeczonych										
Przychody z tytułu odsetek - OGÓŁEM (+1+1a)		0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00%	0,00
2. Koszty odsetkowe - razem		0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00%	0,00
2.1. sektora finansowego			0,00%			0,00%			0,00%	
2.2. sektora niem finansowego			0,00%			0,00%			0,00%	
2.3. sektora budżetowego			0,00%			0,00%			0,00%	
2.4. koszty z tytułu pomocy finansowej			0,00%			0,00%			0,00%	
2.5. koszty z tytułu pomocy finansowej			0,00%			0,00%			0,00%	
2.6. pozostałe z Bankiem Centralnym			0,00%			0,00%			0,00%	
2.7. pozostałe			0,00%			0,00%			0,00%	
3. Wynik z tytułu odsetek										
4.1. przychody z tytułu prowizji										
4.2. koszty z tytułu prowizji										
4. Wynik z tytułu prowizji										
5. Przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych										
5.1. przychody z operacji finansowych										
5.2. koszty operacji finansowych										
6. Wynik na operacjach finansowych										
7. Wynik z pozycji wymiany										
8. WYNIK NA DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ										
9.1. Pozostałe przychody operacyjne										
9.2. Pozostałe koszty operacyjne										
10. Koszty działania banku										
10.1. wynagrodzenia										
10.2. narzuły na wynagrodzenia										
10.3. pozostałe										
11. Amortyzacja										
12. Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości										
12.1. odpisy na rezerwy										
12.2. rezerwa na ryzyko opłonie										
12.3. aktualizacja wartości majątku finansowego										
13. Rozwiązanie rezerwy i zmniejszenia dotyczące aktualizacji										
13.1. należności, zob. wainikowych i innych										
13.2. pozostałe										
14. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ										
14.1. Zmianę wycen										
14.2. Zmianę wycen										
14.3. Zmianę wycen										
14.4. Zmianę wycen										
14.5. Zmianę wycen										
16. WYNIK FINANSOWY BRUTTO										
17.1. podatki dochodowe (zob. bank z. aktywa ZAŁOŻENIA)										
17.2. pozostałe obowiązkowe obciążenia										
18. WYNIK FINANSOWY NETTO										

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Bank Spółdzielczy w XXX od 30 września 0000r. do 31 grudnia 0000r.		Okres 3				Okres 4			
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		aktywa przychodowe pasywa kosztowe		kwoty przychodów i kosztów		aktywa przychodowe pasywa kosztowe		kwoty przychodów i kosztów	
		11	12	13	14	15	16	17	18
		tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
		%	%	%	%	%	%	%	%
1. Przychody z tytułu odsetek - razem		0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
1.1. od sektora finansowego (bez rezerwy obowiązkowej i należności zgrupowanych)									
1.2. od sektora niefinansowego (należności normalne i pod obserwacją)									
1.3. od sektora budżetowego (należności normalne i pod obserwacją)									
1.4. od należności z tytułu papierów wartościowych									
1.5. od papierów wartościowych									
1.6. pozostałe									
1a. Przychody z tytułu odsetek od należności zgrupowanych		0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
2. Koszty odsetkowe - razem		0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
2.1. sektora finansowego									
2.2. sektora niefinansowego									
2.3. sektora budżetowego									
2.4. koszty z tytułu pomocy finansowej									
2.5. koszty z tytułu kredytów inwestycyjnych									
2.6. operacji z Bankiem Centralnym									
2.7. pozostałe									
3. Wynik z tytułu odsetek		SPREAD	0,00%	0,00	0,00%	SPREAD	0,00%	0,00	0,00%
4.1. przychody z tytułu prowizji									
4.2. koszty z tytułu prowizji									
4. Wynik z tytułu prowizji									
5. Przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych									
5.1. przychody z operacji finansowych									
5.2. koszty operacji finansowych									
6. Wynik nie operacyjny finansowych									
7. Wynik z pozostałych wyników									
8. WYNIK NA DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ									
8.1. Pozostałe przychody operacyjne									
8.2. Pozostałe koszty operacyjne									
9. Koszty zbadania banku									
9.1. wypracowania									
9.2. wydatki									
9.3. pozostała									
10. Amortyzacja									
11. Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości									
12.1. odpisy na rezerwy									
12.2. rezerwa na ryzyko opłone									
12.3. aktualizacja wartości majątku finansowego									
13. Rozwiązanie rezerw i zmniejszenia dotyczące aktualizacji									
13.1. należności, zob. warunkowych i innych									
13.2. wartości majątku finansowego									
14. WYNIK Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ									
15.1. Zyski nadzwyczajne									
15.2. Straty nadzwyczajne									
16. WYNIK FINANSOWY BRUTTO									
17.1. podatek dochodowy (wzrost/zmniejszenie)									
17.2. pozostałe obowiązkowe obciążenia									
18. WYNIK FINANSOWY NETTO									

Bezpieczny Bank

INSTRUKCJA

UWAGI OGÓLNE

Arkusze przygotowane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny można wykorzystywać do przedstawienia prognoz bilansu banku oraz rachunku zysków i strat w okresach definiowanych przez użytkownika. Na arkuszu ZAŁOŻENIA użytkownik może definiować okresy (roczne, kwartalne, miesięczne) poprzez wpisanie odpowiedniej liczby odpowiadającej liczbie miesięcy od początku roku w danym okresie planistycznym. Arkusze mogą również być wykorzystywane wielokrotnie do budowy prognoz wariantowych (np. układ roczny, kwartalny) poprzez ponowne otwarcie pliku bazowego i zapamiętanie go pod inną, nadaną przez użytkownika nazwą.

ZAŁOŻENIA

Prognoza na okres	Opisać prognozowany okres	np. 31 sierpnia 2001 – 31 grudnia 2003
Przygotowany przez	Podać nazwisko autora opracowania	
Data stanu wyjściowego	Wprowadzić datę stanu wyjściowego	np. 31 sierpnia 2001 roku
Nazwa Banku	Wprowadzić nazwę banku	np. Bank Spółdzielczy w XXXX
Założenia do planowania:		
Określenie okresu prognozowania:	Wpisać w kolejne komórki tego wiersza daty odpowiadające przedstawionym danym wyjściowym lub kolejnym okresom, których dotyczy prognoza	np. 31 grudnia 2000, 31 sierpnia 2001, 30 września 2001, 31 grudnia 2001, 31 grudnia 2002, itd.
Zdefiniowanie okresu w celu dokonania przeliczeń na warunki roczne – w miesiącach	Wpisać w kolejnych kolumnach liczbę miesięcy odpowiadającą okresowi, na który prognozujemy w danym roku, np. dla 1 kwartału = 3, dla 3 kwartału = 9, jeden rok = 12	Dane wprowadzone w tym wierszu są wykorzystywane przez funkcje przeliczające stopy procentowe w rachunku zysków i strat na warunki roczne
PARAMETRY PLANISTYCZNE		
1. Podatek dochodowy	Wpisać w kolejnych kolumnach stawkę podatku dochodowego w roku bieżącym i prognozowaną na kolejne okresy	Parametr ten jest wykorzystywany przez funkcję w rachunku zysków i strat obliczającą wartość podatku dochodowego
2. Stopa inflacji	Wpisać prognozowaną stopę inflacji w kolejnych okresach	

Z działalności BFG

3. Redyskonto weksli	Wpisać prognozowaną stopę redyskonta weksli w kolejnych okresach	
4. Kwotowe zwolnienie z rezerwy obowiązkowej	Wpisać kwotę zwolnienia z rezerwy obowiązkowej	Podajemy tę informację, o ile zwolnienie z obowiązku odprowadzania rezerwy obowiązkowej występuje w banku
5. Kwota pomocy finansowej z BFG w tys. zł	Wpisać kwotę pomocy z BFG w danym okresie	
6. Kwota pomocy finansowej z BZ w tys. zł	Wpisać kwotę pomocy z banku zrzeszającego	
7. Inne źródła pomocy* ¹⁾ w tys. zł	Wpisać kwotę pomocy z innych źródeł, o ile występuje w banku	
8. Procentowa zmiana aktywów netto	Wpisać dynamikę wzrostu banku mierzoną wzrostem sumy bilansowej	
9. Współczynnik wypłacalności	Wpisać bieżące i prognozowane wartości współczynnika wypłacalności	
10. Stopa zwrotu z kapitału (funduszy podstawowych)	Wpisać bieżące i prognozowane wartości ROE	
* ¹⁾ Opisz inne źródła pomocy:	Opisać inne źródła pomocy finansowej	

BILANS

1. Dane	Dane wprowadzamy w kolumnach B, E, H, K, N odpowiadających kolejnym stanom danych wyjściowych lub kolejnym okresom, których dotyczy prognoza	Dane wprowadzamy w tysiącach złotych, z dwoma miejscami po przecinku
2. Mapa danych	Arkusz oblicza dla każdej kolumny przedstawiającej dane strukturę bilansu oraz procentową zmianę w czasie trwania analizowanego okresu dla każdej pozycji aktywów i pasywów	Struktura i dynamika jest obliczona automatycznie. Użytkownik nie ma dostępu do zablokowanych kolumn.
3. Funkcje w arkuszu	Do arkusza wprowadzono funkcje sumujące oraz przenoszące dane. Zasadą jest wypełnienie komórek niezacieniowanych, które są dostępne dla użytkownika	Uwaga! Pozycja WYNIK BIEŻĄCY w linii 149 jest przenoszona z arkusza RACHUNEK

Bezpieczny Bank

RACHUNEK

1. Dane	Dane wprowadzamy w kolumny B, D dla 1 okresu, E, G dla 2 okresu, H, J dla 3 okresu, K, M dla 4 okresu i N, P dla 5 okresu przedstawianych danych	Dane wprowadzamy w tysiącach złotych, z dwoma miejscami po przecinku
2. Mapa danych	Każdy z przedstawionych okresów składa się z trzech kolumn. Pierwsza służy do wprowadzenia średnich stanów aktywów dochodowych i pasywów kosztowych w danym okresie. Druga przedstawia annualizowane stopy procentowe uzyskiwane przez bank w odpowiedniej grupie operacji. W trzeciej kolumnie wprowadzamy dane rachunkowe odpowiednio dla przychodów i kosztów	Stopy procentowe uzyskane przez bank w poszczególnych grupach transakcji są obliczane automatycznie. Użytkownik nie ma dostępu do zablokowanych kolumn C, F, I, L, O
3. Funkcje w arkuszu	Do arkusza wprowadzono funkcje obliczające wyniki poszczególnych grup operacji oraz funkcje obliczające SPREAD (rozpiętość oprocentowania) oraz podatek dochodowy	Uwaga! Podatek dochodowy jest obliczony w wysokości zgodnej z parametrem z arkusza ZAŁOŻENIA. Rozpiętość oprocentowania stanowi różnicę pomiędzy średnim oprocentowaniem aktywów dochodowych i pasywów

WSKAŹNIKI

1. Grupy wskaźników	Zestaw wskaźników ma pomóc w ocenie, czy w banku wnioskującym nie występuje niebezpieczeństwo niewypłacalności oraz czy nie ma zagrożenia spłaty pożyczki. Wskaźniki 2–15 są generowane automatycznie opierając się na danych z arkuszy BILANS i RACHUNEK	Uwaga! Obliczony współczynnik wypłacalności powinien zostać wprowadzony przez użytkownika arkuszy
2. Wskaźniki definiowane przez użytkownika	W liniach 20–20 użytkownik arkusza może samodzielnie zdefiniować i wprowadzić funkcje obliczające dowolne wskaźniki	

**PROFIL OCENY BANKU
STOSOWANY W PROCESIE
MONITOROWANIA BANKÓW
KORZYSTAJĄCYCH Z POŻYCZEK
UDZIELONYCH PRZEZ BANKOWY
FUNDUSZ GWARANCYJNY**

WPROWADZENIE

Zgodnie z przepisami ustawy¹⁾ jednym z zadań Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest sprawowanie funkcji kontrolnej w związku z udzielaniem pomocy finansowej podmiotom objętym systemem gwarantowania. Kontrola, którą objęte są banki korzystające z pomocy Funduszu, dotyczy:

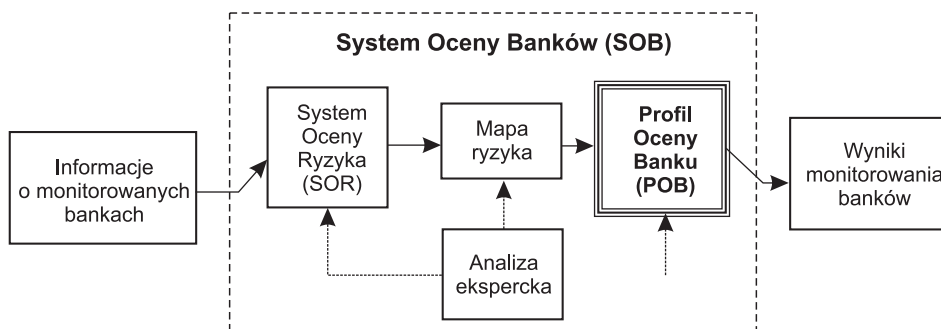
- ❖ prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy,
- ❖ realizacji programu postępowania naprawczego.

Wypełniając powierzoną mu funkcję Fundusz bada i weryfikuje na bieżąco, czy założenia przyjęte w momencie udzielenia bankowi pożyczki są realizowane w trakcie korzystania z pomocy finansowej, w tym czy wykonywane są zobowiązania wynikające z umowy pożyczki i brak jest zagrożeń ich prawidłowej realizacji.

W Departamencie Kontroli i Monitoringu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, w ramach prowadzonych systematycznych prac nad stworzeniem i rozwojem narzędzi analitycznych wykorzystywanych dla potrzeb monitorowania, opracowany został System Oceny Banków (SOB) obejmujący System Oceny Ryzyka (SOR) i Profil Oceny Banku (POB). Schemat systemu przedstawiony został na rysunku 1.

W ramach Systemu Oceny Banków analizowane są informacje o monitorowanych bankach, m.in.: sprawozdania finansowe, sprawozdania z realizacji programów naprawczych, opinie i raporty biegłych rewidentów z badań sprawozdań finansowych banków, wyjaśnienia i oświadczenia kierownictwa banków, informacje przekazywane przez kuratorów banków, banki zrzeszające, nadzór bankowy, Narodowy Bank Polski oraz inne instytucje.

Rysunek 1. Schemat Systemu Oceny Banków

Informacje te stanowią podstawę dla dokonywanej oceny ryzyka wynikającego z udzielonych bankom pożyczek w ramach Systemu Oceny Ryzyka²⁾. Ryzyko to mierzone jest jako wypadkowa:

- ❖ oceny ryzyka funkcjonowania banków, która obejmuje ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz ocenę realizacji programu postępowania naprawczego,
- ❖ oceny ryzyka związanego z uzależnieniem wyników finansowych banku od dochodów z zewnętrznej pomocy finansowej.

Po dokonaniu oceny ryzyka funkcjonowania banku i ryzyka wynikającego z uzależnienia wyników finansowych banku od dochodów z zewnętrznej pomocy finansowej (oceny te są wystandaryzowane dla umożliwienia porównywalności) generowana jest końcowa ocena ryzyka wierzycielskiego zobrażowana w postaci mapy ryzyka, która pozwala na syntetyczną i jednolitą ocenę ryzyka związanego z udzieloną bankowi pożyczką. Ocena ta ma charakter zalgorytmizowany, co umożliwi zachowanie obiektywności i porównywalności uzyskanych wyników zarówno w czasie, jak i w stosunku do wszystkich reprezentantów populacji banków.

Na mapie ryzyka, będącej macierzą dwuwymiarową, ryzyko wierzycielskie banku_n identyfikowane jest za pomocą współrzędnych (x_i, y_j) :

$$\mathbf{bank}_n(x_i, y_j)$$

$$\text{dla } i \in \langle 1,4 \rangle, j \in \langle 1,3 \rangle$$

gdzie:

x_i – określa kategorię ryzyka funkcjonowania banku obejmującą ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej i ocenę realizacji programu postępowania naprawczego,

Z działalności BFG

y_j – określa kategorię ryzyka związanego z uzależnieniem wyników finansowych od zewnętrznej pomocy finansowej.

Poszczególne pola macierzy reprezentowane przez pary współrzędnych (x_i, y_j) są kwalifikowane do określonych kategorii ryzyka. W systemie Oceny Ryzyka wyodrębniono trzy kategorie ryzyka wierzycielskiego – niskie, średnie i wysokie.

Gromadzenie wystandaryzowanych ocen otrzymywanych w ramach Systemu Oceny Ryzyka dostarcza informacji na temat miary zidentyfikowanego ryzyka pożyczkobiorcy w kolejnych okresach sprawozdawczych oraz jej zmienności w czasie.

Naturalną konsekwencją rozwijania Systemu Oceny Ryzyka było zbudowanie narzędzia pozwalającego identyfikować źródła generowanego ryzyka w celu wskazania działań niezbędnych dla ograniczania tego ryzyka. Narzędziem tym jest Profil Oceny Banku (POB), którego charakterystykę działania opisano w niniejszym artykule.

PROFIL OCENY BANKU – OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA

Profil Oceny Banku (POB) służy identyfikacji źródeł generowania ryzyka i czynników kształtujących to ryzyko.

Uwzględniając potrzeby Funduszu oraz zakres dostępnych informacji³⁾, wyodrębniono arbitralnie sześć obszarów działania banku, które są poddawane badaniu celem identyfikacji źródeł ryzyka:

- ❖ obszar adekwatności kapitałowej,
- ❖ obszar efektywności działania,
- ❖ obszar kosztów działania,
- ❖ obszar jakości należności,
- ❖ obszar struktury bilansu,
- ❖ obszar płynności.

W sposób naturalny nasuwają się analogie do znanego w literaturze przedmiotu systemu CAMEL.

CAMEL to akronim dla:

C (capital adequacy) – adekwatność kapitałowa,

A (assets quality) – jakość aktywów,

M (management) – jakość zarządzania,

E (earnings) – wynik finansowy,

L (liquidity) – płynność.

Należy jednak podkreślić, iż w ramach POB zwrócono szczególną uwagę na zagadnienia efektywności działania banku, w tym celowo pogłębiono analizę

Bezpieczny Bank

kosztów działania i jakości należności. POB nie obejmuje bezpośredniej oceny jakości zarządzania bankiem, co jest przedmiotem badania w systemie CAMEL.

W POB obserwowane zjawiska są opisane poprzez odpowiednio dobrane wskaźniki. Otrzymane wartości liczbowe wskaźników odniesiono do ich wartości referencyjnych, w niektórych przypadkach oceniono także ich zmiany w czasie, jak również nadano wskaźnikom różne wagi. W konsekwencji, w każdym z obszarów otrzymano wystandaryzowane oceny punktowe będące składowymi POB.

POB ma postać wektora:

$$\mathbf{bank}_n(x_1^t, x_2^t, x_3^t, x_4^t, x_6^t)$$

gdzie:

współrzędne x_i^t dla $i \in \langle 1, 6 \rangle$ określają oceny poszczególnych obszarów funkcjonowania banku w danym okresie sprawozdawczym t .

Dla danego banku n zgromadzone w ten sposób oceny w kolejnych okresach sprawozdawczych wyznaczają powierzchnię w 3-wymiarowej przestrzeni. Przykładowe sposoby prezentacji ocen w ramach POB dla wybranego banku przedstawia rysunek 2.

Kształt utworzonej w ten sposób powierzchni jest charakterystyczny dla konkretnego banku i dostarcza obszernej wiedzy analitycznej. Zmiany ukształtowania tej powierzchni w czasie oraz możliwość porównywania powierzchni dla różnych banków daje dodatkowy zasób informacji do wykorzystania w procesach analiz i monitorowania.

Wartością dodaną w POB jest możliwość **jednoczesnej obserwacji** zmian ocen wszystkich obszarów działania banku w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Ważnym zagadnieniem jest badanie zgodności ocen w ramach SOR i POB.

Poniżej w formie graficznej zestawiono oceny sytuacji banków w ramach SOR i POB. Badanie przeprowadzono na próbie 36 banków komercyjnych i spółdzielczych korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego według stanu na 30.09.2003 r.

Dla potrzeb badania oceny w poszczególnych obszarach POB zostały zsumowane i zaprezentowane jako procent maksymalnej sumy punktów. Zabieg ten ma wyłącznie charakter poglądowy, gdyż POB jest wektorem i proste sumowanie jego składowych ma ograniczony sens interpretacyjny.

Na rysunku 3 obserwowana jest ścisła korelacja potwierdzająca zgodność ocen uzyskiwanych w obu metodach, tzn. bank identyfikowany w SOR jako bank wysokiego ryzyka uzyskuje odpowiednio niskie wartości współrzędnych POB.

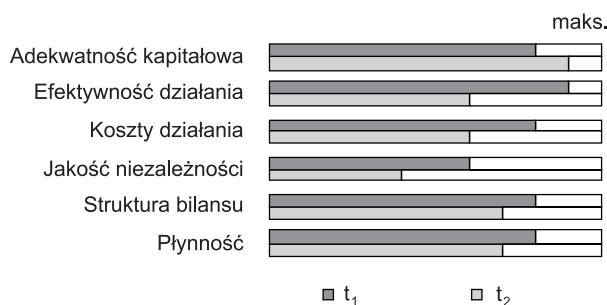
Z działalności BFG

Rysunek 2. Przykładowe sposoby prezentacji wyników oceny poszczególnych obszarów działania banku w kolejnych okresach sprawozdawczych

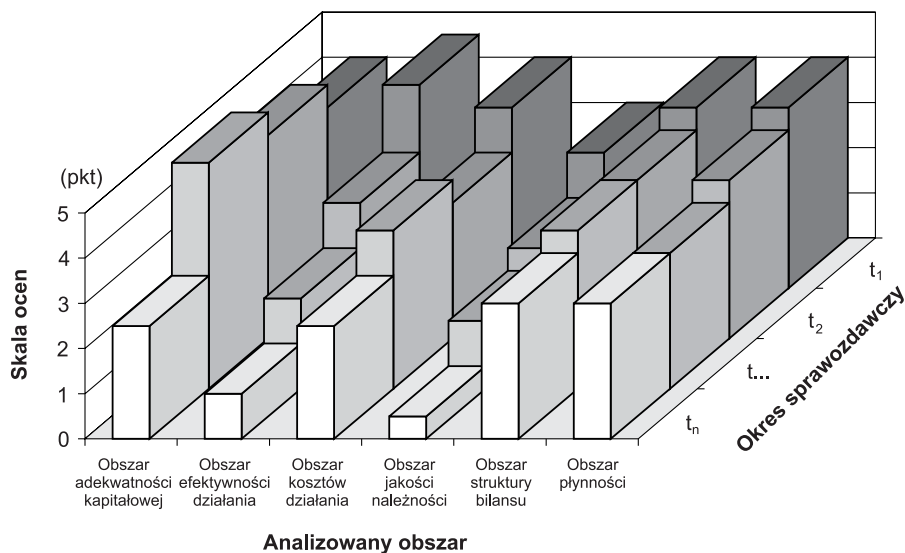
a) prezentacja skalarna POB

obszar	adekwatności kapitałowej	efektywności działania	kosztów działania	jakości należności	struktury bilansu	płynności
ocena w okresie t_1	4	4	4	4	4	4
ocena w okresie t_2	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

b) uproszczona prezentacja graficzna POB

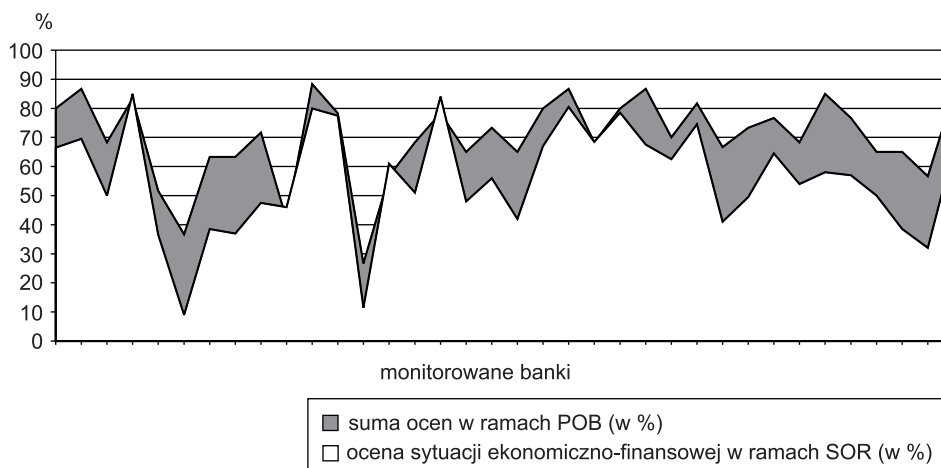

c) prezentacja graficzna POB – 3D

Bezpieczny Bank

Rysunek 3. Prezentacja graficzna ocen nadanych bankom w ramach Systemu Oceny Ryzyka (SOR) i Profilu Oceny Banku (POB) wg stanu na 30.09.2003 r.

Jednocześnie należy stwierdzić, iż analizując sytuację banków w ramach POB potwierdzono szacunki przyjęte w SOR.

ZASADY WYZNACZANIA OCEN W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

We wszystkich sześciu badanych obszarach analizie poddano zjawiska w nich występujące i charakterystyczne dla sektora banków komercyjnych i spółdzielczych.

Sposób analizy tych zjawisk przebiegał następująco:

- ❖ *etap I* – zjawiska poddano parametryzacji i opisowi z wykorzystaniem wskaźników bądź relacji dostępnych danych finansowych; w każdym z obszarów opisano w ten sposób od trzech do sześciu arbitralnie wyodrębnionych zjawisk,
- ❖ *etap II* – znaczenie i wpływ poszczególnych zjawisk na sytuację banków poddano wartościowaniu, tj. nadano im wagi, przy czym suma wag w każdym obszarze wynosi 1 (100%),
- ❖ *etap III* – sparametryzowane zjawiska dla populacji banków korzystających z pomocy z Funduszu porównano z odpowiednio kwantyfikowanymi

Z działalności BFG

średnimi w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych lub innymi wartościami referencyjnymi (np. wymogami regulacyjnymi), w wyniku czego odpowiednim wartościom liczbowym przyporządkowano wartości punktowe.

Suma nadanych w powyższy sposób ocen stanowi ocenę danego obszaru, przedstawioną jako jedną ze współrzędnych wektora POB. Wartości współrzędnych wektora POB mieszczą się w przedziale 0-5 pkt.

W ramach prac nad wdrożeniem metody POB wykonano szereg testów obejmujących kilka okresów sprawozdawczych dla całej populacji banków korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. W wyniku tych testów dokonywano wielokrotnej weryfikacji wybranych wskaźników, ich wag oraz wartości referencyjnych.

Istotnym problemem było powiązanie oceny poszczególnych zjawisk nie tylko z wartościami referencyjnymi, ale również z analizą ich rozwoju w czasie. Wynikało to z potrzeby częściowego uniezależnienia ocen od zmienności wartości średnich w sektorze bankowym. Zaobserwowano, iż w niektórych przypadkach identyfikacja ryzyka wynikającego z deterioracji zjawiska w danym obszarze była opóźniana w związku z równoczesnym pogarszaniem się wartości średnich, z którymi ściśle powiązany był sposób wyznaczania ocen. Generowane oceny obszarów nie dawały bezwzględnego odniesienia do zmian zachodzących w czasie. W związku z powyższym, w ramach prac nad wdrożeniem POB wyselekcjonowano szereg zjawisk obserwowanych w obszarach jakości należności, efektywności i kosztów działania, których ocenę powiązано dodatkowo z analizą ich rozwoju na przestrzeni kolejnych okresów. W pozostałych badanych obszarach nie wystąpiła konieczność odwołania do zmian w czasie ze względu na powiązanie ocen tych obszarów bądź z wolnozmiennymi wartościami średnimi, bądź z innymi stałymi wartościami referencyjnymi.

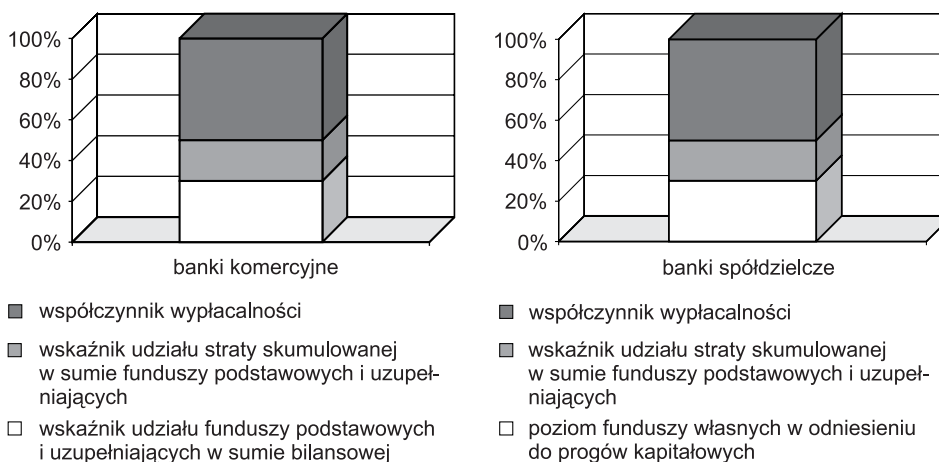
Obszar adekwatności kapitałowej

W ramach POB w obszarze adekwatności kapitałowej przyjęto odmienne założenia w odniesieniu do banków komercyjnych i spółdzielczych. Stwierdzono, iż najistotniejsza w przypadku banków komercyjnych jest stabilność wynikająca ze struktury bilansu, podczas gdy w przypadku banków spółdzielczych największą wagę przywiązano do wymogów regulacyjnych.

Zestaw wskaźników wykorzystywanych w tym obszarze dla banków z obu sektorów oraz sposób ich ważenia przedstawiono na rysunku 4.

Bezpieczny Bank

Rysunek 4. Wskaźniki wykorzystywane do oceny sytuacji w obszarze adekwatności kapitałowej i ich wagi

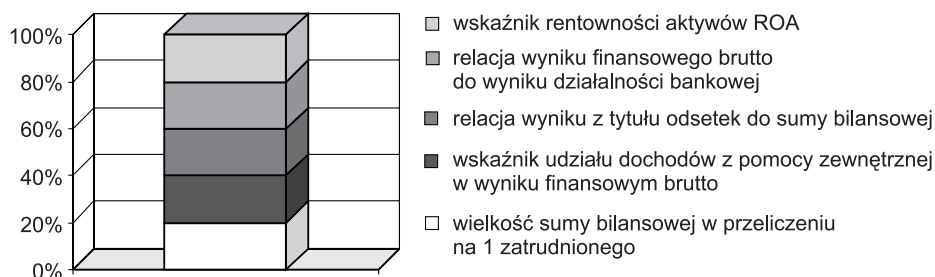

Obszar efektywności działania

W obszarze efektywności działania badaniu poddano główne składowe wyników finansowych, ich wzajemne relacje, jak również odniesiono je do skali prowadzonej działalności. Dokonano również parametryzacji dla badania zagadnienia wydajności pracy.

Ocena sytuacji banku w obszarze efektywności działania powiązana jest zarówno z kształtowaniem się średnich w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych, poziomem wartości oczekiwanych przyjętych na potrzeby

Rysunek 5. Wskaźniki wykorzystywane do oceny sytuacji w obszarze efektywności działania i ich wagi

Z działalności BFG

monitorowania, jak również ocena ta – w przypadku badania rentowności aktywów z wykorzystaniem wskaźnika ROA – uwzględnia zmiany w czasie.

Zestaw wskaźników wykorzystywanych w obszarze efektywności działania oraz sposób ich ważenia przedstawiono na rysunku 5.

Rozwinięciem i pogłębieniem analizy efektywności jest badanie obciążenia wyników banku w obszarze kosztów działania i jakości należności.

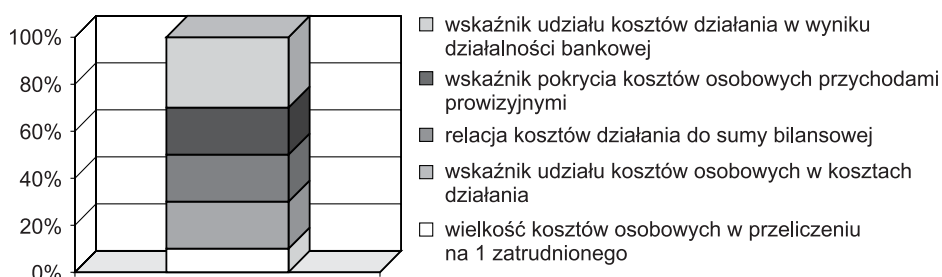
Obszar kosztów działania

W obszarze kosztów działania badaniu poddano wpływ obciążenia wyników banku kosztami działania oraz poziom tych kosztów w odniesieniu do skali prowadzonej działalności. Zanalizowano również strukturę kosztów działania, ze szczególnym uwzględnieniem kosztów osobowych, a także źródeł generowania przychodów pokrywających koszty wynagrodzeń z narzutami.

Ocena sytuacji banku w obszarze kosztów działania powiązana jest z kształtowaniem się średnich w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych oraz – w przypadku badania relacji kosztów działania do wyniku działalności bankowej (wpływającej na poziom wyników finansowych) i do wartości sumy bilansowej (obrazującej poziom bezwzględny kosztów) – odwołuje się do zmian w czasie.

Zestaw wskaźników wykorzystywanych w obszarze kosztów działania oraz sposób ich ważenia przedstawiono na rysunku 6.

Rysunek 6. Wskaźniki wykorzystywane do oceny sytuacji w obszarze kosztów działania i ich wagi

Obszar jakości należności

Badanie obszaru jakości należności odbywa się w dwojaki sposób w zależności od kwalifikacji banku jako posiadającego „dobry” lub „zły” portfel kredytowy, przy czym kwalifikacja ta odniesiona jest do średniej jakości portfe-

Bezpieczny Bank

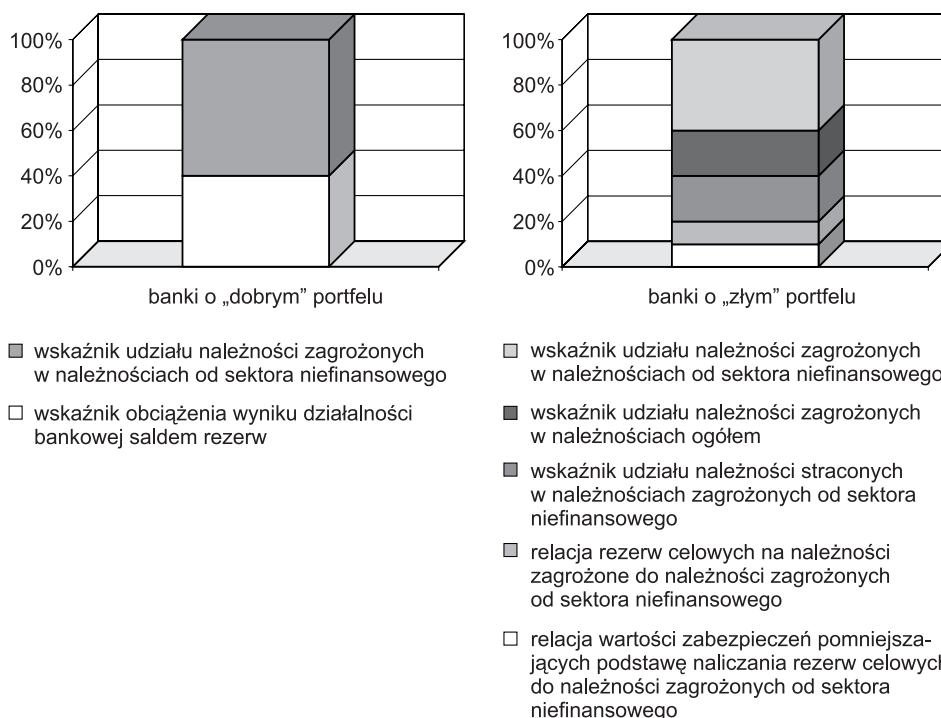
la kredytowego odpowiednio w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych.

W przypadku banków o „dobrym” portfelu badaniu podlega jakość należności od sektora niefinansowego oraz wpływ tworzonych rezerw celowych na wyniki banku.

W przypadku banków o „złym” portfelu zakres analizy został poszerzony o badanie jakości należności ogółem oraz struktury należności zagrożonych od sektora niefinansowego. Dodatkowo oszacowana jest potencjalna ekspozycja banku na ryzyko wynikające z niedostatecznego „wyrezerwowania” portfela oraz ryzyko aktualności wartości rynkowej zabezpieczeń.

Ocena sytuacji banku w obszarze jakości należności powiązana jest zarówno z kształtowaniem się średnich w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych, poziomem innych badanych wskaźników, jak również ocena ta – w przypadku badania jakości należności od sektora niefinansowego – uwzględnia zmiany w czasie.

Rysunek 7. Wskaźniki wykorzystywane do oceny sytuacji w obszarze jakości należności i ich wagi

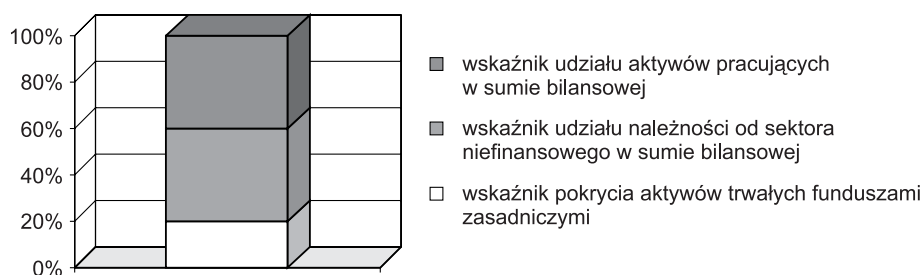
Z działalności BFG

Zestaw wskaźników wykorzystywanych w obszarze jakości należności oraz sposób ich ważenia przedstawiono na rysunku 7.

Obszar struktury bilansu

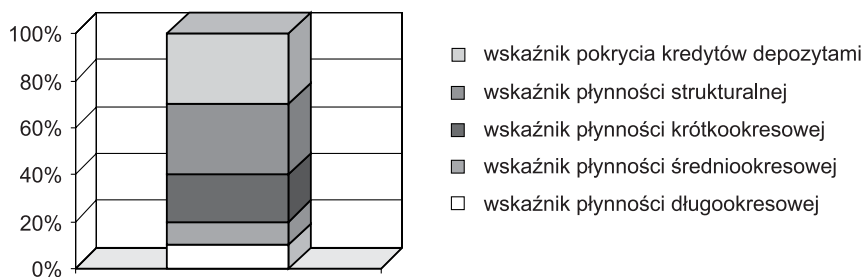
Ocena sytuacji banku w obszarze struktury bilansu powiązana jest zarówno z kształtowaniem się średnich w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych, jak i poziomem wartości oczekiwanych przyjętych na potrzeby monitorowania.

Rysunek 8. Wskaźniki wykorzystywane do oceny sytuacji w obszarze struktury bilansu i ich wagi

Zestaw wskaźników wykorzystywanych w obszarze struktury bilansu oraz sposób ich ważenia przedstawiono na rysunku 8.

Rysunek 9. Wskaźniki wykorzystywane do oceny sytuacji w obszarze płynności i ich wagi

Bezpieczny Bank

Obszar płynności

Ocena sytuacji banku w obszarze płynności powiązana jest zarówno z kształtowaniem się średnich w sektorze banków komercyjnych i spółdzielczych, jak i poziomem wartości oczekiwanych przyjętych na potrzeby monitorowania.

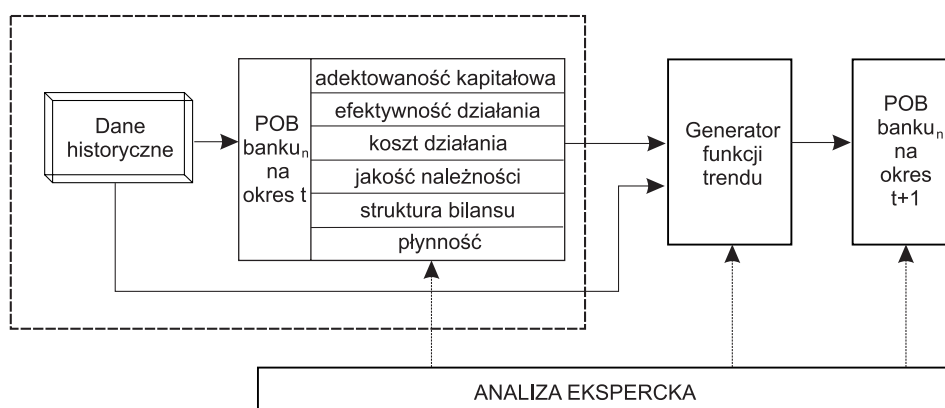
Zestaw wskaźników wykorzystywanych w obszarze płynności oraz sposób ich ważenia przedstawiono na rysunku 9.

KIERUNKI DALSZEGO ROZWOJU KONCEPCJI PROFILU OCENY BANKU

Obecnie w ramach Profilu Oceny Banku rozwijany jest moduł prognozowania rozwoju zjawisk w poszczególnych obszarach w najbliższym okresie sprawozdawczym. Celem wprowadzenia modułu prognostycznego jest zapewnienie dodatkowej funkcjonalności POB wspomagającej proces wczesnego wykrywania zagrożeń dla prawidłowej działalności banku, skutkujących zwiększonym poziomem ryzyka wierzycielskiego.

Rozwijana koncepcja zakłada uzyskiwanie prognozy ocen poszczególnych obszarów na przyszły okres sprawozdawczy na podstawie określania spodziewanej wartości składowych używanych do wyznaczenia ocen na okres bazowy. Metodyka oceny obszarów w okresie t_{n+1} jest identyczna jak w okresie bazowym t_n . Schemat konstrukcji rozbudowanego POB prezentuje rysunek 10.

Rysunek 10. Schemat konstrukcji rozbudowanego Profilu Oceny Banku

Z działalności BFG

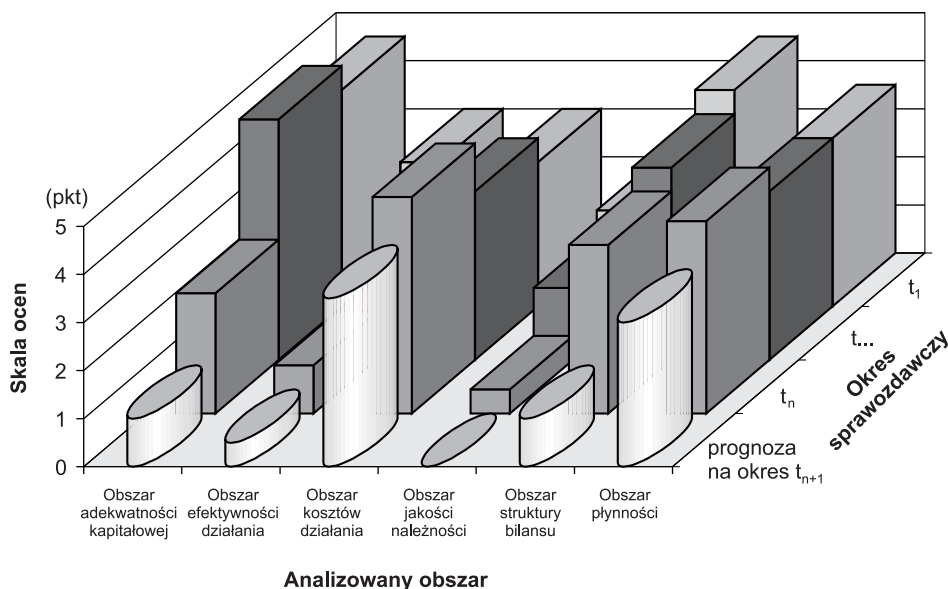
W celu otrzymania prognozowanej oceny w poszczególnych obszarach dokonywana jest analiza trendu rozwojowego każdego wskaźnika wytypowanego do określenia oceny w danym obszarze działania banku i wyznaczana jest jego wartość na okres przyszły.

Metoda prognostyczna wykorzystywana w ramach POB zakłada **regularność procesów** mających miejsce w działalności banków. Prognoza wartości wskaźników w poszczególnych obszarach dokonywana jest przy założeniu **trendu liniowego** rozwoju danego zjawiska i w oparciu o analizę szeregów czasowych opracowanych na podstawie danych historycznych. Funkcja trendu jest wyznaczana odrębnie dla każdego wskaźnika. Jednocześnie dopuszczono możliwość dokonania korekty zarówno funkcji trendu, jak i prognozowanej wartości danego wskaźnika w wyniku analizy eksperckiej dokonywanej przez analityka⁴⁾.

Przykładowy sposób prezentacji graficznej rozbudowanego POB przedstawia rysunek 11.

Przedstawiony poniżej w zarysie model prognostyczny znajduje się w chwili obecnej w fazie testów mających na celu weryfikację trafności sporządzanych prognoz w kolejnych okresach sprawozdawczych. Przyjęto, iż

Rysunek 11. Przykład graficznej prezentacji wyników oceny poszczególnych obszarów działania banku z wykorzystaniem wyników prognozy

Bezpieczny Bank

dopuszczalną granicą błędu prognozy dokonanej po zdyskontowaniu wszystkich dostępnych informacji będzie $\pm 10\%$, tj. $\pm 0,5$ pkt. w ocenie poszczególnych obszarów.

Celem wprowadzenia Profilu Oceny Banku było stworzenie instrumentu umożliwiającego identyfikację źródeł generowania ryzyka oraz czynników kształtujących to ryzyko. Dodatkowym efektem gromadzenia wektorów POB na kolejne okresy sprawozdawcze dla poszczególnych banków jest tworzenie syntetycznej bazy standaryzowanych danych dotyczących całej populacji banków korzystających z pomocy Funduszu i tworzenie swoistego „Banku Wiedzy”.

Rozbudowa narzędzi wykorzystywanych na potrzeby monitorowania jest naturalnym procesem zachodzącym w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, a zarazem stanowi niezbędny warunek prawidłowej realizacji jego zadań. Wykorzystywany System Oceny Banków podlega weryfikacji nie tylko ze względu na konieczność doskonalenia warsztatu pracy analityka, ale również reaguje na zmiany w sektorze bankowym, w tym warunków ekonomiczno-gospodarczych i legislacyjnych.

Agnieszka Zborowska

Warszawa, 15 stycznia 2004 r.

Przypisy

- ¹⁾ Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z dnia 14 grudnia 1994 r. – Dz.U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18.
- ²⁾ Szerzej na temat metodyki wykorzystywanej w ramach Systemu Oceny Ryzyka: T. Bugajny, *System Oceny Ryzyka związanego z pożyczkami udzielonymi bankom przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny wykorzystywany do celów monitorowania*, Bezpieczny Bank nr 4(19)2002, s. 9–22.
- ³⁾ Profil Oceny Banku nie generuje dodatkowego zapotrzebowania na informacje z banku.
- ⁴⁾ Na potrzeby analizy niektórych szeregów czasowych właściwsze może okazać się zastosowanie funkcji potęgowej, wykładniczej, wielomianowej lub logarytmicznej. Przy prognozowaniu wartości danego wskaźnika wskazane jest także wykorzystywanie informacji pozastatystycznych dotyczących zarówno prawidłowości rozwoju badanego zjawiska, ogólnych praw ekonomii (np. prawa ograniczonego wzrostu), jak również wiedzy eksperckiej dotyczącej czynników niemierzalnych i innych trudnych do sparametryzowania uwarunkowań, w których funkcjonuje bądź będzie funkcjonował bank.

Problemy i poglądy

Tomasz Obal

PODSTAWOWE CECHY SYSTEMÓW GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW I DZIAŁALNOŚCI POMOCOWEJ W PAŃSTWACH UNII EUROPEJSKIEJ – WNIOSKI DLA POLSKI

Pierwszym powszechnym systemem gwarantowania depozytów na świecie był system powstały w Stanach Zjednoczonych po Wielkim Kryzysie początku lat 30. ubiegłego wieku. Potem przez wiele lat nie tworzone systemów gwarancyjnych w innych państwach. Również na kontynencie europejskim regulatorzy systemów bankowych nie decydowali się na zinstytucjonalizowanie idei gwarantowania depozytów.

Pierwszy system w Europie powstał w Niemczech w 1966 r. Był to system gwarantowania depozytów w sektorze „banków prywatnych” powstały z inicjatywy samego środowiska bankowego. W latach 70. powołano do życia systemy w Finlandii, Belgii, Hiszpanii, Holandii, Austrii, Wielkiej Brytanii. Mniej więcej w tym samym czasie, czyli w roku 1980, powstał system gwarantowania depozytów we Francji.

Można powiedzieć, że właśnie rok 1980 kończy okres „spontanicznego” powstawania systemów gwarantowania depozytów w państwach obecnej Unii Europejskiej. Kwestia systemów gwarancyjnych długo pozostawała poza obszarem zainteresowania instytucji wspólnotowych. Pierwszym dokumentem wskazującym na dostrzeżenie przez Komisję Europejską kwestii gwarantowania depozytów było wydanie 22 grudnia 1986 r. rekomendacji 87/63/EEC.

Rekomendacja w rzeczywistości zawierała niewiele zaleceń skierowanych do państw członkowskich. Same zalecenia miały zaś charakter dość ogólnikowy. Dokument stwierdzał, że systemy gwarantowania depozytów w państwach wspólnoty powinny spełniać następujące warunki:

- a) gwarancje powinny obejmować tych deponentów, którzy nie dysponują odpowiednimi środkami, aby we właściwy sposób ocenić kondycję finansową banków,

Bezpieczny Bank

- b) ochroną powinni zostać objęci deponenci wszystkich legalnie działających instytucji depozytowych,
- c) należy wyraźnie rozgranicyć interwencje podejmowane przed upadłością banku oraz wypłaty środków gwarantowanych po upadłości,
- d) reguły i procedury wypłat środków gwarantowanych powinny zostać określone w sposób bardzo wyraźny i przejrzysty.

Państwa, które systemów gwarancyjnych nie posiadały, miały je powołać do życia. Przy czym państwa te podzielono na dwie grupy. Pierwsza grupa miała wyznaczony termin do 31 grudnia 1988 r. Do grupy tej należały Włochy, Irlandia i Portugalia. Drugiej grupie wyznaczono termin 1 stycznia 1990 r. Do tej grupy należały Dania, Grecja i Luksemburg.

Z tak nałożonego obowiązku nie wywiązała się jedynie Portugalia, która utworzyła system gwarantowania depozytów dopiero w 1992 r.

Kolejnym przełomowym krokiem w Unii Europejskiej było uchwalenie w 1994 r. dyrektywy 94/19/EEC Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie gwarantowania depozytów. Dyrektywa znacznie bardziej szczegółowo niż rekomendacja reguluje kwestie gwarantowania depozytów na obszarze wspólnoty i jest dokumentem obowiązującym do dzisiaj.

Głównymi przesłankami przyjęcia tego aktu prawnego były:

- ❖ konstatacja, że koszty związane z funkcjonowaniem systemu gwarancyjnego są znacznie niższe niż koszty związane ze skutkami paniki bankowej,
- ❖ potrzeba zapewnienia zharmonizowanego minimalnego poziomu zabezpieczenia lokat we wszystkich krajach Unii Europejskiej, przy uwzględnieniu faktu, że taka ochrona jest równie niezbędna do utworzenia jednolitego rynku bankowego jak normy ostrożnościowe,
- ❖ organy decyzyjne Unii doszły do wniosku, że rekomendacja Komisji z 1986 r. nie przyniosła właściwych efektów,
- ❖ nowa dyrektywa miała być elementem promocji harmonijnego rozwoju działalności instytucji kredytowych na obszarze całej Unii.

Jednak myliłby się ten, kto przypuszcza, że dyrektywa Unii Europejskiej reguluje wszelkie aspekty związane z tworzeniem i funkcjonowaniem systemów gwarantowania depozytów w państwach członkowskich. Dyrektywa wskazuje jedynie te płaszczyzny, na których musi nastąpić harmonizacja. Wiele aspektów albo nie jest przez dyrektywę poruszanych albo wręcz wprost stwierdza się, że znajdują się one w gestii swobodnej decyzji państw członkowskich.

Wśród podstawowych wymogów dyrektywy należy wymienić następujące zasady:

- ➔ Obowiązkowa przynależność do systemu gwarantowania wszystkich instytucji kredytowych przyjmujących depozyty.

Warunek ten jest fundamentalnym założeniem polityki harmonizacji, która przewiduje, że deponent zostaje objęty gwarancjami niezależnie od tego jakiemu bankowi działającemu na terenie Unii powierza on swoje pieniądze. Podstawową korzy-

Problemy i poglądy

ścią ze zrealizowania tego celu jest zwolnienie deponentów z odpowiedzialności za zdobywanie informacji o tym, czy dany bank należy do jakiegoś systemu gwarancyjnego czy też nie.

Warto jeszcze raz podkreślić, że wymóg dyrektywy nie dotyczy stworzenia jakiegось systemu gwarantowania depozytów, ale doprowadzenia do takiego stanu faktycznego, który gwarantuje, że wszystkie banki objęte są systemem gwarantowania depozytów. W praktyce okazało się, że warunek ten stał się największym problemem dla Niemiec.

Niemiecki system gwarantowania depozytów do roku 1999 składał się z trzech podsystemów dedykowanych oddzielnie różnym sektorom bankowym. Jednym z tych podsystemów był najstarszy w Europie system powstały w ramach sektora „banków prywatnych”. Podsystemy były budowane na zasadzie inicjatywy środowiska bankowego i funkcjonowały w ramach stowarzyszeń sektorowych.

Problem polegał na tym, że systemy te były dobrowolne, a więc nie spełniały unijnego warunku „szczelności”. W praktyce znakomita większość banków niemieckich należała do któregoś z systemów zabezpieczania depozytów. Zdarzały się jednak drobne wyjątki, które świadczyły o niedopełnieniu normy zawartej w dyrektywie. Stąd też regulatorzy bankowi byli zmuszeni do powołania dodatkowych systemów opartych na zasadzie obowiązkowej przynależności. Utworzono trzy systemy (również oddzielne dla poszczególnych grup sektorowych), które są obowiązkowe i obejmują wszystkie banki. Spełniają one jednak tylko minimalne wymogi dyrektywy co do wysokości gwarancji. Obecnie większość banków należy do dwóch systemów: jeden obowiązkowy gwarantuje depozyty do 20 tys. euro i drugi dobrowolny, który zabezpiecza depozyty w kwocie przekraczającej 20 tys. euro.

- Koszty finansowania systemu muszą być zasadniczo ponoszone przez instytucje kredytowe, ponadto:
 - ❖ zdolność finansowania systemów musi pozostawać w odpowiednim stosunku do ich zobowiązań,
 - ❖ jednocześnie finansowanie systemu gwarancyjnego nie powinno zagrozić stabilności systemu bankowego.

Warunki określające zasady finansowania zostały nakreślone w sposób dość ogólny. W skrócie można powiedzieć, że system gwarantowania depozytów powinien dysponować takim zasobem finansowym, który będzie adekwatny do wielkości potencjalnych zobowiązań. Każdy system musi indywidualnie oszacować jaka wielkość środków jest mu potrzebna, aby prawidłowo wypełniać swoją rolę. System gwarantowania nie może zatem pozostać jedynie rozwiązaniem „papierowym” i musi za nim stać odpowiedni potencjał finansowy.

Z drugiej jednak strony w gromadzeniu środków finansowych nie można przekroczyć pewnej granicy niebezpiecznej dla sektora finansowego. Gromadzenie środków przez system gwarancyjny pociąga za sobą konieczność poniesienia odpowiednich kosztów przez system bankowy. Zbyt wysokie koszty mogą pogorszyć kondycję systemu finansowego i w ten sposób obniżyć jego bezpieczeństwo. Dyrektywa zwraca uwagę na ten fakt i zaleca jego uwzględnienie przy kalkulacji obciążeń na rzecz systemu gwarancyjnego.

Bezpieczny Bank

Ze względu na potrzebę limitowania kosztów, a także ze względu na ograniczanie zjawiska „moral hazard”¹⁾ dyrektywa wprowadza obowiązek wyłączenia spod gwarancji pewnych grup depozytów. Otóż gwarancjami nie mogą być objęte:

- ❖ wkłady złożone przez inne instytucje kredytowe w ich własnym imieniu i na ich własny rachunek (depozyty międzybankowe),
- ❖ wszystkie instrumenty, które mieszczą się pod pojęciem funduszy własnych (np. instrumenty dłużne zaliczane do funduszy własnych),
- ❖ wkłady pochodzące z transakcji związanych z praniem pieniędzy.

Oprócz zestawu tych depozytów, które muszą być wyłączone, Dyrektywa wskazuje także na te kategorie depozytów, które spod gwarancji mogą być wyłączone. Listę tych depozytów zawiera załącznik I do Dyrektywy. Znajdują się na niej depozyty:

- ❖ instytucji finansowych,
- ❖ przedsiębiorstw ubezpieczeniowych,
- ❖ urzędów administracji centralnej,
- ❖ organów regionalnych i lokalnych,
- ❖ funduszy inwestycyjnych i emerytalnych,
- ❖ kierownictwa oraz dużych akcjonariuszy banku (oraz ich bliskich krewnych),
- ❖ spółek będących w tej samej grupie co bank,
- ❖ nieimienne,
- ❖ w walutach innych niż waluty państw członkowskich,
- ❖ dużych przedsiębiorstw.

Dyrektywa gwarantuje pewien minimalny poziom harmonizacji w obszarze standardu wypłat środków gwarantowanych w przypadku upadłości banku. Wystandaryzowany model gwarancji ma za zadanie stworzyć pakiet „usług gwarantowanych” dla europejskiego deponenta. Model opiera się m.in. na następujących założeniach:

- ❖ wypłaty dla uprawnionych deponentów muszą nastąpić najdalej w ciągu 3 miesięcy od dnia niedostępności wkładu, przy czym istnieje możliwość dwukrotnego przedłużenia tego terminu,
- ❖ limit środków gwarantowanych nie może być mniejszy niż 20 000 euro,
- ❖ współodpowiedzialność deponenta nie może być większa niż 10%.

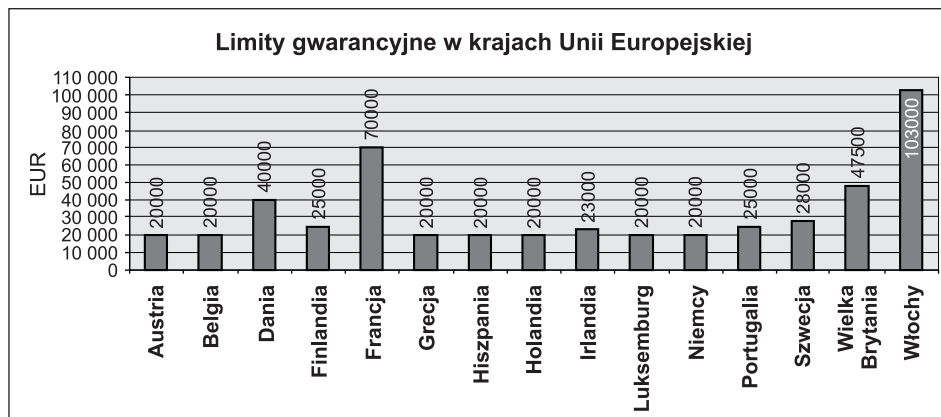
Praktyka obowiązująca w państwach Unii Europejskiej (skład sprzed rozszerzenia w maju 2004 r.) z jednej strony uwzględnia wszelkie zalecenia Dyrektywy, a z drugiej przedstawia dość szeroki wachlarz rozwiązań w myśl zasady, że harmonizacja musi się ograniczać jedynie do zasadniczych aspektów działania systemów. Szczegółowe rozwiązania charakteryzują się więc sporą różnorodnością.

Limity środków gwarantowanych we wszystkich państwach Unii są wyższe lub równe minimum określone w dyrektywie. Także kandydaci w zasadzie w całości dostosowali się do tego wymogu Unii. Jedyne państwami, które uzyskały okresy przejściowe w tym zakresie są państwa nadbałtyckie. Zamierzają one podnieść limity środków gwarantowanych do wymaganego poziomu do 2008 r.

Większość państw ma limity w najbliższych „okolicach” 20 tys. euro. Na tym tle cztery państwa nieco się wyróżniają. Są to Włochy, Francja, Wielka Brytania i Dania.

Problemy i poglądy

Wykres 1. Limity gwarancyjne w krajach Unii Europejskiej

Na powyższym wykresie z konieczności w dość uproszczony sposób przedstawiono limit środków gwarantowanych obowiązujący w Niemczech. W tym wypadku 20 000 euro dotyczy systemu obowiązkowego. Oprócz tego systemu istnieją także systemy sektorowe utworzone na zasadzie dobrowolności, a w nich limity są wyższe. W systemie „banków prywatnych” (banki w formie spółki akcyjnej) limit gwarancyjny jest równy 1/3 kapitałów banku, co oznacza wielomilionowe i praktycznie nieograniczone gwarancje.

Stosowanie współodpowiedzialności deponenta (coinsurance) jest stosunkowo rzadko spotykanym rozwiązaniem wśród państw UE. Możliwość tę wykorzystują systemy w Irlandii, Wielkiej Brytanii, Luksemburgu i obowiązkowy system w Niemczech. W Austrii gwarancjami jedynie do 90% limitu objęte są depozyty osób prawnych.

Większość systemów dość powszechnie wykorzystuje możliwość ograniczenia gwarancji dla niektórych grup deponentów wskazanych w załączniku I do Dyrektywy. Występują jednak pewne różnice w doborze klas depozytów wyłączonych spod gwarancji. W tej kwestii brak jest reguł postępowania. Można jedynie zaznaczyć, że raczej mało powszechne są wyłączenia spod gwarancji depozytów dużych przedsiębiorstw.

Instytucje gwarantujące depozyty, oprócz funkcji związanych ściśle z gwarancjami depozytów, w niektórych krajach mają rozszerzony katalog zadań obejmujący możliwość interwencji pomocowej w celu zapobieżenia upadłości banku.

To właśnie zakres dopuszczalnych działań spowodował powstanie rozróżnienia między instytucjami typu „pay-box” a instytucjami typu „risk minimizer”. Pierwsze z nich mogą jedynie dokonywać wypłat środków gwarantowanych po upadłości bankowej. Drugie zaś ograniczają ryzyko niestabilności systemu bankowego również poprzez zapobieganie upadłościom.

Wśród 15 państw UE 9 działa w formule „pay-box”, a 6 (Austria, Belgia, Dania, Francja, Hiszpania, Włochy) w formule „risk minimizer”. W tych państwach, gdzie

Bezpieczny Bank

możliwe są działania pozagwarancyjne, różnie określa się ich dopuszczalny zakres i różnie wyznacza się dostępne instrumenty finansowe. Jednak regułą jest, że decyzja „czy ratować bank, czy też pozwolić mu upaść” podejmowana jest na podstawie zasady mniejszego kosztu. Wybierana jest ta opcja, która dla systemu gwarancyjnego oraz, patrząc na zagadnienie szerszej, dla systemu bankowego jest mniej kosztowna.

<i>Dostępne formy pozagwarancyjnych interwencji funduszy</i>	
Austria	Wspieranie akcji ratowania banku w trudnej sytuacji finansowej – ustawa nie precyzuje zasad i sposobów interwencji
Belgia	Wspieranie procesu likwidacji banku, jego reorganizacji lub przejęcia przez bank w dobrej kondycji
Dania	Dokapitalizowanie i gwarancje
Francja	Otwarty katalog dostępnych działań pomocowych: pożyczki, zakup wierzytelności, nabycie akcji, inne
Hiszpania	Subwencje, gwarancje dla instytucji przejmującej bank, pożyczki na dogodnych warunkach, pożyczki podporządkowane, nabywanie niskiej jakości aktywów, dokapitalizowanie banku
Włochy	Otwarty katalog instrumentów pomocowych, m.in. kredyt, gwarancje i zakup akcji
Polska	Pożyczka, gwarancje, poręczenia, wykup wierzytelności

Możliwość podejmowania działań pomocowych zapobiegających upadłościom bankowym w żaden sposób nie jest opisana w Dyrektywie 94/19 dotyczącej tylko i wyłącznie gwarantowania depozytów.

W dyrektywie wprost mowa jest o tym, że istnieje swoboda doboru środków i sposobów w zakresie:

- ❖ organizacji i struktury systemu gwarantowania depozytów oraz
- ❖ finansowania systemu gwarantowania depozytów.

Różnorodność organizacyjna ma wiele wymiarów: poczynając od specyfiki regulacji prawnych po oryginalne umieszczenie systemu gwarantowania depozytów w sieci bezpieczeństwa systemu bankowego.

Niektóre z systemów powstały na zasadzie samoorganizacji środowiska bankowego, jak np. system włoski. Opiera się on na dwóch instytucjach (osobno dla banków komercyjnych i banków spółdzielczych) działających na zasadzie konsorcjum utworzonego przez same banki. Podstawowymi aktami prawnymi definiującymi zasady działania systemu gwarancyjnego we Włoszech są statuty obu funduszy.

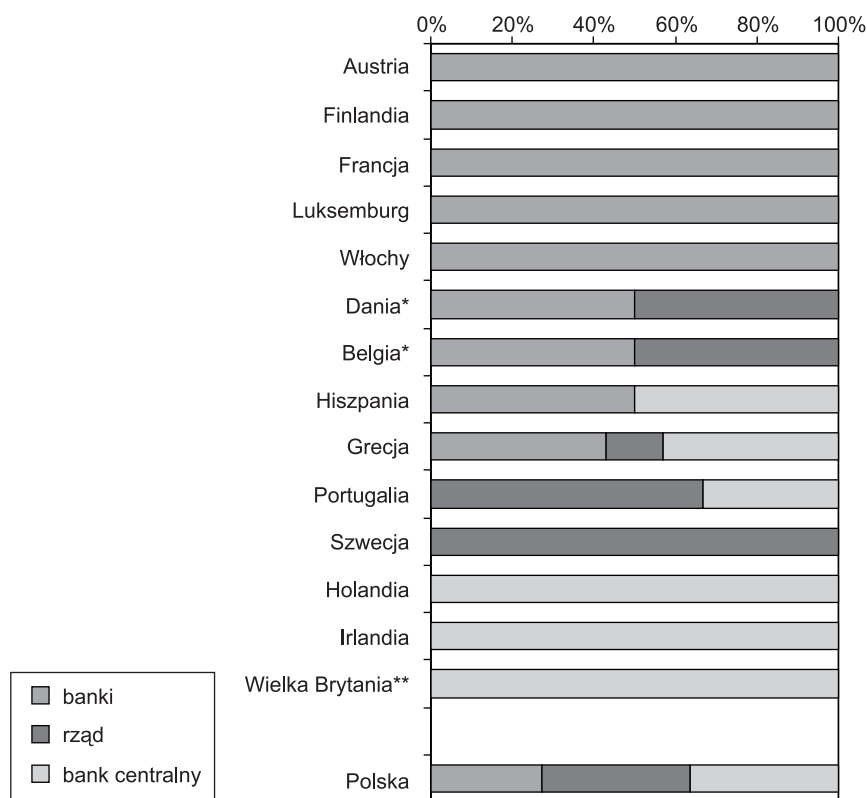
W większości wypadków zasady gwarantowania depozytów zostały umieszczone w aktach rangi ustawowej. Rozwiązanie niejako pośrednie przyjęto w Austrii. Tylko podstawowe kwestie definiujące system gwarantowania depozytów zostały uregulowane w ustawie. Szczegóły pozostawiono do rozstrzygnięcia przez sektorowe organizacje zrzeszające różnego rodzaju banki (istnieje tam 5 podsystemów gwarancyjnych).

Problemy i poglądy

Różnie instytucja gwarantująca depozyty bywa umieszczana w systemie regulacyjnym sektora bankowego. Najczęściej w UE jest to oddzielna instytucja. Czasami jednak, tak jak to jest w przypadku Irlandii i Holandii, znajduje się ona w strukturze banku centralnego.

W przeważającej większości przypadków, będąc niezależną instytucją, pozostaje jednak w ścisłych związkach z pozostałymi istotnymi podmiotami sektora bankowego. Związki te najłatwiej prześledzić na podstawie procedury powoływania kolegialnych organów systemów gwarantowania depozytów.

Wykres 2. Zasady powoływania członków organów kolegialnych kierujących systemami gwarancyjnymi, ze względu na podmioty mianujące

* W przypadku Danii i Belgii przedstawiciele deponentów potraktowano jako przedstawicieli rządu z uwagi na podmiot mianujący

** W Wielkiej Brytanii Zarząd powoływany jest przez Financial Services Authority

Źródło: opracowanie własne

Bezpieczny Bank

Na powyższym wykresie dokonano pewnego uproszczenia redukując zbiór ośrodków powołujących członków organów zarządzających funduszami do trzech: bank centralny, ministerstwo finansów i organizacje stowarzyszające same banki. Ponieważ sama struktura zarządzania systemami, ma różny stopień skomplikowania, przeto do analizy brane było „najwyższe” ciało kolegialne pochodzące z mianowania przez ośrodki zewnętrzne. Czasami to była Rada (w systemach, gdzie występuje zarówno Rada, jak i Zarząd), a czasami był to Zarząd – tam, gdzie kierownictwo jest jednoznaczne.

<i>Szczegółowe zasady powoływania organów zarządzających</i>	
Austria	Istnieje pięć podsystemów gwarancyjnych odrębnych dla różnych grup banków. Członkowie zarządów poszczególnych podsystemów wybierani są na walnych zgromadzeniach stowarzyszeń poszczególnych grup bankowych. Cztery podsystemy są spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością (<i>GmbH</i>), a jeden spółką akcyjną (<i>AG</i>).
Belgia	Zarząd Funduszu złożony jest z przewodniczącego i 11 członków. Wszystkich mianuje król, czterech reprezentuje instytucje kredytowe, dwóch towarzystwa inwestycyjne.
Dania	Zarząd nominowany jest przez ministra gospodarki spośród ekspertów prawa i ekonomii oraz przedstawicieli instytucji uczestniczących w systemie, a także spośród przedstawicieli deponentów.
Finlandia	W zarządzie zasiadają przedstawiciele banków – uczestników systemu. Reprezentant rządu może zostać delegowany do zarządu Funduszu w sytuacji, gdy Fundusz uzyska państwową pomoc.
Francja	Funduszem kieruje zarząd, którego prezes i członkowie nominowani są przez specjalną komisję złożoną z dwunastu przedstawicieli banków należących do systemu.
Grecja	Przewodniczącym Rady Funduszu jest wiceprezes banku centralnego. Dwóch członków wyznacza bank centralny, jednego minister gospodarki, trzech Związek Banków Greckich.
Hiszpania	Istnieją trzy systemy gwarancyjne odrębne dla różnych grup bankowych. Każdym z systemów kieruje komitet zarządzający składający się w równej części z przedstawicieli Banku Hiszpanii i instytucji członkowskich. Członkowie powoływani są przez ministra gospodarki. Funkcję prezesa pełni reprezentant Banku Hiszpanii.
Holandia	Nie została powołana odrębna instytucja gwarantująca, systemem zarządza jeden z departamentów banku centralnego.
Irlandia	Systemem zarządza bank centralny. Zajmuje się tym Departament Nadzoru Bankowego.
Luksemburg	Funduszem kieruje komitet wykonawczy wybrany przez zgromadzenie przedstawicieli wszystkich instytucji członkowskich.
Niemcy	System dobrowolny posiada administrację opartą na strukturach Związku Banków Niemieckich, który był twórcą systemu. System obowiązkowy skła-

Problemy i poglądy

	da się z trzech funduszy (dla banków prywatnych, banków publicznych i banków spółdzielczych). Administrowanie tymi funduszami ustawa przekazuje bankowi Kreditanstalt fuer Wiederaufbau (<i>KfW</i>). Bank KfW został założony w 1948 r. jako publiczna korporacja. Do jego zadań należy m.in. promocja niemieckiej gospodarki. 80% kapitału posiada Republika Federalna, pozostałe 20% posiadają poszczególne landy. Federalne Ministerstwo Finansów ma uprawnienia do przekazania administracji tymi funduszami podmiotom prywatnym. Obecnie fundusze przeznaczone dla banków prywatnych oraz dla banków publicznych są (w wyniku decyzji ministerstwa) zarządzane przez spółki prywatne. Jedynie trzeci fundusz pozostał w zarządzaniu KfW.
Portugalia	Fundusz zarządzany jest przez trzyosobowy komitet. Przewodniczącego komitetu wybiera prezes banku centralnego spośród członków zarządu banku centralnego. Pozostałych dwóch członków komitetu powołuje minister finansów po konsultacji z bankiem centralnym oraz stowarzyszeniem reprezentującym banki komercyjne działające w Portugalii.
Szwecja	Zarząd składa się z maksimum siedmiu członków powoływanych przez rząd.
Wielka Brytania	Zarząd systemu powoływany jest przez instytucję nadzorującą rynki finansowe – Financial Services Authority (FSA). Powołanie prezesa zarządu wymaga zgody ministra skarbu.
Włochy	Fundusz włoski ma formę konsorcjum stworzonego przez banki. Zarząd i komitet wykonawczy są ciałami, które podejmują wszystkie decyzje związane z wykonywaniem przez Fundusz funkcji statutowych. Zarząd składa się z 16 do 22 członków wybieranych przez zgromadzenie generalne, z zastrzeżeniem, że co najmniej 5 członków musi reprezentować małe banki, które w niewielkiej części partycypują w kosztach działalności Funduszu. Komitet wykonawczy powoływany jest spośród członków zarządu i podejmuje decyzje o mniejszym znaczeniu.
Polska	Przewodniczącego Rady BFG powołuje premier na uzgodniony wniosek ministra finansów i prezesa NBP. Czterech członków mianuje prezes NBP, trzech Związek Banków Polskich, trzech minister finansów.

Wnioskiem z analizy zasad powoływania organów kierowniczych może być konstatacja, że tam gdzie system był tworzony na zasadzie samoorganizacji środowiska bankowego, tam też system gwarantowania depozytów znajduje się pod całkowitą kontrolą organizacji samorządu bankowego. W pozostałych wypadkach większe znaczenie uzyskują takie ośrodki jak bank centralny czy ministerstwo finansów.

Dyrektywa nie nakłada żadnych szczególnych wymagań dotyczących sposobów akumulacji środków (*ex ante*, *ex post* lub ich kombinacja). Wskazuje jedynie, że systemy powinny być w stanie wypłacić deponentom kwoty gwarantowane w przeciągu wskazanego ustawą okresu. Kluczową sprawą jest spełnienie tego wymagania przez każdy system.

Zgodnie z Dyrektywą: „koszty finansowania muszą być zasadniczo ponoszone przez instytucje kredytowe” oraz „zdolność finansowania tych systemów musi pozostawać w odpowiednim stosunku do ich zobowiązań; jednakże nie powinno to zagrozić stabilności systemu bankowego w państwie członkowskim”.

Bezpieczny Bank

<i>Podstawowe cechy finansowania systemów gwarantowania depozytów w UE i w Polsce</i>					
Kraj	Akumulacja środków na system	Rodzaj opłaty	Podstawa opłaty	Docelowy poziom funduszu	Dodatkowe źródła finansowania
Austria	Ex post	Liniowa	Dep.gwarant.	–	Wzajemne pożyczki 5 funduszy branżowych
Belgia	Ex ante	Liniowa	Dep.gwarant.	0,5% dep.gwarant.	Tylko dodatkowe wpłaty banków
Dania	Ex ante	Liniowa	Dep.gwarant.	2 mld EUR	Pożyczki z budżetu
Finlandia	Ex ante	Zależna od ryzyka	Dep.gwarant.	2% dep.gwarant.	Pożyczki na rynkach finansowych
Francja	Ex ante	Zależna od ryzyka	Dep.gwarant.	–	Pożyczki od członków systemu
Grecja	Ex ante	malejąca	Dep.gwarant.	–	Pożyczki od członków systemu lub z innych źródeł
Hiszpania	Ex ante	Liniowa	Dep.gwarant.	1% dep.gwarant.	Wyjątkowo – wpłaty Banku Hiszpanii
Holandia	Ex post	Liniowa	Dep.gwarant.	–	Nieoprocentowane pożyczki z Banku Holandii
Irlandia	Ex ante	Liniowa	Dep.ogółem	–	Pożyczki z Banku Irlandii
Luksemburg	Ex post	Liniowa	Dep.gwarant.	–	Brak danych
Niemcy	Ex ante	Zależna od ryzyka	Zobowiązania banku	–	Brak danych
Portugalia	Ex ante	Zależna od ryzyka	Dep.gwarant.	–	Pożyczki na rynkach finansowych
Szwecja	Ex ante	Zależna od ryzyka	Dep.gwarant.	2,5% dep.gwarant.	Pożyczki z <i>National Debt Office</i>
Wielka Brytania	Mieszana	Liniowa	Dep.gwarant.	–	Pożyczki z Banku Anglii do 175 mln funtów

Problemy i poglądy

Większość modeli finansowania oparta jest na akumulowanych funduszach, czyli są to modele typu *ex ante*. W niektórych z tych systemów wyznaczono docelowy poziom akumulacji i waha się on w granicach od 0,5% do 2,5% depozytów gwarantowanych w systemie.

Wysokość maksymalnej stawki opłaty na system gwarantowania (w systemach *ex ante*) zawiera się w przedziale od 0,0525% (Belgia) do 0,3% (Finlandia, Szwecja i Wielka Brytania) przyjętej podstawy (przeważnie depozyty gwarantowane).

W 5 systemach opłata została zróżnicowana w zależności od ryzyka działalności poszczególnych banków. Stosowane systemy oceny tego ryzyka są bardzo różne. Występują modele bardzo proste (jak w Portugalii), gdzie opłata zróżnicowana jest tylko w zależności od wysokości współczynnika wypłacalności. Występują także systemy skomplikowane (Francja i Włochy), gdzie stosuje się niezwykle zawiłe algorytmy z wykorzystaniem bardzo wielu współczynników finansowych.

Podsumowując, należy podkreślić, że kwestia kształtu systemu gwarantowania depozytów tylko w bardzo niewielkim zakresie została przesądzona przez normy określone w dyrektywie Unii Europejskiej. Pozostała „przestrzeń decyzyjna” poszczególnych systemów państwa członkowskie Unii Europejskiej zagospodarowały w sposób autonomiczny.

Przypis

- ¹⁾ Zjawisko powszechnie występujące w obszarze ubezpieczeń majątkowych polegające na wzroście ryzyka (tendencja do nasilania zachowań ryzykownych) wraz z objęciem danego podmiotu ubezpieczeniem.

POMOC PUBLICZNA DLA BANKÓW WEDŁUG REGULACJI UNIJNYCH I KRAJOWYCH

1. Uwagi wstępne

Bezpieczeństwo sektora bankowego jest niekwestionowaną potrzebą, która znajduje uwzględnienie w szeregu rozwiązań prawnych, zmierzających do zapewnienia bankom stabilności, a jednocześnie do podwyższenia pewności obrotu bankowego i efektywności gospodarowania w tej dziedzinie. Wymaga się przy tym również zachowania warunków konkurencji, które byłyby naruszone w razie nierównego traktowania banków w drodze zapewnienia niektórym z nich uprzywilejowań niedostępnych dla pozostałych. Wzgląd na bezpieczeństwo wkładów oraz wolną od zaburzeń obsługę zachodzących w gospodarce procesów z udziałem pieniądza może usprawiedliwiać udzielenie pomocy koniecznej dla zachowania bądź przywrócenia stabilności i bezpieczeństwa w tej dziedzinie gospodarki, zwłaszcza jeżeli okazuje się, że inne działania w tym kierunku zorientowane nie są wystarczające. Konieczna jest jednak przy tym świadomość granic, których przekroczenie sprawia, że pomoc traci cechę legalności. Ta kwestia jest przedmiotem niniejszego opracowania.

2. Środki i działania pomocowe przewidziane w ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym

Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym¹⁾ (ustawa o BFG) została uchwalona w niewielkim odstępie czasowym od wydania przez Parlament Europejski i Radę Dyrektywy 94/19/EWG z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarantowania wkładów²⁾ i uwzględnia zawarte w niej wymagania. Ustawa jest równocześnie w całości dostosowana do reguł krajowego porządku prawnego i obowiązuje oraz będzie obowiązywać autonomicznie po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Sprawa gwarantowania wkładów znajdują się w sferze zdolności państwa do samodzielnego tworzenia prawa oraz do wykonywania obowiązków, które z niego wynikają.

Jak wiadomo, ustawa o BFG rozróżnia dwa kompleksowo ujęte zakresy zadań, z których pierwszy dotyczy funkcjonowania systemów obowiązkowego i umownego gwarantowania depozytów, a drugi przewiduje udzielanie pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania. W tym ostatnim zakresie ustawa nie ustala zadań

Problemy i poglądy

BFG w sposób wyczerpujący. Przeciwnie, określa tylko zadania podstawowe, natomiast wyposaża Radę Ministrów, działającą na uzgodniony wniosek Prezesa Narodowego Banku Polskiego i ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, w kompetencję do określenia „dodatkowych zadań” BFG oraz trybu ich wykonywania. Ustawodawca nie uzależnił możliwości wykorzystania tej delegacji od wystąpienia zdarzeń, ze względu na które podjęcie przez BFG „dodatkowych zadań” pomocowych będzie uważane za uzasadnione, jednakże należy przyjąć, że bez pojawienia się takiej przesłanki wydanie przez Radę Ministrów rozporządzenia wykonawczego nie miałyby podstawy.

Odstępując od bliższej analizy postanowień art. 4 ust. 2 oraz art. 19 ustawy o BFG należy wskazać, że przepisy te:

- 1) ustalają jako dopuszczalne oraz uznają za podstawowe następujące formy pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania:
 - a) pożyczki,
 - b) gwarancje lub poręczenia,
 - c) nabywanie wierzytelności banków, w których powstało niebezpieczeństwo niewypłacalności,
- 2) precyzują jako niezbędne następujące materialne przesłanki udzielenia pomocy:
 - a) powstanie niebezpieczeństwa niewypłacalności podmiotu objętego systemem gwarantowania w przypadku pomocy, o której mowa w pkt. 1 lit. a i b,
 - b) niebezpieczeństwo niewypłacalności banku w przypadku pomocy, o której mowa w pkt. 1 lit. c,
- 3) ustanawiają wyczerpująco sformułowane wymagania, których spełnienie warunkuje dostęp do środków pomocowych (przeprowadzenie w odpowiednim zakresie badania sprawozdania lub sprawozdań finansowych, opracowanie i uzyskanie pozytywnej opinii Komisji Nadzoru Bankowego o programie postępowania uzdrawiającego lub opinii o celowości przejęcia, połączenia się banków lub zakupu akcji albo udziałów innego banku, przedstawienie przez bank ubiegający się o pomoc pozytywnej opinii KNB o programie postępowania naprawczego, wykazanie, że wysokość wnioskowanej pomocy nie byłaby wyższa niż łączna, maksymalna kwota z tytułu gwarancji w tym podmiocie, wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat),
- 4) zastrzegają zwrotny charakter pomocy finansowej udzielanej w przypadku powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności, bądź na nabycie akcji lub udziałów,
- 5) określają środki, które mogą być przeznaczone na finansowanie pomocy udzielanej podmiotom objętym systemem gwarantowania.

Ta ostatnia regulacja, ze względu na jej znaczenie dla praktyki BFG, wymaga dokładnego odczytania. Na liście środków funduszu, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt. 2 ustawy o BFG, znajdują się:

- 1) obowiązkowe opłaty roczne wnoszone przez podmioty objęte systemem gwarantowania,
- 2) wpłaty wnoszone przez Narodowy Bank Polski stosownie do art. 13 ust. 3a i b ustawy,
- 3) dochody z oprocentowania pożyczek udzielanych przez BFG oraz dochody z papierów wartościowych emitowanych lub gwarantowanych w pełni przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski i nabytych przez BFG,

Bezpieczny Bank

- 4) środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
- 5) inne dochody, których ustawa bliżej nie precyzuje.

Z założenia jest to lista zamknięta. Zamieszczone w art. 16 ust. 1 pkt. 2 zastrzeżenie, że pomoc może być udzielana „jedynie ze środków” objętych powyższą listą wywołuje następujące skutki:

- a) BFG powinien prowadzić wyodrębnioną ewidencję powyższych środków z uwzględnieniem ich struktury, aby zapewnić w ten sposób możliwość prawidłowego zarządzania nimi,
- b) bez względu na sytuacje i potrzeby, przy realizowaniu celów pomocowych powyższe środki nie mogą być zastąpione ani uzupełnione – choćby na najkrótszy okres – innymi środkami z naruszeniem art. 16 ust. 1 pkt. 2 ustawy o BFG,
- c) Rada Ministrów, ustalając dodatkowo zadania BFG na podstawie art. 4 ust. 3 tejże ustawy, nie może udzielić Funduszowi zezwolenia na świadczenie pomocy z innych środków.

Nie ma jednak pewności, czy art. 16 ust. 1 pkt. 2 ustawy o BFG nie tworzy listy częściowo otwartej, gdyż źródło „innych” dochodów nie zostało przez ustawodawcę zidentyfikowane. Nie jest określona żadna cecha tego źródła. Możliwe, że chodzi tu o wynik osiągnięty przez BFG z działalności statutowej. Występująca niejasność powinna być usunięta.

Sposób rozgraniczenia środków przeznaczonych na finansowanie zadań pomocowych oraz na finansowanie zadań w zakresie funkcjonowania systemów obowiązkowego i umownego gwarantowania zgromadzonych środków pieniężnych narzuca konieczność odrębnego ewidencjonowania przez BFG tych grup środków z zastosowaniem dalszego podziału w obrębie środków pomocowych, dostosowanego do brzmienia art. 16 ust. 1 pkt. 2. Powiększa to zakres czynności rachunkowych w BFG, natomiast nie przynosi żadnego pożytku, a nawet przeciwnie, może rodzić pokusę pokrywania kosztów działalności biura Funduszu przede wszystkim ze środków z dotacji udzielonych Funduszowi z budżetu państwa (środki te bowiem nie są dostępne dla celów pomocowych).

3. Pojęcie środków publicznych

Jak wynika z uregulowań zawartych w art. 15 oraz z art. 16 ust. 1 ustawy o BFG, na cele pomocowe mogą być przeznaczone środki pochodzące od podmiotów objętych systemem gwarantowania z uiszczonych opłat rocznych, od Narodowego Banku Polskiego z wnoszonych wpłat zgodnie z art. 13 ust. 3a i 3b ustawy, z bezzwrotnej pomocy zagranicznej, a także z oprocentowania pożyczek i papierów wartościowych, które to pożyczki zostały udzielone, a papiery wartościowe zakupione z wykorzystaniem każdego ze wskazanego wyżej rodzaju środków. Ponadto Statut BFG przewiduje przekazywanie na fundusz pomocowy określonej przez Radę Funduszu części funduszu zapasowego BFG. Struktura funduszu pomocowego jest więc niejednorodna, przy czym poza określeniem wspólnego celu nie daje się wyróżnić żadnego innego kryterium, ze względu na które określone środki zostały włączone do tego fundu-

Problemy i poglądy

szu. Znaczenie ma przede wszystkim pominięcie rozróżnienia między zasobami publicznymi a prywatnymi, chociaż jest ono bardzo istotne, na co zwraca uwagę przede wszystkim nauka prawa finansowego⁴.

Ze względu na przedmiot opracowania konieczne jest zwrócenie uwagi na podmiotowy i przedmiotowy zakres finansów publicznych. Poglądy w tej dziedzinie są w znacznym stopniu zróżnicowane. Ich omawianie przekraczałoby ramy opracowania, toteż w dalszej części uwaga zostanie skupiona na sytuacji prawnej zasobów pieniężnych:

- 1) państwa,
- 2) banku centralnego,
- 3) mających formę pomocy zagranicznej.

Nie mogą powstawać żadne wątpliwości odnośnie do prawnego położenia środków pieniężnych pozostających w gestii państwa oraz mających formę pomocy zagranicznej, nie podlegających zwrotowi.

Nie jest natomiast łatwo rozstrzygnąć, czy i które środki pieniężne pozostające w dyspozycji NBP należą do finansów publicznych. W literaturze⁵ i w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego⁶ podkreśla się funkcje współczesnego banku centralnego, polegające na kształtowaniu warunków rozsądnego gospodarowania przez banki powierzonymi środkami, jako podstawowej przesłanki bezpieczeństwa i stabilności systemu finansowego oraz na takim oddziaływaniu na banki komercyjne, by zachowane zostały warunki bezpieczeństwa finansowego w sektorze bankowym.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 12.XII.2002 r. (sygn. akt K9/02) odwołuje się do standardu określonego w Traktacie z Maastricht z 1991 r. Sformułowano tam docelowy model banku centralnego Unii Europejskiej oraz Europejskiego Systemu Banków Centralnych. W art. 107 Traktatu stwierdza się, że wykonując swoje uprawnienia, zadania i obowiązki ani ESBC, ani EBC, ani narodowe banki centralne i członkowie ich organów nie będą żądać ani przyjmować instrukcji od instytucji czy organów Wspólnoty, od jakiegokolwiek rządu członkowskiego, ani jakichkolwiek innych organów. Niezależność banków centralnych ma uzupełniać szereg dalszych warunków, do których należą m.in. zakazy:

- ❖ nabywania, służących obsłudze długu, obligacji bądź weksli rządowych bezpośrednio od rządu (tj. na rynku pierwotnym),
- ❖ udzielania rządowi kredytu.

Według oceny Trybunału Konstytucyjnego, art. 227 Konstytucji oraz ustawa o Narodowym Banku Polskim gwarantują temu Bankowi pełną niezależność oraz podporządkowują całą jego działalność realizacji pierwszoplanowego celu, jakim jest utrzymanie stabilności cen. Rada Ministrów i Narodowy Bank Polski są konstytucyjnymi organami państwa, prawnie zobowiązanymi do współpracy w zakresie polityki gospodarczej państwa, ale – zgodnie z zasadą podziału i równowagi władz – rozdzielonymi organizacyjnie, funkcjonalnie i personalnie. Rozdzielenie dotyczy także respektowania autonomii poszczególnych organów przez inne organy, w tym także autonomii sposobu realizowania zadań konstytucyjnych i ustawowych. Trybunał uznał za potrzebne podkreślić przy tym, że system organizacji i funkcjonowania organów władzy publicznej powinien być podporządkowany dyrektywie unikania po-

Bezpieczny Bank

dejrzeń o współodpowiedzialność za podejmowane decyzje. Zakresy zadań Rady Ministrów i NBP określają sfery ich kompetencji, za realizację których każdy z tych organów jest odpowiedzialny. Wzgląd na niezależność każdego z nich wymaga wzajemnego respektowania suwerenności kompetencyjnej.

W drugim orzeczeniu z dnia 28.VI.2000 r. (sygn. akt K 25/99) Trybunał Konstytucyjny sprecyzował pogląd na relacje zachodzące między Narodowym Bankiem Polskim a bankami komercyjnymi. Za punkt wyjścia Trybunał przyjmuje uznanie wiodącej roli NBP jako banku banków. Banki komercyjne, mimo samodzielności i formalnej niezależności, w zakresie polityki pieniężnej są poddane zależności, pozwalającej na jej określenie jako podległości funkcjonalnej. Zdaniem Trybunału, w tym wypadku podległość organizacyjna powinna być rozumiana szerzej, jako obejmująca podległość funkcjonalną. Taką interpretację Trybunał Konstytucyjny odnosi do specyficznej sytuacji, gdy mianowicie podmiotem jest konstytucyjna instytucja – Narodowy Bank Polski, zaś przedmiotem konstytucyjnie określone zadania publiczne. Spełnienie łącznie obu tych przesłanek, podmiotowej i przedmiotowej, pozwala na przyjęcie ich jako kryteriów podległości organizacyjnej do wydawania aktów normatywnych o wewnętrznym charakterze.

W myśl ustawy o Narodowym Banku Polskim Bank ten:

- 1) ma za zadanie m.in.:
 - a) regulowanie płynności banków oraz ich refinansowanie,
 - b) kształtowanie warunków dla rozwoju systemu bankowego,
 - c) dokonywanie oceny funkcjonowania systemu bankowego,
 - d) dokonywanie okresowych ocen stanu ekonomicznego banków i przedstawianie ich Radzie Polityki Pieniężnej oraz wpływu polityki pieniężnej, podatkowej i nadzorczej na ich rozwój;
- 2) może udzielać kredytu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu na uzgodnionych z zarządem tego Funduszu warunkach, przy czym przeznaczenie kredytu ani jego wysokość nie zostały normatywnie ograniczone ani uwarunkowane.

Przedstawiona wykładnia Trybunału Konstytucyjnego uprawnia do wniosku, że przy wykonywaniu powyższych zadań i uprawnień NBP korzysta z samodzielności i autonomii, zagwarantowanej Konstytucją oraz ustawą o Narodowym Banku Polskim. Fakt dysponowania środkami publicznymi nie stwarza w tym zakresie przeszkody. Nie narusza także obowiązku wplaty do budżetu zysku emisyjnego.

4. Regulacja dostępu do środków publicznych na cele pomocowe w prawie unijnym

Dyrektywa 94/19/EWG z dnia 30 maja 1994 r. zobowiązała (w art. 3) wszystkie państwa członkowskie do wprowadzenia i oficjalnego uznania na swoim terytorium jednego lub kilku systemów gwarantowania wkładów oraz ustanowiła obowiązujący wszystkie instytucje kredytowe zakaz prowadzenia w danym kraju działalności polegającej na przyjmowaniu wkładów, które nie będą objęte systemem gwarantowania. Państwo członkowskie może jednak zwolnić od obowiązku przynależności do programu gwarantowania wkładów instytucję kredytową, która należy do systemu za-

Problemy i poglądy

pewniającego tej instytucji płynność i wypłacalność, gwarantując w ten sposób ochronę deponentów co najmniej na poziomie równym ochronie, jaką zapewnia system gwarantowania wkładów. Ponadto w takim wypadku:

- 1) system zapewniający instytucji kredytowej płynność i wypłacalność musi istnieć i być oficjalnie uznany w momencie przyjęcia Dyrektywy,
- 2) system ten musi być zaprojektowany w celu niedopuszczenia do niewypłacalności wkładów złożonych w instytucjach będących członkami tego systemu oraz musi posiadać odpowiednie środki na ten cel,
- 3) system nie może się składać z gwarancji udzielonej instytucji kredytowej przez samo państwo członkowskie lub jego władze lokalne bądź regionalne,
- 4) system musi zapewnić deponentom udzielanie pełnych informacji, koniecznych aktualnym i przyszłym deponentom do określenia systemu gwarancji wkładów w ramach Wspólnoty lub innego alternatywnego porozumienia, z podaniem sumy i zakresu zabezpieczenia oferowanego przez dany system. Informacje te powinny być łatwo dostępne w zrozumiałej formie, w oficjalnym języku.

Art. 3 Dyrektywy ani żaden inny przepis nie opisuje cech „systemu zapewniającego płynność i wypłacalność”, będącego alternatywą dla programu gwarantowania wkładów. Można jednak zakładać, że chodzi tu o działania pomocowe, uruchamiane w sytuacji analogicznej do tej, w której aktualizuje się obowiązek przewidziany w programie gwarantowania wkładów. Oba systemy posiadają więc równorzędną pozycję. Takie same założenie zostało przyjęte w art. 1 ust. 3 Dyrektywy, który przewiduje obowiązek uruchomienia jednego z systemów w przypadku, gdy wkład stał się „nieдоступny”. Pokonanie skutków „nieдоступności” może nastąpić zarówno w drodze wsparcia płynności w instytucji kredytowej jeszcze wypłacalnej, jak i przez dokonanie wypłaty wkładu już po ogłoszeniu jej upadłości.

Dyrektywa nie wypowiada się w kwestii środków, które mogą być przeznaczone na cele pomocowe, pozostawiając tę sprawę do unormowania krajowemu ustawodawcy.

Na poziomie Wspólnoty jest natomiast regulowana sprawa pomocy państwa. Mianowicie Traktat o Wspólnocie Europejskiej, z zastrzeżeniem wyjątków w nim przewidzianych, zakazuje wszelkiej pomocy przyznawanej przez Państwo Członkowskie lub pochodzącej z funduszy państwowych, bez względu na formę. Pomoc taka jest niezgodna z zasadami wspólnego rynku, jeżeli w drodze uprzywilejowania określonych przedsiębiorstw albo gałęzi produkcji zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji i wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi. Zakaz ten tworzą więc trzy elementy:

- 1) świadczenie pomocy przez państwo lub z funduszy państwowych, bez względu na formę,
- 2) uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorstw lub gałęzi produkcji,
- 3) naruszenie lub zagrożenie konkurencji i wpływ naruszenia na handel w obrębie Wspólnoty.

Ustanowienie zakazu pomocy uzyskiwanej bezpośrednio lub pośrednio od państwa oznacza, że pomoc ze źródeł niepaństwowych nie jest zakazana. W tych warunkach mogą powstawać wątpliwości, czy dana pomoc (udzielana np. przez fundację lub fundusze z udziałem zasobów państwowych) jest pomocą państwa, uznawaną za

Bezpieczny Bank

nielegalną. Trybunał Sprawiedliwości podkreślił, że jeżeli fundusze są finansowane za pośrednictwem przymusowych opłat nałożonych przez prawodawcę krajowego i jeżeli są zarządzane i rozdzielane zgodnie z postanowieniami tego prawa, to muszą być uważane za zasoby państwa, nawet jeżeli są administrowane przez instytucje niezależne od władz publicznych. W innej sprawie Europejski Trybunał Sprawiedliwości ustalił, że pomoc może być przyznana przedsiębiorstwom bezpośrednio lub za pośrednictwem ciał publicznych, a nawet prywatnych, o ile są ustanowione lub powołane przez państwo do administrowania pomocą (Steinke i Weiling p. RFN, sprawa 78/76, wyrok wstępny z 22.III.1977, § 18 i 21)⁸⁾.

Co do formy pomocy ETS zwrócił uwagę, że może ona być przyznana w jakiegokolwiek formie. Zawsze jednak pojęcie pomocy jest szersze od pojęcia subwencji, gdyż obejmuje nie tylko świadczenia pozytywne (subwencje), ale również przejawiane w różnych formach interwencje powodujące zmniejszenie ciężarów, co wywołuje skutki identyczne jak subwencja. Trybunał wskazał także, iż zakazaną pomocą nie jest pomoc w postaci udziałów w przedsiębiorstwie, nabytych przez państwo lub zbiorowość publiczną. Trzeba zbadać konkretne okoliczności, zwłaszcza sytuację finansową przedsiębiorstwa oraz to, czy w podobnych warunkach prywatny przedsiębiorca mógłby powiększyć kapitał.

Drugi element definicyjny (uprzywilejowanie pewnych przedsiębiorstw lub gałęzi przemysłu) tym się wyróżnia, że korzyść zapewni niektórym przedsiębiorstwom i lepszą sytuację od tej, w jakiej znajdują się inne podmioty lub gałęzie. Nie jest natomiast nielegalna pomoc świadczona na rzecz wszystkich podmiotów gospodarczych czy wszystkich gałęzi gospodarki (np. zwolnienie podatkowe).

Naruszenie lub zagrożenie konkurencji i wpływ na handel wewnątrzspółnotowy (trzeci element definicji nielegalnej pomocy) ma miejsce – zdaniem Trybunału – gdy jest naruszona równowaga między ciężarami nałożonymi na przedsiębiorstwo a korzyściami płynącymi z pomocy, przy czym zakazana będzie tylko taka pomoc, która ma kontekst wspólnotowy.

Traktat wyłącza spod zakazu pewne typy pomocy *ex lege*, bądź za zgodą Komisji.

Wyłączenia z mocy prawa są wyliczone (w art. 92 § 2) wyczerpująco, a ich stosowanie podlega kontroli Komisji. Obejmują one m.in. pomoc o charakterze socjalnym (na rzecz poszczególnych konsumentów) oraz pomoc w celu likwidacji szkód wyrządzonych przez katastrofy i inne zdarzenia nadzwyczajne.

W grupie wyłączeń udzielanych przez Komisję znajdują się m.in. następujące przypadki:

- 1) pomoc w celu wspierania rozwoju gospodarczego regionów,
- 2) pomoc w celu rozwoju pewnych dziedzin gospodarki (...) o tyle, o ile nie zmieni ona warunków handlu w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem,
- 3) inne rodzaje pomocy, które określi decyzja Rady większością kwalifikowaną głosów na wniosek Komisji.

Problem pomocy państwa dla instytucji kredytowej wystąpił wyraziście na tle sprawy Credit Lyonnais, który do połowy lat 90. ubiegłego wieku należał do największych banków w Europie. Bank ten realizował agresywną i nieostrożną strategię rynkową, szkodzącą konkurentom⁹⁾. Komisja odniosła się z akceptacją do planu restrukturyzacji Credit Lyonnais uznając przy tym za konieczne zapewnienie neutral-

Problemy i poglądy

ności pomocy państwa oraz poszanowanie reguł konkurencji. W tym celu sformułowano trzy następujące zasady:

- 1) pomoc powinna być proporcjonalna do kosztów i zysków restrukturyzacji, a gdy idzie o jej zakres i intensywność – ograniczona do minimum,
- 2) bank powinien w znaczącym stopniu partycypować w kosztach restrukturyzacji, toteż należy go zobowiązać do sprzedaży różnych aktywów lub uzależnić możliwość świadczenia określonych usług od podporządkowania się „klauzuli pomocy”,
- 3) należy neutralizować ujemne skutki pomocy dla konkurentów np. wymuszając ograniczenie interesów prowadzonych z innymi krajami członkowskimi (w przypadku Credit Lyonnais Komisja zezwoliła na pomoc pod warunkiem zmniejszenia jego obecności za granicą o co najmniej 35%).

Przy rozważaniu kwestii pomocy dla banków publicznych zwracana jest uwaga na ich otoczenie rynkowe. Może ono sprawiać, że istnienie tych banków stanowi czynnik prokonkurencyjny.

5. Regulacja dostępu do środków publicznych na cele pomocowe w prawie krajowym

W Polsce obowiązuje znaczna liczba aktów ustawowych, które zapewniają przedsiębiorcom pomoc ze środków publicznych¹¹. Nie dotyczą one jednak banków. Nie podejmuje tego problemu również ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowania pomocy publicznej dla przedsiębiorców¹².

Na tle tych ustaw nie daje się ściśle rozgraniczyć środków publicznych i niepublicznych. Interes państwa jest bowiem realizowany w zróżnicowanych formach prawnych i organizacyjnych (np. mieniem państwowym dysponuje nie tylko Skarb Państwa, ale także szereg innych osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej). Unormowania porządkującego nie zawiera Konstytucja, która w art. 216 ust. 1 do zwykłej ustawy odsyła uregulowanie sposobu gromadzenia i wydatkowania środków finansowych na cele publiczne.

Pojęcie środków publicznych oraz formy organizacyjno-prawne jednostek należących do sektora finansów publicznych precyzuje ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych¹³.

Do środków publicznych ustawa zalicza w szczególności:

- 1) dochody publiczne (należą do nich podatki i inne świadczenia pieniężne traktowane jako daniny publiczne, opłaty i inne dochody),
- 2) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, nie podlegające zwrotowi,
- 3) przychody jednostek sektora finansów publicznych.

Jest więc pewne, że środkami publicznymi są stanowiące źródła finansowania BFG, przeznaczone na cele pomocowe środki, które wymienia art. 3 ustawy o finansach publicznych. Rozstrzyga to o charakterze dotacji z budżetu państwa oraz środków z bezzwrotnej pomocy zagranicznej, natomiast nie wyjaśnia statusu prawnego wpłat wnoszonych przez NBP stosownie do art. 13 ust. 3a i 3b ustawy o BFG. Usta-

Bezpieczny Bank

wa o finansach publicznych zalicza do sektora finansów publicznych m.in. państwowe osoby prawne wyłączając z tego zbioru – obok innych podmiotów – banki państwowe, jednakże bez wyjaśnienia, czy dotyczy to również banku centralnego. Równocześnie wśród form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych zostały usytuowane m.in. zakłady budżetowe, które – jak stanowi art. 19 ust. 1 ustawy – odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania oraz pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych. Wywołało to wątpliwości NSA – Ośrodka Zamiejscowego w Rzeszowie, czy przytoczone określenia ustawy o finansach publicznych oraz użyte w innych ustawach pojęcie działalności gospodarczej odnoszą się do działalności Narodowego Banku Polskiego. Na sformułowane w ten sposób pytanie Skład Siedmiu Sędziów NSA uchwałą nr FPS 11/2001 z dnia 12 listopada 2001 r. udzielił odpowiedzi, że Narodowy Bank Polski nie jest zakładem budżetowym, w związku z czym powołane wypowiedzi ustawodawcy jego nie dotyczą. Naczelny Sąd Administracyjny kierował się przede wszystkim następującym zapatrywaniem: „Głównym zatem kryterium zaliczenia państwowych osób prawnych do sektora finansów publicznych według art. 5 ust. 1 pkt. 2 ustawy o finansach publicznych jest – jak się zdaje – warunek finansowania tych podmiotów ze środków publicznych w rozumieniu art. 4 tej ustawy. Według tego kryterium Narodowy Bank Polski miałby być ewentualnie zaliczony do sektora finansów publicznych tylko wtedy, gdyby korzystał ze środków publicznych dla finansowania swych potrzeb w sposób stały, przejściowy czy nawet jednorazowy. Tymczasem w Polsce sytuacja jest odwrotna – to Narodowy Bank Polski, dokonując wpłat do budżetu znacznych kwot wypracowanego przez siebie zysku (wpłaty z zysku NBP są daniną publiczną), zasila dochody publiczne. Ten pogląd NSA jest zbieżny ze stanowiskiem zajmowanym przez doktrynę prawa finansowego.

Powyższa uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz powołane wcześniej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego posiadają długookresowe znaczenie dzięki dokonaniu rozgraniczenia pomocy państwa i wpłat NBP ze skutkiem w postaci wyłączenia tych ostatnich z wszelkich możliwych form pomocy, do której mają zastosowanie przepisy o pomocy państwa. Doniosłość tego rozgraniczenia uwidoczni się wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, gdyż od tej chwili pomoc udzielana przedsiębiorcom przez państwo będzie podlegać nadzorowi i ocenie Komisji Europejskiej. Oznaczać to będzie również, że utraci aktualność pojęcie „pomocy publicznej”, a przedmiotem reglamentacji prawnej stanie się „pomoc państwa” (state aid). Obowiązujące bowiem w tym zakresie zasady prawa wspólnotowego są ustalone przepisami Traktatu UE oraz wydanymi na ich podstawie rozporządzeniami Komisji Europejskiej bezpośrednio stosowanymi w państwach członkowskich. Rozporządzenia te staną się składnikiem polskiego systemu prawnego, tak jak to przewiduje art. 91 ust. 3 Konstytucji (w myśl tego przepisu, jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Polskę umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio i ma pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami krajowymi).

Potrzebę dostosowania trybu postępowania przy udzielaniu pomocy państwa do procedur obowiązujących w UE ma zrealizować już zaprojektowana ustawa o pomocy państwa oraz o zmianie niektórych ustaw. Należy zaznaczyć, że projekt nie przewiduje ustalenia warunków dopuszczalności udzielania pomocy przez państwo ani zdefiniowania związanych z tym pojęć, gdyż są one zawarte w Traktacie UE oraz rozporządzeniach Komisji. Aktem, do którego projekt nawiązuje najczęściej – obok

Problemy i poglądy

Traktatu UE – jest Rozporządzenie Rady Nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu UE¹⁴). Określa ono m.in. pojęcia pomocy dozwolonej, pomocy uznanej za istniejącą, nowej pomocy, programu pomocowego, pomocy indywidualnej, pomocy przyznanej bezprawnie, pomocy świadczonej niezgodnie z przeznaczeniem oraz ustala obowiązki państwa członkowskiego dotyczące zgłaszania Komisji wszelkich planów przyznania nowej pomocy, tryb postępowania Komisji uruchamiany po otrzymaniu zgłoszenia, jak również w razie stwierdzenia, że pomoc została przyznana bezprawnie i w innych przypadkach. W nawiązaniu do tych postanowień projekt ustawy o pomocy państwa oraz o zmianie niektórych ustaw zakłada w szczególności powierzenie Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów roli organu pośredniczącego pomiędzy krajowymi podmiotami udzielającymi pomocy a Komisją Europejską oraz precyzuje tryb postępowania notyfikacyjnego, sposób reprezentowania przed Komisją podmiotów opracowujących projekty programów pomocowych, projekty pomocy indywidualnej lub plany restrukturyzacyjne również w przypadku stwierdzenia, że pomoc jest niezgodna z prawem lub została wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem. Projektowana ustawa ma znowelizować 12 ustaw, wśród których nie jest wymieniana ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym ani ustawa Prawo bankowe.

6. Wnioski

Dane przedstawione w opracowaniu upoważniają do następujących wniosków:

- 1) nie nasuwa uwag przyjęta w ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym organizacja działań pomocowych. Może natomiast wywoływać krytykę ich zasięg, będący następstwem ograniczenia podmiotowego zakresu ustaw Prawo bankowe i o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym do banków. Poza tym zakresem pozostały inne podmioty, tworzące – zgodnie z prawem wspólnotowym – razem z bankami instytucje kredytowe, których przedmiotem działalności jest przyjmowanie depozytów lub innych funduszy zwrotnych od ludności i udzielanie kredytów na własny rachunek. Wypada odnotować, że Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2000/12/EC z dnia 20 marca 2000 r. wskazuje, iż środki instytucji kredytowych „muszą dla celów zarówno ochrony oszczędności jak i stworzenia równych warunków konkurencji” mieć zastosowanie do wszystkich tych instytucji, co nie eliminuje potrzeby uwzględniania różnic w ich statutach i celach, które realizują. Również Dyrektywa Nr 94/19/EC z dnia 30 maja 1994 r. dotycząca systemów gwarantowania środków pieniężnych rozciąga się na wszystkie instytucje kredytowe uznając, że „należy promować harmonijny rozwój działalności instytucji kredytowych na obszarze całej Wspólnoty”. W interesie ludności, która gromadzi oszczędności również w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo-Kredytowych leży doprowadzenie w tej dziedzinie do zgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym;
- 2) uwzględniając rozwiązania przyjęte w prawie UE, za uzasadniony należy uważać podział dozwolonych działań pomocowych na pochodzące:
 - a) od państwa i spełniające przesłanki określone w art. 87 Traktatu UE,
 - b) od innych podmiotów i podlegające zasadom, o których mowa w ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym.

Bezpieczny Bank

Ustawa o finansach publicznych przewiduje (w art. 66 ust. 2) możliwość tworzenia w budżecie państwa rezerw celowych, których przeznaczenie zostało ustalone w innej ustawie. Ustawa o BFG nie dostarcza podstawy do tworzenia celowej rezerwy budżetowej na potrzeby pomocowe systemu bankowego. Przeciwnie, w art. 16 ust. 1 pkt 2 wyklucza korzystanie z dotacji udzielanych z budżetu państwa dla finansowania zadań Funduszu realizowanych w drodze udzielania pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania. Należy opowiedzieć się za zmianą tego unormowania;

- 3) formy działań pomocowych wymagają doskonalenia stosownie do zdobywanych doświadczeń oraz do szans, jakie stwarza unijny porządek prawny. Uzasadniony jest przy tym postulat, by formy te poszerzać. Nowymi instrumentami pomocowymi mogą być w szczególności:
- a) obejmowanie przez Fundusz akcji (udziałów) w banku potrzebującym pomocy,
 - b) udzielanie środków pomocowych z przeznaczeniem na sfinansowanie:
 - szkolenia kadry banku,
 - pomocy konsultingowej, potrzebnej bankowi,
 - kosztów likwidacji rodzajów działalności lub jednostek organizacyjnych przynoszących straty.

Projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (druk sejmowy nr 2116) zapowiada zmianę m.in. ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, jednakże mają to być zmiany wyłącznie o znaczeniu formalnym. Uzasadnione jest natomiast wprowadzenie zmian merytorycznych, zwiększających rolę tej ustawy w bankowym porządku prawnym.

Przypisy

- ¹⁾ Dz.U. z 2000 r. Nr 9, poz. 131.
- ²⁾ OJ No L 135, 31.05.1994.
- ³⁾ P.M. Gaudemet, *Finanse publiczne*, Warszawa 1990, s. 31.
- ⁴⁾ C. Kosikowski, E. Ruśkowski, *Finanse i prawo finansowe*, Warszawa 1994, s. 5.
- ⁵⁾ W szczególności: W. Baka, *Bankowość centralna*, BMiB, Warszawa 2001, s. 33, 39.
- ⁶⁾ Wyrok TK z dnia 12.XII.2002 r., sygn. akt K 9/02 oraz wyrok TK z dnia 28 czerwca 2000 r. sygn. akt K 25/99.
- ⁷⁾ J. Galster, C. Mik, *Podstawy europejskiego prawa wspólnotowego*, Toruń 1998, s. 327.
- ⁸⁾ Tamże.
- ⁹⁾ W. Szpringer, *Europejskie regulacje bankowe*, Biblioteka Bankowca, Warszawa 1997, s. 174.
- ¹⁰⁾ Tamże.
- ¹¹⁾ Przykładem są ustawy przewidujące pomoc publiczną dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy, pomoc w rozwoju przedsiębiorczości, pomoc w postaci udzielania przez Skarb Państwa poręczeń i gwarancji, pomoc wyrażająca się w finansowym wspieraniu inwestycji, w restrukturyzacji niektórych należności publicznoprawnych, w ustanawianiu specjalnych stref ekonomicznych.
- ¹²⁾ Dz.U. Nr 141, poz. 1177.
- ¹³⁾ Dz.U. Nr 155, poz. 1014 ze zm.
- ¹⁴⁾ OJ No L 83, 27.3.1999.

POLSKI SYSTEM GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW I UDZIELANIA POMOCY W ŚWIETLE ROZWIĄZAŃ EUROPEJSKICH

(OMÓWIENIE DYSKUSJI)

W dniu 18 grudnia 2003 roku w siedzibie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego odbyło się seminarium naukowe poświęcone analizie działalności BFG w świetle rozwiązań europejskich. Szczególny nacisk opracowań i dyskusji położony został na konieczne dostosowania, w tym prawne, na drodze do Unii Europejskiej. Jest to problematyka szczególnie ważna dziś w dobie prac nad kolejną nowelizacją Ustawy o BFG. Referaty tematyczne przedstawili Halina Polijaniuk i dr Tomasz Obal, mec. Edward Kostro oraz mec. Andrzej Jankowski. Seminarium oraz dyskusję poprowadził prof. Władysław Baka. Wzięli w niej udział zaproszeni specjaliści z zakresu prawa i bankowości.

Obszerny referat dotyczący europejskich systemów gwarantowania depozytów przedstawili pracownicy BFG – Halina Polijaniuk i dr Tomasz Obal. W opracowaniu zawarli charakterystykę funkcjonujących w Europie systemów gwarantowania, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji tych funduszy, poziomu oferowanych gwarancji, zakresu działalności pomocowej oraz zasad finansowania. Przedstawione również zostały zapisy Dyrektywy 94/19/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 maja 1994 roku. Zaprezentowane dane pokazały, że nie powstał jednolity model systemu gwarantowania w Europie, pomimo iż wszystkie rozwiązania stosują się do obowiązującej Dyrektywy. Jej zapisy regulują bowiem tylko najważniejsze aspekty funkcjonowania systemów gwarancyjnych, a w wielu innych kwestiach pozostawiają miejsce dla indywidualnych rozwiązań krajowych. Z tej właśnie swobody skorzystały kraje europejskie, w tym Polska tworząc własne fundusze gwarancyjne. System ochrony depozytów i pomocy finansowej dla banków stworzony w naszym kraju w pełni harmonizuje z rozwiązaniami innych państw i jest zgodny z wymogami Unii Europejskiej w tym zakresie. Na to pełne dostosowanie zwrócili uwagę prezentujący dwa pozostałe referaty tematyczne mec. Edward Kostro oraz mec. Andrzej Jankowski.

Referat mec. E. Kostro dotyczył w szczególności wykorzystania środków publicznych w działalności pomocowej w świetle krajowych i unijnych regulacji prawnych. Przede wszystkim zwrócił on uwagę na trzy warunki, jakie powinna spełniać właściwie prowadzona działalność pomocowa:

- 1) pomoc powinna być proporcjonalna do kosztów i zysków restrukturyzacji, a co do zakresu ograniczona do minimum,
- 2) instytucja kredytowa, której udzielana jest pomoc, w znaczącym stopniu partycypować powinna w kosztach restrukturyzacji (między innymi w drodze sprzedaży różnych aktywów),

Bezpieczny Bank

- 3) należy neutralizować ujemne rezultaty pomocy dla konkurentów (na przykład poprzez wymuszanie na banku ograniczania interesów prowadzonych z innymi krajami).

Warunki te pozwalają zrównoważyć skalę pomocy zewnętrznej z wysiłkami samego banku w procesie poprawy jego sytuacji. Mec. E. Kostro zwrócił także uwagę na doświadczenia płynące z przypadku Credit Lyonnais. Bank ten w ramach procesu restrukturyzacji zmuszony został do redukcji sieci za granicą w obrębie Unii Europejskiej o 35%.

Prezentacja mec. Andrzeja Jankowskiego również dotyczyła aspektów prawnych dostosowania regulacji polskich do wymogów Unii Europejskiej. Zwrócił on uwagę na kompletność polskiego systemu i jego pełną adekwatność do norm europejskich. Kwota gwarantowana w Polsce jest dokładnie na poziomie wymaganym przez Unię, zastosowano podobne wyłączenia podmiotowe, wprowadzono saldo dodatnie, czyli formułę ostatecznej należności dla deponenta. Z drugiej zaś strony szczególnie nacisk w bieżącej działalności BFG powinno się położyć na drugi warunek właściwego udzielania pomocy. Bank uzyskujący pomoc z Funduszu powinien mieć większy udział w procesie restrukturyzacji.

Problemy po wejściu do Unii Europejskiej mogą wiązać się z działalnością pomocową BFG. Zagrożenie to wynika z braku jasnych uregulowań prawnych tej działalności w Unii. Wiąże się to z definicjami środków publicznych i regulacjami dotyczącymi ich wykorzystania. Nie istnieją czytelne rozwiązania tych kwestii, także w samej Ustawie o BFG nie ma nawet próby rozgraniczenia środków publicznych oraz niepublicznych (na co zwrócił uwagę mec. E. Kostro). W samej zaś Unii Europejskiej istnieje jedynie zakaz udzielania pomocy bezpośrednio przez państwo. Nie ma natomiast adekwatnych regulacji dotyczących środków publicznych.

W toku dyskusji zgodzono się z tezą, że nastąpiło pełne dostosowanie polskich rozwiązań z zakresu gwarantowania depozytów do norm obowiązujących w Europie. Wypełnione zostały wszystkie cele gwarancyjne zapisane w Dyrektywie. Pewne problemy nie zostały jednak jeszcze dobrze rozpatrzone. Zwrócił na nie uwagę prof. Jan Solarz. Dotyczą one między innymi podejścia do instytucji funkcjonujących w naszym systemie, takich jak SKOK-i i Bank Gospodarstwa Krajowego. Nie wiadomo bowiem, czy powinny one zostać objęte gwarancjami po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Jeszcze w tym roku należałoby rozpatrzyć wszelkie tego typu wątpliwości.

Choć nastąpiło dobre dostosowanie norm w zakresie gwarantowania depozytów do regulacji europejskich, to jednak skutkowało to obniżeniem konkurencyjności polskich banków. Dyr. Jacek Osiński zwrócił uwagę na stworzony duży poziom obciążeń dla polskich instytucji finansowych, które w porównaniu do banków z UE prowadzą działalność na relatywnie mniejszą skalę. Nie stworzono dla nich dobrych warunków konkurencyjnych.

Zaburzenia na mapie konkurencyjności są także wynikiem samej działalności BFG. Udzielana przez Fundusz pomoc stwarza cały czas nierówną konkurencję w sektorze (Ewa Śleszyńska-Charewicz). Dobra praktyka w zakresie udzielania pomocy bankom powinna opierać się na wymienionych wcześniej w referacie mec. E. Kostro trzech założeniach. Prezes Andrzej Topiński zwrócił jednak uwagę, że pomoc nie powinna być udzielana wszystkim tym bankom, którym ustawa daje taką możli-

Problemy i poglądy

wość. Istnieje potrzeba wypracowania lepszego mechanizmu selekcji opartego na zasadzie mniejszego kosztu. W przeciwnym bowiem razie można stworzyć sytuację udzielenia pomocy bankom w wysokości większej niż konieczna, czyli niż wynikałaby z zasady mniejszego kosztu. Zagadnienia te są szczególnie ważne, jeśli zdajemy sobie sprawę z faktu, iż filarem regulacji w Unii Europejskiej jest dbanie o równe warunki konkurencyjne.

Wobec przedstawionych szeroko w pierwszym referacie rozwiązań z krajów europejskich, prof. Ryszard Wierzba wysunął kwestię, czy i w jakim stopniu powinno się różnicować wpłaty banków na fundusz. W Unii Europejskiej dominuje składka liniowa. Taki system jest na pewno prostszy i łatwiejszy w funkcjonowaniu, ale nie jest sprawiedliwy. System naliczania składki powinien bowiem nawiązywać do ryzyka, jakie stwarza dany bank dla stabilności systemu. Dlatego też w BFG muszą być kontynuowane prace nad modyfikacją naliczania składek. Wzorem mógłby stać się system francuski.

Dla Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dostosowanie do norm Unii Europejskiej nie jest celem samym w sobie. Systemy gwarancyjne służyć mają przede wszystkim stabilizowaniu sytuacji w sektorze bankowym i to po jak najniższym koszcie. Rodzi się jednak pytanie, co będzie w stanie zrobić Fundusz w przypadku dużej upadłości lub wręcz kryzysu bankowego (dyr. Jacek Owsiak). Powinny istnieć regulacje, na które można by się powołać w zupełnie nadzwyczajnej sytuacji. Prof. Jan Szambelańczyk zwrócił w tym kontekście uwagę na doświadczenia japońskie. W dobie kryzysu w latach 1991–2001 upadło tam 179 instytucji finansowych. Dla ratowania sytuacji podjęto szeroką gamę środków i przeprowadzono sanację na skalę niespotykaną dotychczas w Europie. Bliższe przyjrzenie się próbom wyjścia z kryzysu w Japonii może być dobrym doświadczeniem dla analityków nie tylko z BFG.

Przedstawione referaty i dyskusja pozwoliły wskazać najważniejsze problemy, nad jakimi należy zastanowić się w przededniu wejścia do struktur Unii Europejskiej. Dobre dostosowanie polskiego systemu gwarancyjnego do wymogów międzynarodowych nie zwalnia od dalszych prac nad kwestiami budzącymi jeszcze dziś wątpliwości. Podsumowując dyskusję, prof. Władysław Baka podkreślił konieczność dalszych prac nad zmianami w funkcjonowaniu BFG. Warto w tym kontekście przyrzeć się na przykład ponownie zagadnieniom „too big to fail” („zbyt duży, aby upaść”), nad którymi w BFG już dyskutowano.

Po blisko 10 latach funkcjonowania BFG potrzebne jest dokonanie poważnego remanentu w wielu aspektach jego działalności zarówno prawnych, jak i ekonomicznych. Seminarium i dyskusja pozwoliły wskazać na niektóre istotne kwestie z tym związane. W przyszłości zaś konieczne będą kolejne dyskusje i seminaria poświęcone konkretnemu projektowi zmian Ustawy o BFG.

Opracowała Beata Zdanowicz

Konsultacje dla banków

Beata Zdanowicz

COMPLIANCE – NOWA FUNKCJA BANKÓW

Banki napotkają nowe wyzwania na swej drodze rozwoju w najbliższej przyszłości. Związane są one z potrzebą kolejnych dostosowań struktur i sposobów działania do wprowadzanych wymogów. Wymogi te wynikają między innymi z rekomendacji Komitetu Bazylejskiego. Zgodnie z charakterem poprzednich zmian w regulacjach bazylejskich postanowiono rozszerzyć zakres pomiaru ryzyka bankowego i w nowej formule uwzględnić go przy określaniu norm ostrożnościowych. Banki komercyjne mogą odczytać te nowe zalecenia jako jedynie kolejny wymóg do spełnienia i mogą starać się wypełnić go jak najmniejszym kosztem bez zakłócenia dotychczasowych strategii rozwoju. Nie o to jednak chodzi twórcom Nowej Umowy Kapitałowej. **Nowatorskie podejście do norm ostrożnościowych i ryzyka bankowego musi skutkować pełnym dostosowaniem struktur instytucji finansowych do pomiaru różnego rodzaju ryzyka.** Dlatego też szczególny nacisk postanowiono położyć na podkreślenie dużego znaczenia dostosowawczej funkcji banków – tzw. *compliance*.

Nowa Umowa Kapitałowa

Bazylejski Komitet ds. Regulacji Bankowości i Procedur Nadzorczych, zwany też od nazwiska pierwszego Prezesa Komitetem Cooke'a, powstał w 1974 roku. Jego członkami są przedstawiciele banków centralnych i instytucji nadzorczych z krajów grupy G-10, czyli Belgii, Francji, Holandii, Japonii, Kanady, Niemiec, Szwajcarii, Szwecji, USA, Wielkiej Brytanii, Włoch oraz z Luksemburga i Hiszpanii. Pierwotnym celem działalności Komitetu była międzynarodowa współpraca w zakresie nadzoru bankowego, a w szczególności zmniejszanie luk w nadzorze. Określono, iż żadne przedsięwzięcie bankowe nie powinno pozostawać poza nadzorem, a także iż nadzór

Bezpieczny Bank

ów powinien być adekwatny do ryzyka związanego z określonym rodzajem działalności banku. Z czasem pole zainteresowania prac Komitetu uległo rozszerzeniu. Dziś na jego forum nie tylko wymieniane są informacje z zakresu nadzoru oraz zwiększana jest efektywność międzynarodowego nadzoru bankowego, ale także określane są jednolite minimalne standardy nadzorcze. Należy przy tym podkreślić, że ustalenia Komitetu nie mają charakteru przymusowych norm, a jedynie są poradami i zaleceniami, które kraje członkowskie powinny uwzględniać przy tworzeniu własnych wewnętrznych procedur.

W ostatnich latach prace Komitetu Bazylejskiego dążyły do sformalizowanego ujęcia w normach nadzorczych wszystkich rodzajów ryzyka bankowego. Początkowo oparto się jedynie na mierzeniu ryzyka kredytowego. W 1988 roku została zatwierdzona przez Komitet Bazylejska Umowa Kapitałowa (*Basel Capital Accord*, czyli *Basel I*). Zawierała ona zalecenia dotyczące systemu pomiaru kapitału. Do pomiaru adekwatności kapitałowej wprowadzono współczynnik wypłacalności. Opierał on się na definicji kapitału regulacyjnego, czyli na określeniu funduszy własnych banku oraz aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem. Poszczególnym należnościom przypisano wagi ryzyka wynoszące od 0 do 100%. Minimalna wartość współczynnika wypłacalności, czyli stosunku wielkości funduszy własnych do aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem, miała wynosić minimum 8%. Przyjęte rozwiązanie uwzględniało jedynie ryzyko kredytowe związane z działalnością bankową. Było ono wówczas uważane za podstawowy rodzaj ryzyka bankowego.

Już w 1996 roku dokonano zmian w pierwotnym podejściu do ustalania adekwatności kapitałowej. Uwzględniono wówczas ryzyko rynkowe rozumiane jako ryzyko walutowe, ryzyko zmiany kursu handlowych papierów wartościowych oraz ryzyko surowcowe – czyli ryzyko płynące z utrzymywania otwartych pozycji w dewizach, dłużnych papierach wartościowych, akcjach, towarach handlowych. Komitet zaproponował przy tym dwie metody szacowania wielkości ryzyka rynkowego. Banki mogą wybierać między metodą standardową opartą na wagach ryzyka określonych przez Komitet a metodą opartą na modelach wewnętrznych ratingów (*IRB – Internal Rating Basel Approach*) typu value-at-risk (*VaR*). Mają one umożliwić bankom stosowanie do pomiaru ryzyka własnych wewnętrznych systemów ocen. Poza rozszerzeniem uwzględnianego ryzyka bankowego zmieniono także definicję funduszy własnych potrzebnych do wyliczenia współczynnika adekwatności kapitałowej. Fundusze zostały uzupełnione o kapitał trzeciej kategorii.

Prace nad pełnym kształtem struktury adekwatności kapitałowej trwały w Komitecie nadal i zaowocowały projektem **Nowej Umowy Kapitałowej** (*New Basel Capital Accord*, czyli *Basel II*). Jej konstrukcja oparta została na trzech filarach:

- 1) Minimalne wymagania kapitałowe.
- 2) Nadzór nad adekwatnością kapitałową i ryzykiem.
- 3) Dyscyplina rynkowa.

Te trzy filary tworzą według przedstawicieli Komitetu Bazylejskiego podstawę efektywnej struktury kapitałowej.

Pierwszy filar Umowy dotyczy minimalnych wymogów kapitałowych. Tak jak dotychczas ich formuła opiera się na definicji kapitału regulacyjnego, aktywów ważonych ryzykiem oraz minimalnego wskaźnika relacji kapitału do aktywów ważo-

Konsultacje dla banków

nych ryzykiem. Do ustalania adekwatności kapitałowej postanowiono poza ryzykiem kredytowym i rynkowym włączyć także ryzyko operacyjne. Podejście do ryzyka rynkowego nie zostało zmienione, natomiast do pomiaru ryzyka kredytowego zaproponowano dwie metody: standardową oraz wewnętrznych ratingów (IRB), czyli tak jak przy ryzyku rynkowym. Ryzyko operacyjne zdefiniowane zostało przez Komitet jako ryzyko strat wynikające z niewłaściwych lub zawodnych procesów, kwalifikacji ludzi, systemów oraz zdarzeń zewnętrznych, a także ryzyko prawne. Do jego pomiaru zaproponowano metodę podstawowego wskaźnika, metodę standardową oraz metodę pomiaru wewnętrznego. Takie podejście do ryzyka zgodne jest z ogólnymi tendencjami kwantyfikowania wszelkiego rodzaju ryzyk bankowych, czyli także tych niefinansowych.

W ramach drugiego filaru nałożono na nadzór bankowy odpowiedzialność za właściwe zarządzanie ryzykiem przez banki. Związane jest to z przekazaniem bankom w ramach filaru I szerokich uprawnień w zakresie szacowania ryzyka bankowego oraz adekwatności kapitałowej. Efektywny nadzór bankowy musi wcześniej reagować na wszelkie perturbacje w sektorze oraz podejmować odpowiednie działania prewencyjne.

Trzecim filarem jest dyscyplina rynkowa. Instytucje finansowe powinny podlegać silnym bodźcom, aby ich działalność była bezpieczna i wydajna. Komitet podkreśla tym samym znaczącą siłę dyscyplinującą roli rynku, która powinna opierać się na dobrym dostępie do informacji finansowych.

Pierwsze określenie funkcji *compliance*

Dziś oddzielnym ryzykiem, na które zwrócono uwagę podczas prac Komitetu Bazylejskiego, staje się ryzyko braku dostosowania. 27 października 2003 roku Komitet przyjął dokument konsultacyjny „*The compliance function in banks*”. Zawiera on spostrzeżenia przedstawicieli nadzoru bankowego i podstawowe rady dla banków z zakresu dostosowywania. Dokument ten jest pierwszą przymiarką do formalnego określenia definicji i zadań związanych z tym rodzajem działalności banku.

Celem działalności dostosowawczej banku, czyli funkcji *compliance* ma być właściwe zarządzanie ryzykiem braku dostosowania. Ta nowa kategoria obejmuje **ryzyko wszelkich prawnych i regulacyjnych sankcji, strat finansowych oraz utraty reputacji, jakie mogą dotknąć bank w wyniku niedostosowania jego działalności do norm prawnych, regulacji, przepisów i innych obowiązujących standardów**. Przepisy te dotyczą podstawowej działalności banku, ale również zawierają normy związane z zapobieganiem praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu organizacji przestępczych, z ochroną danych, z prawem pracy czy z prawem podatkowym. Źródłem tych przepisów jest prawodawstwo państwa, normy narzucone przez nadzorców, zasady związane z procesami rynkowymi, reguły narzucone przez uczestników rynku oraz wewnętrzne przepisy bankowe. Ryzyko niedostosowania odnosi się zatem także do ryzyka uczciwości, ponieważ reputacja banku jest ściśle związana z prawością jego postępowania i poszanowaniem reguł. W dokumencie podkreślono, iż dostosowywanie działalności banku do prawa, zasad oraz wy-

Bezpieczny Bank

maganych standardów pomaga osiągnąć dobrą reputację, a poprzez to wyjść naprzeciw oczekiwaniom całego otoczenia banku.

Według zaleceń Komitetu Bazylejskiego nadzór nad zarządzaniem ryzykiem niedostosowania ma sprawować **rada nadzorcza banku**. Powinna ona aprobować politykę dostosowywania się instytucji do wszelkich przepisów włączając w to uchwalanie formalnych norm obowiązujących w banku. Zaleca się przy tym, aby przynajmniej raz w roku rada dokonała przeglądu działań prowadzonych w tym zakresie, a także aby promowała przestrzeganie zasad uczciwości w samym banku.

Za efektywne i sprawne prowadzenie bieżącej polityki dostosowawczej w banku odpowiedzialny powinien być jego **zarząd**. Powinien on przynajmniej raz do roku dokonywać przeglądu stosowanych norm z zakresu dostosowań oraz raportować radzie o efektach, a także o ewentualnych koniecznych zmianach. Z drugiej zaś strony powinna istnieć ścieżka szybkiego powiadamiania rady o jakimkolwiek złamaniu obowiązujących zasad.

Działalność dostosowawcza banku powinna być sformalizowana, tak by pozostawała niezależną od bieżącej handlowej działalności instytucji. Niezależność ta jest ważna, gdyż kontrolowanie narażonych na ryzyko departamentów nie może skutkować dezaprobatą lub rewanżem z ich strony. W codziennej działalności pracownicy działu *compliance* powinni móc komunikować się z dowolnymi pracownikami banku oraz mieć dostęp do wszelkich potrzebnych danych. Reguły obowiązujące w banku powinny być przejrzyste i jasne. Wyraźnie powinno się oddzielić przy tym normy obowiązujące wszystkich pracowników banku od zasad skierowanych jedynie do wybranych grup.

Do obowiązków działu dostosowawczego banku powinno należeć:

- ❖ Identyfikowanie i szacowanie ryzyka niedostosowania związanego z działalnością bankową w tym z rozwojem nowych produktów.
- ❖ Doradzanie zarządowi banku w zakresie wprowadzanych przepisów, w tym uaktualnianie już obowiązujących.
- ❖ Opracowywanie pisemnych instrukcji i innych dokumentów dla personelu dotyczących odpowiedniego wprowadzania przepisów.
- ❖ Ocenianie prawidłowości wewnętrznych procedur i zasad, proponowanie zmian.
- ❖ Monitorowanie procesów dostosowywania poprzez regularne i zaawansowane badanie ryzyka niedostosowania.
- ❖ Szkolenie personelu w zakresie dostosowywania się do obowiązujących norm.
- ❖ Łączność z odpowiednimi zewnętrznymi organizacjami, w tym z regulatorami i doradcami prawnymi.

Personel działu *compliance* musi posiadać odpowiednie kwalifikacje, doświadczenie i zdolności zawodowe, aby sprawować swe funkcje efektywnie i sprawnie. Powinien wykazywać się dobrym rozumieniem wprowadzanych praw, zasad i standardów oraz ich praktycznego wpływu na operacje bankowe i działalność banku. Ponadto powinien charakteryzować się uczciwością, dociekliwością, neutralnością i niezależnością sądów, dobrymi umiejętnościami komunikowania się, dyskrecją i taktem oraz zdolnościami oddziaływania na innych pracowników.

Skutki Basel II – rosnące znaczenie funkcji *compliance*

Opracowane przez Komitet Bazylejski podstawowe zasady działalności dostosowanej wydają się dziś coraz ważniejsze. Jeśli wejdą w życie ostatnie ustalenia sformułowane w Nowej Umowie Kapitałowej, czyli banki państw zainteresowanych zacząć je wprowadzać, ryzyko braku dostosowania może okazać się znaczące. Bank Rozrachunków Międzynarodowych (*Bank for International Settlements*) szacuje, iż w ciągu następnych czterech do sześciu lat instytucje finansowe będą musiały przekazać znaczne środki z budżetów operacyjnych oraz IT budżetów (być może nawet 8 do 15% tych środków może okazać się niewystarczające), aby sprostać nowym wymaganiom. Większość zmian może pozostać poza zasięgiem mniejszych banków krajowych.

Najważniejszymi skutkami wprowadzania nowych rozwiązań określonych w Nowej Umowie Kapitałowej mogą być:

- ❖ znaczące zmiany konkurencyjności w globalnym sektorze bankowym,
- ❖ zróżnicowany stopień dostosowania w poszczególnych regionach,
- ❖ intensyfikacja procesów konsolidacyjnych w sektorze bankowym,
- ❖ pojawienie się nowych struktur bankowych (w ramach *risk-adjusted performance management* – RAPM).

Badania prowadzone przez Bank Rozrachunków Międzynarodowych wskazują na to, że o ile nowe podejście do ryzyka kredytowego może doprowadzić do zmniejszonego zapotrzebowania na kapitał regulacyjny, to jednak wprowadzenie i pomiar nowego rodzaju ryzyka, a mianowicie ryzyka operacyjnego, może doprowadzić do jego zwiększenia. Według analityków zastosowanie metod IRB w miejsce standardowych modeli może spowodować uwolnienie w mniejszych bankach hipotecznych około 50% kapitału regulacyjnego, a w innych bankach detalicznych do 20%. Najlepsze modele wewnętrznych ratingów IRB pozwolą na obniżenie wymogów kapitałowych, jednak nie wszystkie banki będą w stanie je wdrożyć. Aby uzyskać akceptację do stosowania modeli IRB, trzeba bowiem wykazać się wynikami testów przeprowadzanych przez ostatnie trzy lata. Mogą z tym być znaczne trudności.

Dodatkowo nowe przepisy pozwalają na pewną dowolność w zakresie wprowadzanych praw. W efekcie regulatorzy w poszczególnych państwach na pewno nie wprowadzą jednolitych norm. W USA już planuje się wprowadzenie nowych wymogów tylko w kilku bankach międzynarodowych. Ponadto postanowiono tam uprościć wersję *Basel II* poprzez umożliwienie zastosowania w tych dużych bankach jedynie zaawansowanej metody ratingu wewnętrznego. Nie planuje się wykorzystania metody standardowej oraz podstawowej IRB opracowanych przez Komitet Bazylejski. Wszystkie zaś pozostałe banki w USA będą nadal stosować obowiązujące standardy, które określono jako wystarczające. Wobec takich decyzji amerykańskich banki europejskie mogą znaleźć się w niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej wobec banków USA, gdyż będą musiały rezerwować relatywnie więcej kapitału regulacyjnego. Komisja Europejska chce bowiem zastosować nowe rozwiązania w szerokiej grupie instytucji finansowych.

Jeśli banki masowo będą przyjmować nowe rozwiązania, okaże się, że lepsze pomiary ryzyka bankowego zostaną nagrodzone zmniejszonymi wymogami kapitał-

Bezpieczny Bank

wymi. W efekcie przewagę konkurencyjną otrzymają duże banki zaawansowane w budowaniu kompleksowych systemów pomiaru ryzyka bankowego. Jak wspomniano wcześniej, *Basel II* wymaga de facto budowy nowych struktur bankowych do pomiaru całości ryzyka bankowego. Rozszerzono bowiem nie tylko pomiar ryzyka kredytowego, ale także włączono do badań ryzyko operacyjne. Teraz dochodzi bankom również szacowanie ryzyka *compliance*. W bankach będą musiały powstać odpowiednie organy w ramach *risk-adjusted performance management* (RAPM). Tylko duże i silne banki będą w stanie wprowadzić RAPM, co pozwoli im na dynamiczny pomiar ryzyka i efektywną alokację kapitału. Tym bardziej że wiele instytucji nie stworzyło dotychczas odpowiednich zbiorów danych niezbędnych do właściwego szacowania ryzyka. Pełne obaw są banki krajów rozwijających się. W praktyce mogą one stosować tylko najprostszą metodę pomiaru ryzyka kredytowego, dlatego też będą musiały rezerwować znacznie więcej kapitału regulacyjnego niż banki stosujące metody zaawansowane. Szacuje się, że banki z krajów rozwijających się stosujące metodę standardową mogą odczuć zwiększenie kapitału regulacyjnego o 12%. Różnice między bankami znacznie pogłębią się. Pewne obszary działalności mogą zostać zdominowane przez jedynie kilka instytucji, wchodzenie do sektora nowych banków może zostać poważnie utrudnione. To wszystko może doprowadzić do wzmocnienia procesów przejść lub prawdziwego wybuchu procesów konsolidacyjnych.

Prawdziwe ryzyko typu *compliance* uwidacznia się przy bliższym zapoznaniu się ze szczegółami nowych zmian. Banki będą musiały połączyć ryzyko rynkowe, kredytowe, operacyjne oraz ryzyko stopy procentowej w jednym modelu. Wymaga to znaczących zmian w funkcjonujących w bankach systemach.

Praktyczne wskazówki dla banków

Praktyczne podejście do rozwiązania problemu *compliance* zaproponowała pewna znana firma informatyczna. Jej przedstawiciele są świadomi, iż **przed instytucjami finansowymi zarysowała się dobra okazja, by zmienić całe struktury informatyczne**. Pozwolą one na wyeliminowanie luk w informacjach i danych, dostarczą szybkich wyników, tak aby wymogi wydajnego zarządzania oraz dostosowywania były spełnione.

Według specjalistów z tej firmy najefektywniejsza struktura informatyczna powinna składać się z trzech powiązanych ze sobą podstruktur. Są to:

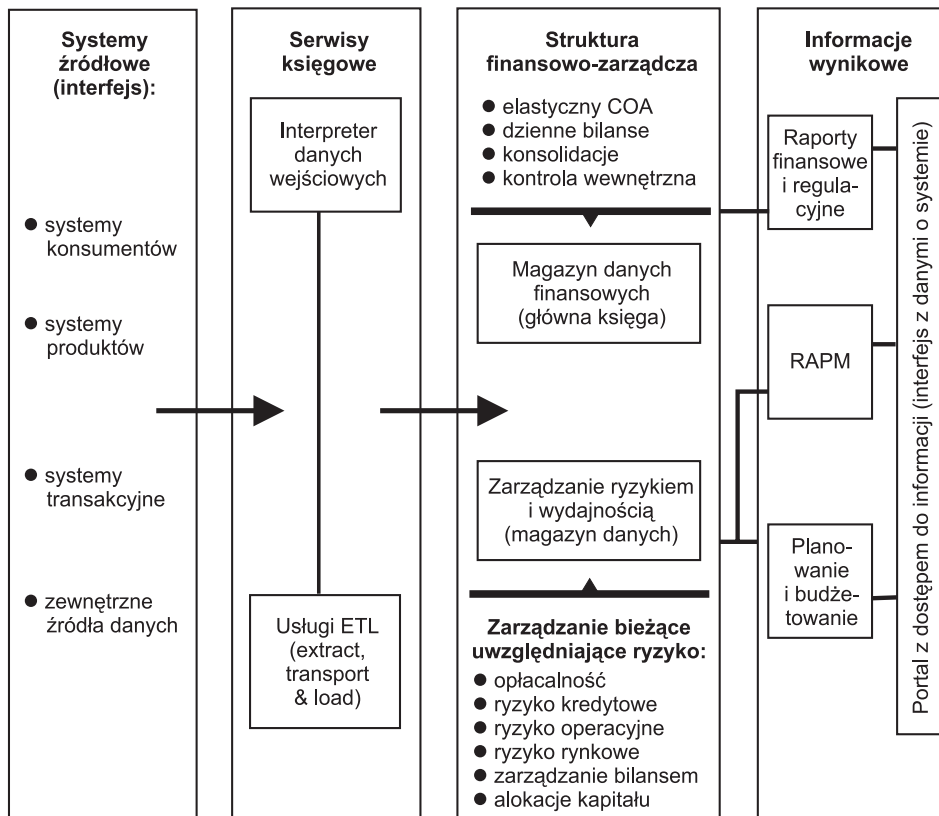
- ❖ Struktura aplikacji.
- ❖ Struktura danych.
- ❖ Struktura technologii.

Podstruktury te muszą zostać odpowiednio zdefiniowane i zarządzane. Zbudowany z nich system pozwoli wyeliminować zbędne elementy oraz koszty nieelastycznych i niezintegrowanych środowisk IT. Poniżej przedstawiony został zarys architektury systemu dla przedsiębiorstwa (np. banku) zawierający zintegrowane aplikacje oraz wspólny schemat danych opracowane dla wymogów platformy technologicznej zbudowanej na systemie otwartym. Dla budowy sprawnego systemu w ramach struktury aplikacji określone powinny być następujące elementy:

Konsultacje dla banków

- ❖ Aplikacje ryzyka kredytowego dla modelowania prawdopodobieństwa niedotrzymania umów, strat z tym związanych oraz strat w wyniku ujawnienia złych kredytów, a także dla szacowania aktywów ważonych ryzykiem.
- ❖ Aplikacje ryzyka operacyjnego dla systemu wczesnego ostrzegania i początkowego opanowania przypadkowych strat, w tym baza przypadków i strat.
- ❖ Aplikacje ryzyka rynkowego dla jego modelowania i analizowania w większości oparte na indywidualnych modelach typu value-at-risk.
- ❖ Moduł zarządzania płynnością aktywów dla modelowania ryzyka strukturalnego w księgach bankowych, w tym ryzyka stopy procentowej, ryzyka płynności i analiz przepływów gotówkowych (wymóg Filaru II).
- ❖ Moduł aplikacji z użyciem aktywów ważonych ryzykiem dla ustalenia wymogów kapitałowych.
- ❖ Aplikacje finansowe i aplikacje zarządzania księgowością (wymóg Filaru III).

Wydajna architektura systemu dostosowawczego

Źródło: The Banker, październik 2003 r.

Bezpieczny Bank

- ❖ Moduł RAPM wydajnego zarządzania uwzględniającego ryzyko dla dynamicznego rozwoju procesów pomiaru ryzyka i alokacji kapitału.
- ❖ Spójne podstawy planowania i budżetowania dla dostarczenia szacunków co do przewidywanego strumienia wypłat dla inwestorów, zarządu i pracowników.
- ❖ Jednordne definicje danych typu: jednostki organizacyjne, strategie biznesowe, produkty.
- ❖ Szkielet spójnego, łatwego w użyciu i bezpiecznego przesyłania informacji w ramach systemu (aby właściwe informacje docierały do właściwych osób we właściwym czasie).

Każdy z trzech filarów Basel II musi opierać się na dobrym dostępie do informacji. Banki muszą zarządzać danymi tak, aby otrzymywane informacje były kompletne i przejrzyste. Dla struktury danych kluczowe są:

- ❖ Wzorcowe konta do identyfikacji wymaganych finansowych i transakcyjnych danych ze wszystkich systemów źródłowych.
- ❖ Odpowiedni potencjał usług ETL (extract, transport & load), co oznacza, że uzyskiwanie danych, ich transformacja i ładowanie do baz muszą dobrze radzić sobie w mieszanych środowiskach pracy.
- ❖ Kompletne i wszechstronne schematy danych w roli ich centralnych baz danych.
- ❖ Schemat danych musi zapewniać jeden wzorzec przechowywania danych o konsumentach, danych księgowych i transakcyjnych.
- ❖ Skonsolidowane i sprawne spojrzenie na całość danych magazynowanych w systemie będzie dużym wsparciem dla wszelkich analiz i kalkulacji ryzyka i kapitału.

W planowaniu struktury technologicznej strategiczne są trzy cechy:

- 1) skalowalność – w każdej instytucji wielkość gromadzonych danych będzie rosła, dlatego też musimy być świadomi wydolności naszego systemu i możliwości jej zwiększania z użyciem nowych technologii typu RAC czy GRID,
- 2) dostępność – ta cecha bazy w połączeniu z jej wiarygodnością stanowi o jej przydatności i gwarantuje pewność dla użytkowników (dużą rolę odgrywa tu testowanie systemu: back-testing i stress testing),
- 3) bezpieczeństwo – dla jego zapewnienia niezbędne są integralność i poufność danych.

Przyglądając się zaprezentowanej strukturze, należy zdawać sobie sprawę z faktu, iż wymogi dostosowawcze dla banków nie wynikają dziś tylko z wprowadzanych rozwiązań bazylejskich, ale także innych wymogów, np. International Accounting Standards, International Financial Reporting Standards.

Nowa Umowa Kapitałowa (*Basel II*) miała stać się podobnie do *Basel I* międzynarodowym standardem dla banków na całym świecie. Jednak **ogromne problemy dostosowawcze** sprawiają, że zamiar ten może nie zostać wprowadzony w życie przynajmniej w początkowo zarysowanym kształcie. Termin ukończenia prac nad

Konsultacje dla banków

Basel II jest coraz bliższy, a jej wdrożenie przewiduje się na początek 2007 roku. Nie cichną jednak cały czas dyskusje nad skutkami praktycznymi tych zmian.

W czerwcu 2003 roku międzynarodowa firma Norton Rose przeprowadziła ankietę wśród 30 instytucji finansowych z całego świata. Jej wyniki pokazują wyraźnie wątpliwości związane z wprowadzaniem *Basel II*. 46% badanych instytucji uważa nowe wymogi za zbyt uciążliwe, 42% za jedną z największych przeszkód uważa kłopoty z pełnym dostosowaniem systemów do wszystkich nowych wymogów, w tym ryzyka operacyjnego. Ponad 30% instytucji uważa, że będzie miało ogromne problemy ze zbudowaniem efektywnych modeli z powodu braku historycznych danych do tego niezbędnych.

Wszystko to obrazuje dużą skalę problemów typu *compliance* w instytucjach sektora bankowego. Dokument konsultacyjny „*The compliance function in banks*” opracowany przez Komitet Bazylejski jest pierwszym przybliżeniem tych kwestii. Daje on tym samym początek dyskusjom na temat ryzyka dostosowawczego w bankach. Po raz pierwszy spróbowano sformułować definicję tego ryzyka. Dalsze prace nad tymi zagadnieniami będą trwały. Już dziś firmy informatyczne tworzą bardzo zaawansowane architektury wydajnych systemów dostosowawczych. Ich wdrażanie pozwoli bankom właściwie i kompleksowo zarządzać całością ryzyka bankowego.

Bibliografia

- The compliance function in banks. Consultative Document*, Basel Committee on Banking Supervision, październik 2003 r.
Basel II – A new competitive landscape, *The Banker*, październik 2003 r.
Nowa Bazylejska Umowa Kredytowa – konsekwencje dla rynku kredytowego, Paweł Dziekański, NBP, Materiały i Studia, Warszawa 2003 r.
Komitet Bazylejski ds. nadzoru bankowego – rola i zadania, Mariusz Koterwas, Bezpieczny Bank, BFG, Warszawa 2003 r.

Z doświadczeń zagranicznych

dr hab. Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, prof. SGH

EWOLUCJA REGULACJI W ZAKRESIE ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ BANKÓW

Zapewnienie bezpieczeństwa pośredników finansowych leży w zakresie zainteresowania rządów ze względu na ich kluczowe znaczenie dla funkcjonowania gospodarki. W większości krajów pieczę nad bezpieczeństwem pośredników finansowych sprawują powołane do tego organy nadzoru¹⁾, które wykonują swoje zadania m.in. poprzez nakładanie obowiązku przestrzegania regulacji ostrożnościowych. Jedną z kluczowych sfer regulacji jest adekwatność kapitałowa²⁾. Pomiar adekwatności kapitałowej wiąże się z określeniem, ile kapitału powinien posiadać pośrednik finansowy, aby jego działalność była bezpieczna. Nie wystarczy przy tym ustalenie tylko jego minimalnej kwoty, bowiem poziom wymaganych kapitałów powinien być uzależniony także od skali podejmowanego ryzyka.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie **ewolucji podejścia do pomiaru adekwatności kapitałowej banków** jako kluczowych pośredników finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań wypracowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego. Artykuł ten ma charakter wprowadzający. W kolejnych numerach „Bezpiecznego Banku” będą się ukazywały artykuły poświęcone Nowej Umowie Kapitałowej (tzw. Bazylea II), ze wskazaniem różnorodnych konsekwencji jej wdrożenia.

Przyjmujemy, że miara wypłacalności ma następującą ogólną postać:

$$w_{og} = \frac{k}{r} \quad (\text{wzór 1}),$$

gdzie:

k – baza kapitałowa służąca do absorbowania strat,

r – ekspozycja na ryzyko.

Bezpieczny Bank

Za pierwszą miarę adekwatności kapitałowej należy uznać **relację kapitałów własnych do sumy bilansowej**, co zostanie przedstawione na przykładzie Stanów Zjednoczonych.

W latach 70. w USA władze nadzorcze³⁾ analizowały adekwatność kapitałową banków biorąc pod uwagę relację kapitałów własnych do sumy bilansowej. Osiągane przez banki wartości wskaźników odnoszono do wartości dla grupy bliźniaczej. Na skutek ekspansji kredytowej, a następnie załamania koniunktury gospodarczej i wywołanego tym kryzysu bankowego obniżała się adekwatność kapitałowa grup bliźniaczych, co nakłoniło władze nadzorcze do poszukiwania nowych możliwości jej pomiaru. W 1979 roku podjęto próbę ujednoczenia pomiędzy poszczególnymi nadzorcami sposobu oceny adekwatności kapitałowej, jednak na skutek sprzeciwu środowiska bankowego zaniechano prowadzenia tych działań na 2 lata. W 1981 roku Biuro Kontrolera Waluty oraz System Rezerwy Federalnej wprowadziły wymogi w zakresie adekwatności różnicując ich poziom stosownie do zakresu działalności banków. Banki lokalne (aktywa poniżej 1 mld USD) musiały posiadać kapitały podstawowe w relacji do sumy bilansowej nie niższe niż 6%, banki regionalne (aktywa od 1 mld USD do 15 mld USD) – nie niższe niż 5%, zaś dla banków ponadnarodowych wymagany poziom adekwatności kapitałowej miał być ustalany indywidualnie. Od 1984 roku ponownie zaczęto prowadzić wspólne prace (łącznie z FDIC) i rok później ustalono, że współczynnik ten dla kapitału podstawowego powinien wynosić co najmniej 5,5%, zaś dla kapitału ogółem – 6%. Miernik ten nie uwzględniał jednak działalności pozabilansowej banków, która zyskiwała na znaczeniu. Dopiero w 1992 roku wprowadzono współczynnik wypłacalności jako miarę adekwatności kapitałowej⁴⁾, a Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego⁵⁾ pod wodzą Petera Cooke'a przedstawił po raz pierwszy metodykę jego szacowania w lipcu 1988 roku⁶⁾.

Początkowo wysiłki Komitetu Bazylejskiego koncentrowały się na pomiarze adekwatności kapitałowej w odniesieniu do ryzyka kredytowego, dlatego też **w 1988 roku definicja współczynnika wypłacalności** została ustalona jako relacja funduszy własnych banku (tj. bazy kapitałowej) do aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem. Fundusze własne banku miały stanowić bufor do absorbowania potencjalnych strat z tytułu ryzyka kredytowego. Określono, iż relacja ta nie powinna być niższa niż 8%. Wprowadzono przy tym jeszcze jeden warunek: ważne ryzykiem aktywa i pozycje pozabilansowe muszą być pokryte minimum w 4% funduszami podstawowymi, a w pozostałej części funduszami uzupełniającymi.

$$w_{1988} = \frac{k_{\text{tier I}} + k_{\text{tier II}}}{r_{\text{kred}}} \geq 8\% \quad (\text{wzór 2})$$

gdzie:

$k_{\text{tier I}}$ – fundusze podstawowe,

$k_{\text{tier II}}$ – fundusze uzupełniające,

r_{kred} – ekspozycja na ryzyko kredytowe.

Standard przedstawiony przez Komitet Bazylejski miał obowiązywać banki działające w skali międzynarodowej, jednak szybko stał się standardem nadzorczym praktycznie w większości krajów i objął wszystkie banki. W Unii Europejskiej zasady

Z doświadczeń zagranicznych

dotyczące adekwatności kapitałowej dla instytucji kredytowych, wzorowane na rozwiązaniach bazylejskich, początkowo zostały ujęte w Dyrektywie 89/647/EEC. Obecnie kwestie te są regulowane w Dyrektywie 2000/12/EC. Także współczynnik wypłacalności został szybko włączony do polskich regulacji ostrożnościowych – początkowo w postaci zalecenia Prezesa NBP (sierpień 1990 roku), a następnie od maja 1993 roku – zarządzenia Prezesa NBP⁷⁾.

Jak sygnalizowano powyżej, fundusze własne banku składają się, zgodnie z Umową Kapitałową z 1988 roku, z dwóch kategorii:

- ❖ funduszy podstawowych (tier I), które obejmują: kapitał akcyjny banku w pełni opłacony, rezerwy jawne, w tym: premie udziałowe, rezerwy ogólne, rezerwy tworzone zgodnie z przepisami prawa i inne rezerwy,
- ❖ funduszy uzupełniających (tier II), złożonych z niejawnych rezerw spełniających określone wymogi, rezerwy rewaluacyjnej, rezerw ogólnych na należności zagrożone, hybrydowych instrumentów kapitałowych (np. niemieckie *Genussrechte*), długu podporządkowanego.

Ekspozycję na ryzyko kredytowe szacuje się na podstawie systemu wag, zarówno dla pozycji bilansowych, jak i pozabilansowych. Z racji tego, że współczynnik wypłacalności mierzy adekwatność kapitałową w odniesieniu do ryzyka kredytowego, pozycje pozabilansowe przekształca się poprzez odpowiednie współczynniki konwersji w ekwiwalenty kredytu. Nie skupiano się zatem na innych rodzajach ryzyka, jakie niosą ze sobą np. papiery wartościowe czy instrumenty pochodne.

Aktywa podzielono na 4 grupy według związanego z nimi ryzyka (waga 0%, 20%, 50% i 100%). Grupa pierwsza z wagą 0%, obejmuje m.in. gotówkę w kasie i pozycje równoważne, należności od rządów i banków centralnych krajów OECD, należności zabezpieczone gwarancjami rządów i banków centralnych krajów OECD.

Waga 20% została przypisana m.in. aktywom stanowiącym należności od Banku Światowego oraz banków „rozwoju”, a także należności gwarantowane przez te instytucje, należności od instytucji kredytowych krajów OECD, należności od instytucji kredytowych krajów spoza OECD o terminie zapadalności nie dłuższym niż 1 rok, środki pieniężne podlegające rozliczeniom.

Wagę 50% mają w pełni zabezpieczone i pokryte hipoteką kredyty. Wagę najwyższą – 100% – przypisano m.in. należnościom od sektora niebankowego, należnościom od banków spoza OECD o terminie zapadalności powyżej 1 roku, materialnym aktywom trwałym.

Przedstawiony powyżej sposób pomiaru wypłacalności, choć logiczny nie jest pozbawiony pewnych mankamentów. Podstawowe zastrzeżenie, jakie można wysunąć dotyczy jednakowego traktowania np. należności od sektora niebankowego (waga ryzyka 100%). W sektorze niebankowym kredytobiorcy cechują się zróżnicowanym standingiem, a w związku z tym ryzyko związane z udzielaniem im kredytów wykazuje zróżnicowany poziom. Ponadto ryzyko wynikające z transakcji z klientem z sektora niebankowego może być niższe niż z klientem z sektora bankowego, a system wagowy takiego wariantu nie uwzględnia. Jako kolejny mankament należy wskazać przyjęcie kryterium przynależności do OECD jako wiodącego przy ustalaniu wag ryzyka m.in. dla krajów. Jak pokazały doświadczenia np. kryzysu *tequili*, przynależność do tej organizacji nie stanowi gwarancji stabilności ekonomicznej. Należy wskazać

Bezpieczny Bank

jednak, że przyjęcie jednolitych wag, choć dyskusyjne, zapewniło porównywalność współczynników wypłacalności. Propozycja Nowej Umowy Kapitałowej umożliwi wyeliminowanie tych mankamentów, o czym będzie mowa w dalszej części artykułu.

Przyjęte przez Komitet Bazylejski w 1988 roku rozwiązania obejmowały szeroko rozumiane ryzyko kredytowe, które przez długi czas było podstawowym rodzajem ryzyka zagrażającym bezpieczeństwu banku. Jednak zmieniające się otoczenie sektora bankowego i duża zmienność cen na rynkach finansowych wywołały konieczność uwzględnienia w pomiarze adekwatności kapitałowej ryzyka cenowego (rynkowego). W kwietniu 1993 roku przedstawiono do konsultacji dokument, w którym określone zostało podejście Komitetu do tego problemu, zaś **w styczniu 1996 roku wprowadzono nowelizację umowy kapitałowej dotyczącą ryzyka rynkowego**⁸⁾. Katalizatorem dla prac Komitetu była upadłość brytyjskiego banku Barings, który wykazywał zbyt dużą ekspozycję na rynku instrumentów pochodnych⁹⁾.

Ryzyko rynkowe zostało objęte także regulacjami UE, jednak terminarz ich wprowadzania był inny. Początkowo kwestie te regulowała dyrektywa 93/6/EEC w sprawie adekwatności kapitałowej instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (tzw. Dyrektywa CAD I – *Capital Adequacy Directive*), w której umożliwiono bankom stosowanie wyłącznie podejścia standardowego określonego przez władze nadzorcze. W 1998 roku uchwalono nowelizację tej dyrektywy (CAD II), która dopuszczała stosowanie przez banki do pomiaru ryzyka rynkowego modeli wewnętrznych (*internal models*). W Polsce dyrektywy CAD zostały wprowadzone do systemu regulacji ostrożnościowych uchwałą KNB nr 5/2001.

Przed przystąpieniem do dalszych rozważań przedstawimy definicję ryzyka rynkowego. Obejmuje ono ryzyko walutowe z tytułu wszystkich posiadanych przez bank pozycji (w tym instrumentów pochodnych), ryzyko zmiany kursu papierów wartościowych księgi handlowej¹⁰⁾ (dłużnych i akcyjnych oraz związanych z nimi instrumentów pochodnych) oraz ryzyko surowcowe / towarowe (*commodity risk*), wynikające z posiadania przez bank otwartych pozycji w instrumentach finansowych opiewających na ceny surowców / towarów.

Przyjęto, iż dla zapewnienia spójności pomiaru adekwatności, konieczne jest wyliczanie jednego współczynnika wypłacalności obejmującego ryzyko kredytowe i ryzyko rynkowe. Miara ryzyka rynkowego ma być mnożona przez 12,5 (odwrotność minimalnego współczynnika wypłacalności) i dodawana do aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem.

Po uwzględnieniu nowelizacji współczynnik wypłacalności przyjął następującą postać:

$$w_{1996} = \frac{k_{\text{tier I}} + k_{\text{tier II}} + k_{\text{tier III}}}{r_{\text{kred}} + 12,5 \times r_{\text{rynk}}} \geq 8\% \quad (\text{wzór 3})$$

gdzie:

$k_{\text{tier III}}$ – fundusze III kategorii,
 r_{rynk} – ekspozycja na ryzyko rynkowe,
pozostałe oznaczenia jak poprzednio.

Aby określić, ile bank powinien wyasygnować kapitału na pokrycie ryzyka rynkowego, konieczna jest kwantyfikacja jego wielkości. Wspomniana regulacja przewidu-

Z doświadczeń zagranicznych

je dwa sposoby. Pierwszy – standardowy – opracowany przez władze nadzorcze oraz drugi – bazujący na pomiarze ryzyka rynkowego za pomocą modeli wewnętrznych, opracowanych przez banki. Model wewnętrzny może być stosowany przez bank za zgodą władz nadzorczych i musi spełniać określone wymogi jakościowe i ilościowe.

Istotne modyfikacje wprowadzono w sposobie szacowania funduszy własnych stanowiących zabezpieczenie prowadzonych przez bank operacji. Fundusze własne są dla celów szacowania pokrycia ryzyka kredytowego i rynkowego definiowane inaczej niż w Umowie Kapitałowej z 1988 roku. Pojawiają się fundusze własne III kategorii (tier III), które obejmują krótkoterminowe zobowiązania podporządkowane. Mogą one być uwzględniane jako składnik funduszy własnych, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- ❖ banki wykorzystują fundusze III kategorii jedynie do pokrycia rynkowych rodzajów ryzyka, co oznacza, iż wymogi kapitałowe określone w 1988 roku z tytułu szeroko rozumianego ryzyka kredytowego muszą być spełnione przy uwzględnieniu tylko funduszy podstawowych i uzupełniających,
- ❖ fundusze III kategorii nie mogą przekraczać 250% funduszy podstawowych wymaganych do pokrycia ryzyka rynkowego, tj. w 28,5% ryzyko rynkowe musi być pokryte funduszami I kategorii,
- ❖ fundusze uzupełniające mogą być zastąpione funduszami III kategorii również do limitu 250%, o ile nie są naruszone ustalenia umowy z 1988 roku,
- ❖ do uznania władz nadzorczych poszczególnych krajów pozostawiono proporcje między funduszami I, II i III kategorii. Sugeruje się jednak, aby suma funduszy II i III kategorii nie przekraczała wartości funduszy podstawowych.

Aby krótkoterminowe zobowiązanie podporządkowane mogło być uznane jako fundusz III kategorii, musi spełniać określone kryteria ostrożnościowe. Przy szacowaniu współczynnika adekwatności fundusze własne podstawowe i uzupełniające są uwzględniane w całości, natomiast fundusze III kategorii jedynie w wysokości wymaganej do pokrycia ryzyka rynkowego. W związku z tym powstaje nowa wielkość „fundusze dostępne, ale nieużywane”, która może być wykorzystana do oszacowania wskaźnika nadwyżki funduszy.

Jak wspomniano wcześniej, pomiar ekspozycji na ryzyko rynkowe może być dokonany w oparciu o jedną z dwóch metod. W podejściu standardowym do pomiaru ryzyka rynkowego wyodrębnione komponenty ryzyka – zgodnie z wcześniej podaną definicją – są oceniane odrębnie. W odniesieniu do papierów wartościowych dłużnych i udziałowych dodatkowo dokonano podziału na dwa podrodzaje ryzyka: specyficzne (*specific risk*) i ogólne (*general market risk*). W dokumencie określono szczegółowe zasady wyliczania ekspozycji na ryzyko rynkowe w poszczególnych jego kategoriach, co nie będzie jednak rozwijane w niniejszym artykule¹¹.

Za zgodą władz nadzorczych banki mogą stosować do pomiaru ryzyka rynkowego modele wewnętrzne, które pozwalają na oszacowanie tzw. wartości zagrożonej (*value at risk* – VaR). Modele te muszą spełniać pewne wymogi jakościowe i ilościowe. Wymogi jakościowe odnoszą się głównie do procesu organizacji i zarządzania ryzykiem rynkowym oraz poddawania stosowanych rozwiązań audytowi zewnętrznemu i wewnętrznemu. Wymogi ilościowe odnoszą się natomiast do statystycznych parametrów modelu (np. poziom ufności równy 99%, okres utrzymywania portfela –

Bezpieczny Bank

10 dni roboczych) oraz konieczności aktualizacji danych wykorzystywanych w modelu. W modelach wewnętrznych powinny być uwzględnione istotne dla banku rodzaje ryzyka. Dla mniej istotnych można stosować podejście standardowe (tzw. rozwiązanie mieszane).

Umożliwienie stosowania modeli wewnętrznych zapoczątkowało nowy etap w kształtowaniu regulacji nadzorczych, który jest kontynuowany. **W czerwcu 1999 roku Komitet Bazylejski przedstawił do konsultacji pierwszy dokument zarysujący nowe podejście do pomiaru adekwatności kapitałowej**¹²⁾. Po konsultacjach zaprezentowano w styczniu 2001 roku drugą jego wersję¹³⁾, zaś w kwietniu 2003 roku – trzecią¹⁴⁾. Ostateczna wersja Nowej Umowy Kapitałowej ma być przedstawiona do połowy 2004 roku, czyli 5 lat po opublikowaniu pierwszego dokumentu konsultacyjnego. Zgodnie z propozycjami Komitetu Bazylejskiego pomiar adekwatności kapitałowej ma być oparty na trzech uzupełniających się filarach:

1. pierwszym – w dużej mierze już znanym, tj. ustaleniu minimalnych wymogów w zakresie adekwatności kapitałowej obejmującej ryzyko kredytowe, rynkowe i operacyjne¹⁵⁾,
2. drugim – dającym władzom nadzorczym dodatkowe zadanie polegające na ocenie, czy fundusze własne, jakie bank posiada, są wystarczające względem skali i profilu ryzyka prowadzonej działalności,
3. trzecim – dyscyplinie rynkowej.

Nowa formuła współczynnika wypłacalności przedstawia się następująco:

$$w_{2004} = \frac{k_{\text{tierI}} + k_{\text{tierII}} + k_{\text{tierIII}}}{r_{\text{kred}} + 12,5 \times (r_{\text{rynk}} + r_{\text{oper}})} \geq 8\% \quad (\text{wzór 4})$$

gdzie:

r_{oper} – ekspozycja na ryzyko operacyjne,
pozostałe oznaczenia jak poprzednio.

Nowa Umowa Kapitałowa po opublikowaniu jej ostatecznej wersji stanie się standardem międzynarodowym, który znajdzie swoje odzwierciedlenie w regulacjach Unii Europejskiej. Władze UE prowadzą równoległe prace związane z ostatecznym kształtem i przygotowaniem do implementacji NUK¹⁶⁾.

Zarówno nowelizacja z 1996 roku, jak i propozycja Nowej Umowy Kapitałowej uczyniły sposób pomiaru adekwatności kapitałowej bardziej rozbudowanym i umożliwiły oparcie go na wewnętrznych rozwiązaniach stosowanych przez banki, co należy ocenić pozytywnie. Takie podejście umożliwia bowiem wykorzystywanie jednej metodyki oceny ryzyka dla celów zarządczych i nadzorczych.

Pomiar adekwatności kapitałowej w **I filarze** byłby zmodyfikowany w porównaniu z obecnie obowiązującymi zasadami. Najważniejsze zmiany dotyczą:

- ❖ uzależnienia wag ryzyka od ratingu,
- ❖ włączenia ryzyka operacyjnego.

Syntetycznie możliwości pomiaru ryzyka przedstawiono w tabeli 1.

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 1. Możliwości pomiaru ryzyka w Nowej Umowie Kapitałowej

Sposób pomiaru ryzyka kredytowego	Sposób pomiaru ryzyka rynkowego	Sposób pomiaru ryzyka operacyjnego
Wystandaryzowany (zmodyfikowana wersja sposobu obowiązującego obecnie)	Wystandaryzowany	Wskaźnik podstawowy
Podstawowy oparty na wewnętrznych ratingach ryzyka	Modele wewnętrzne	Wystandaryzowany
Zaawansowany oparty na wewnętrznych ratingach ryzyka	–	Pomiar wewnętrzny

Źródło: *The New Basel Capital Accord*, Basel Committee on Banking Supervision, April 2003.

Do celów pomiaru ryzyka kredytowego banki będą mogły korzystać z jednego z trzech rozwiązań:

- ❖ metody standardowej, w której waga ryzyka jest uzależniona od ratingu nadanego przez agencję zewnętrzną, zaś w przypadku braku takiego ratingu jest ustalona na „sztywno”;
- ❖ podstawowej metody ratingów wewnętrznych (*foundation IRB*), w której część parametrów ryzyka jest określana przez władze nadzorcze;
- ❖ zaawansowanej metody ratingów wewnętrznych (*advanced IRB*), w której bank wyznacza samodzielnie parametry ryzyka.

Jako przykład przedstawiono w tabeli 2 proponowane wagi ryzyka dla ekspozycji wobec klientów korporacyjnych (oznaczenia wg Standard&Poor's). Warto dodać, że ekspozycjom detalicznym przypisano 75% wagę ryzyka.

Tabela 2.

Rating	Waga ryzyka
AA- i wyższe	20%
od A+ do A-	50%
od BBB+ do BB-	100%
poniżej BB-	150%
brak ratingu	100%

Źródło: *The New Basel Capital Accord*, April 2003.

Wymienione w tabeli 2 przedziały ulegały zmianie w kolejnych dokumentach konsultacyjnych. Jednym z ostrych krytyków sposobu określania tych przedziałów był prof. E.I. Altman¹⁷⁾.

Zastosowanie 150% wagi ryzyka dla ekspozycji o ratingu poniżej BB- należy uznać za dosyć kontrowersyjne. Może to zniechęcać część klientów korporacyjnych do ubiegania się o rating, bowiem bez ratingu mogą oni „uzyskać” niższą wagę ryzyka, co powinno mieć przełożenie na koszt kredytu. Takie zachowania klientów korporacyjnych zamiast zwiększyć przejrzystość ujmowania ryzyka

kredytowego we współczynniku wypłacalności, będą miały nań wpływ negatywny. Podobne zachowania mogą pojawić się po stronie banków. Dlatego też stwierdzono, że w celu zredukowania możliwości stosowania arbitrażu regulacyjnego¹⁸⁾ przez banki,

Bezpieczny Bank

nadzorca powinien zapewnić, że konsekwentnie stosują one jedno z dwóch rozwiązań – albo wykorzystują ratingi zewnętrzne, albo nie korzystają z nich wcale.

W wewnętrznych systemach ratingowych wykorzystywane są następujące parametry ryzyka:

- ❖ PD (prawdopodobieństwo niewypłacalności – *probability of default*),
- ❖ LGD (strata w przypadku utraty wypłacalności – *loss given default*),
- ❖ EAD (ekspozycja w momencie utraty wypłacalności – *exposure at default*),
- ❖ M (terminu transakcji – *maturity*),

przy czym w przypadku stosowania ratingów wewnętrznych:

- w podstawowym zakresie bank określa sam jedynie PD, a pozostałe parametry określają władze nadzorcze;
- w zaawansowanym zakresie bank szacuje wszystkie parametry samodzielnie.

Autorka rezygnuje ze szczegółowego opisu proponowanych rozwiązań, które mogą być przedmiotem odrębnego opracowania.

W odniesieniu do ryzyka rynkowego nie zaproponowano istotnych zmian w podejściu do pomiaru¹⁹⁾.

W przypadku ryzyka operacyjnego określono trzy możliwe metody pomiaru (*vide*: tab. 1). Pierwsza polega na wykorzystywaniu wskaźnika podstawowego do określania wymogów kapitałowych. Wskaźnik podstawowy to iloczyn średniego z 3 lat wyniku brutto banku (*gross income*)²⁰⁾ i wskaźnika α (alfa). W przypadku metody standardowej działalność banku jest dzielona na określone obszary operacyjne, dla których oddzielnie szacowane są wymogi kapitałowe, uwzględniające ich specyfikę. Następnie wymogi te są sumowane. W przypadku zaś metody pomiaru wewnętrznego (AMA – *advanced measurement approach*), oprócz wydzielenia obszarów operacyjnych, szacowane są określone parametry ryzyka, które w sposób bardziej dokładny pozwalają określić wymogi kapitałowe.

Biorąc pod uwagę praktykę zarządzania ryzykiem w bankach najbardziej zaawansowane są metody pomiaru ryzyka rynkowego, zaś najmniej ryzyka operacyjnego. Wprowadzenie NUK może stanowić bodziec do rozwoju tych metod pomiaru, co miałyby w dłuższej perspektywie czasowej korzystny wpływ na proces zarządzania ryzykiem w bankach.

Biorąc pod uwagę rozwiązania zawarte w **I filarze**, należy wskazać na 2 kwestie, które rodzą pewne zagrożenia. Po pierwsze zwiększy się ryzyko modelu, rozumiane jako błędne szacunki strat i wynikającego stąd zapotrzebowania na kapitał, bowiem banki w coraz większym stopniu będą wykorzystywać do zarządzania ryzykiem modele ekonometryczne, a po drugie – może zwiększyć się procykliczność działalności kredytowej, która miałaby negatywne konsekwencje dla gospodarki²¹⁾.

W **II filarze** banki będą poddawane zindywidualizowanej ocenie adekwatności kapitałowej dostosowanej do profilu ryzyka. Istnieją trzy główne sfery, które powinny być szczególnie ważne w nadzorczym badaniu adekwatności kapitałowej:

- ❖ ryzyka analizowane w ramach filara I, ale nie ujęte tam w pełni (np. ryzyko operacyjne);

Z doświadczeń zagranicznych

- ❖ rodzaje ryzyka nie uwzględnione w filarze I (np. ryzyko stopy procentowej księgi bankowej);
- ❖ czynniki zewnętrzne względem banku (np. zmiany w otoczeniu ekonomicznym).

W propozycji Nowej Umowy Kapitałowej sformułowano 4 zasady, które stanowią wytyczne dla działań nadzorców:

- ❖ **Zasada 1:** Banki powinny posiadać procedury oceny adekwatności kapitałowej odpowiednie do ich profilu ryzyka oraz strategię utrzymywania stosownego poziomu kapitału.
- ❖ **Zasada 2:** Instytucje nadzorcze powinny analizować sposób, w jaki banki oceniają adekwatność kapitałową oraz strategię jej utrzymywania, a także zdolność do monitorowania i zapewniania zgodności z regulacjami kapitałowymi. Instytucje nadzorcze powinny podejmować odpowiednie działania, jeśli ocena wyników tego procesu nie jest zadowalająca.
- ❖ **Zasada 3:** Instytucje nadzorcze powinny oczekiwać od banków utrzymywania wyższej wypłacalności niż regulacyjne minimum oraz powinny mieć możliwość stawiania bankom odpowiednich wymagań w tym zakresie.
- ❖ **Zasada 4:** Instytucje nadzorcze powinny dążyć do interweniowania na wczesnym etapie w celu zapobiegania możliwości obniżenia się kapitału poniżej wymaganego minimum oraz winny wymagać natychmiastowych działań naprawczych, jeśli wymagany kapitał nie jest utrzymywany lub odtwarzany.

Trzy pierwsze przedstawione powyżej zasady mogą być wypełniane dzięki okresowym ocenom przeprowadzonym przez władze nadzorcze, przy czym oceny te powinny być przeprowadzane częściej niż wynikałoby to z typowego procesu nadzorczego (tj. 18–24 miesiące). Istotna jest ocena profilu ryzyka i adekwatności w relacji do utrzymywanych przez bank kapitałów. Zasada 4 to swoisty mechanizm wczesnego ostrzegania, który ma chronić banki przed nadmiernym obniżeniem kapitałów, co powinno przyczynić się do usprawnienia działań nadzorców.

Filar III – dyscyplina rynkowa – ma dopełniać badanie adekwatności kapitałowej dzięki wykorzystywaniu mechanizmów rynkowych. Celem jest przekazywanie uczestnikom rynku informacji (sprawozdawczości) na tyle szerokich, by umożliwiły im ocenę ryzyka instytucji i jej adekwatności kapitałowej. Uczestnicy rynku po zapoznaniu się z tymi informacjami mogliby w uzasadnionych przypadkach nakłaniać banki swoim zachowaniem do ograniczenia ryzyka. Komitet Bazylejski zrezygnował z dublowania informacji, które banki przygotowują w ramach regulacji z zakresu rachunkowości czy rynku kapitałowego, na rzecz skoncentrowania się na metodologii stosowanej w filarze I (tabela 3).

Banki same muszą określić, które z wymienionych w filarze III informacji mają istotne znaczenie, biorąc pod uwagę chociażby praktykę wynikającą ze standardów rachunkowości. Banki powinny publikować informacje w cyklu półrocznym, przy czym ogólne założenia metodyczne, definicje i informacje o systemie raportowania mogą być publikowane w cyklach rocznych. Częściej – raz na kwartał – banki mają publikować informacje o współczynniku wypłacalności i jego komponentach. Udo-

Bezpieczny Bank

Tabela 3. Zakres sprawozdawczości w III filarze NUK

Lp.	Rodzaj informacji
1	Zakres stosowania
2	Struktura kapitałowa
3	Adekwatność kapitałowa
4	Ryzyko kredytowe – ogólnie
5	Ryzyko kredytowe – metoda standardowa
6	Ryzyko kredytowe – metoda IRB
7	Akcje – portfel bankowy
8	Techniki ograniczania ryzyka kredytowego
9	Sekurytyzacja
10	Ryzyko rynkowe – podejście standardowe
11	Ryzyko rynkowe – modele wewnętrzne
12	Ryzyko operacyjne
13	Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym

Źródło: *The New Basel Capital Accord*, April 2003.

stąpienie szerszego zakresu informacji powinno przyczynić się do zwiększenia przejrzystości działalności banków, jednak u części uczestników rynku – mniej zaangażowanych w ocenę ryzyka – może to wywołać szum informacyjny.

Podsumowanie

Wprowadzenie Nowej Umowy Kapitałowej zmieni istotnie podejście władz nadzorczych do szacowania adekwatności kapitałowej banków (w krajach Unii Europejskiej także firm inwestycyjnych). Czy takie zmiany są potrzebne? Taka wątpliwość może się rodzić biorąc pod uwagę stopień skomplikowania rozwiązań NUK. Należy jednak wziąć pod uwagę znaczny postęp, jaki dokonał się w zakresie pomiaru ryzyka bankowego w II połowie lat 90. i coraz większe stosowanie do celów zarządczych modeli ekonometrycznych. Banki (głównie z krajów wysoko rozwiniętych), które opracowały zaawansowaną metodykę pomiaru ryzyka i na jej podstawie wyliczały, jaki kapitał jest potrzebny do absorbowania potencjalnych strat (tzw. kapitał ekonomiczny), musiały jednocześnie wyliczać wielkość ryzyka w sposób określony przez władze nadzorcze. Kierunek zmian można zatem uznać za słuszny – urealniony zostanie sposób pomiaru ryzyka. Zwiększą się jednak koszty sprawowania nadzoru i wzrośnie ryzyko modelu.

Wskazane powyżej zmiany nie są jedynymi, jakie czekają pośredników finansowych. Na szczycie Unii Europejskiej w 2000 roku zainicjowano projekt „Wyplacal-

Z doświadczeń zagranicznych

ność II” (Solvency II), który zakłada przebudowę regulacji dla sektora ubezpieczeń w kierunku zbliżonym do przygotowanego dla banków i firm inwestycyjnych. Ze względu na integrację poszczególnych segmentów rynku finansowego niezbędne jest stworzenie spójnego systemu pomiaru ryzyka, a tym samym adekwatności kapitałowej na szczeblu holdingów finansowych²²⁾. Wydaje się przy tym, że jedyną możliwością wypracowania jednolitej miary adekwatności jest oparcie pomiaru ryzyka na metodyce wartości zagrożonej (VaR).

Przypisy

- ¹⁾ Abstrahujemy od ich formy organizacyjnej.
- ²⁾ Pojęcia „wypłacalność” i „adekwatność kapitałowa” będą stosowane w niniejszym artykule zamiennie.
- ³⁾ W USA funkcje nadzorcze sprawują:
 - Biuro Kontrolera Waluty (OCC – Office of the Comptroller of the Currency) – nad bankami posiadającymi licencję federalną;
 - System Rezerwy Federalnej (FRS = FED – Federal Reserve System) – nad bankami posiadającymi licencję stanową, będącymi członkami FED i FDIC, a także holdingami bankowymi (BHC – bank holding company);
 - Federalna Korporacja ds. Ubezpieczenia Depozytów (FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation) – nad bankami z licencją stanową, nie będącymi członkami FED, ale ubezpieczonymi w FDIC;
 - władze stanowe – nad wszystkimi bankami stanowymi, we współpracy z odpowiednimi nadzorcami.
- ⁴⁾ L. Davison, „Banking legislation and regulation” [w:] FDIC, „History of the eighties: lessons for the future. An examination of the banking crisis of the 1980s and early 1990s”, Washington D.C., s. 110–115.
- ⁵⁾ Powstał w 1974 roku (nieługo po upadku niemieckiego Banku Herstatt) przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS – Bank for International Settlements). W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele następujących państw: Belgii, Francji, Holandii, Japonii, Kanady, Luksemburga, Niemiec, Szwajcarii, Szwecji, Wielkiej Brytanii oraz USA.
- ⁶⁾ „International convergence of capital measurement and capital standards”, Basle Committee on Banking Supervision, July 1988.
- ⁷⁾ W kolejnych latach zarządzenie to było zastępowane nowymi regulacjami, które zawierały rozwiązania Umowy Kapitałowej z 1988 roku.
- ⁸⁾ „Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks”, Basel Committee on Banking Supervision, January 1996
- ⁹⁾ Zasadniczą przyczyną upadłości była jednak defraudacja i brak odpowiedniego nadzoru nad działalnością na rynku instrumentów pochodnych.
- ¹⁰⁾ Przeciwnieństwem księgi handlowej jest księga bankowa.
- ¹¹⁾ Więcej szczegółów na ten temat przedstawiła m.in. autorka w artykule „Adekwatność kapitałowa banków według standardów Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego”, Bank i Kredyt nr 1–2/2000.
- ¹²⁾ „A new capital adequacy framework”, Basel Committee on Banking Supervision, June 1999.
- ¹³⁾ „The new Basel capital accord. Consultative document”, Basel Committee on Banking Supervision, January 2001.
- ¹⁴⁾ „The new Basel capital accord. Consultative document”, Basel Committee on Banking Supervision, April 2003.

Bezpieczny Bank

- ¹⁵⁾ Początkowo rozważano włączenie ryzyka stopy procentowej księgi bankowej, ale począwszy od drugiego dokumentu konsultacyjnego w tym filarze proponuje się ujęcie ryzyka operacyjnego.
- ¹⁶⁾ Pierwsza propozycja NUK, opublikowana w czerwcu 1999 roku, znalazła swoje odzwierciedlenie w dokumencie przygotowanym przez Komisję Europejską pt. „A review of regulatory capital requirements for EU credit institutions and investment firms (consultation document)” (październik 1999 r.), zaś druga przedstawiona w styczniu 2001 roku w: „Commission Services’ second consultative document on review of regulatory capital for credit institutions and investment firms” (luty 2001 r.). W lipcu 2003 roku przedstawiono trzecią wersję dokumentu: „Review of capital requirements for banks and investment firms”, która jest konsekwencją publikacji bazylejskiej z kwietnia 2003 roku.
- ¹⁷⁾ M.in.: E.I. Altman, A. Saunders, „An analysis and critique of the BIS proposal on capital adequacy and ratings”, *Journal of Banking and Finance*, vol. 25 (2001) oraz E. I. Altman, Sreedhar T. Bharath, A. Saunders, „Credit ratings and the BIS capital adequacy reform agenda”, *Journal of Banking and Finance*, vol. 26 (2002).
- ¹⁸⁾ Polega to na wybieraniu przez banki rozwiązań mniej obciążających kapitałowo przy posiadanej strukturze portfela kredytowego.
- ¹⁹⁾ Na uwagę zasługuje zmiana definicji księgi handlowej i określenie jak ostrożnościowo banki powinny wyceniać pozycje ujęte w księdze handlowej. Podejście do pomiaru ryzyka kredytowego wynikającego z księgi handlowej zostało zmienione stosownie do ustaleń dotyczących księgi bankowej.
- ²⁰⁾ Wynik ten jest definiowany inaczej niż w rachunku zysków i strat. Wynik brutto obejmuje wynik odsetkowy i pozaodsetkowy, z uwzględnieniem określonych wyłączeń.
- ²¹⁾ Trzecim z potencjalnych zagrożeń było znaczne obniżenie wymogów kapitałowych na skutek zastosowania przez banki zaawansowanych metod pomiaru ryzyka (*advanced IRB* i *AMA*). Odpowiednie zapisy w trzecim dokumencie konsultacyjnym ograniczyły jednak możliwość obniżenia wymogów kapitałowych w okresie 2 lat od wprowadzenia NUK.
- ²²⁾ Szerzej na ten temat: The Joint Forum, „Trends in risk integration and aggregation”, Basel, August 2003, s. 8-14.

PODSTAWOWE WIELKOŚCI MAKROEKONOMICZNE W SEKTORZE BANKOWYM W 2003 ROKU

Oficjalne stopy: rezerwy obowiązkowej i procentowe

Tabela 1. Stopa rezerwy obowiązkowej i podstawowe stopy procentowe NBP w 2003

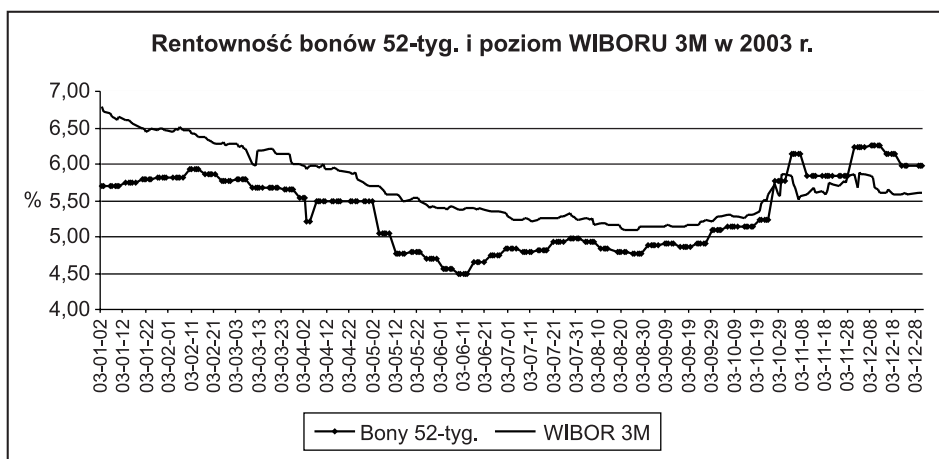
	Stopa (%)				
	rezerwy obowiązkowej	kredytu lombardowego	redyskonta weksli	referencyjna	depozytowa
1.01.03	4,50	8,75	7,50	6,75	4,75
Od 30.01.03		8,50	7,25	6,50	4,50
Od 27.02.03		8,00	6,75	6,25	4,50
Od 27.03.03		7,75	6,50	6,00	4,25
Od 25.04.03		7,25	6,25	5,75	4,25
Od 29.05.03		7,00	6,00	5,50	4,00
Od 26.06.03		6,75	5,75	5,25	3,75
Od 1.10.03	3,50	6,75	5,75	5,25	3,75
ZMIANA W CIĄGU ROKU (pkt. proc.)	-1,00	-2,00	-1,75	-1,50	-1,00

Źródło: Dziennik Urzędowy NBP.

- ❖ W 2003 roku Rada Polityki Pieniężnej utrzymała neutralne nastawienie w polityce pieniężnej i sześciokrotnie obniżyła podstawowe stopy procentowe NBP. Od 1 października br. stopa rezerwy obowiązkowej banków została obniżona z 4,5% do 3,5%.

Podstawowe rynkowe stopy procentowe

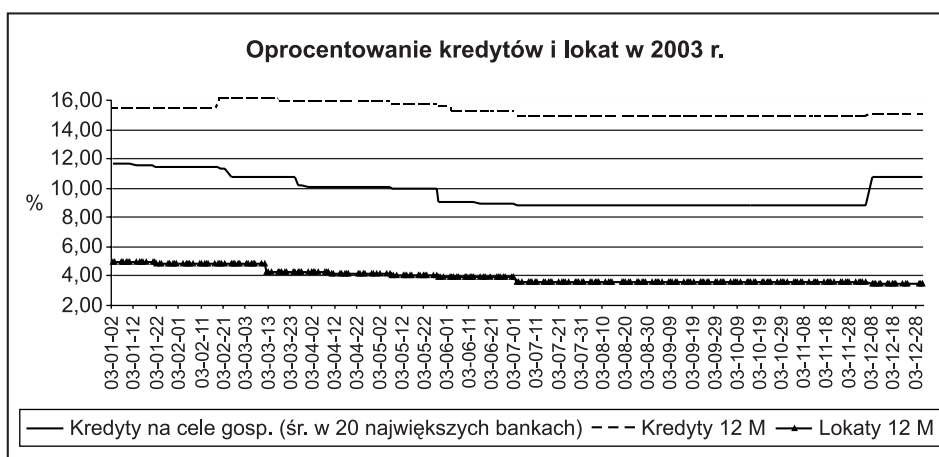
Wykres 1

Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

- ❖ W grudniu średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych była o 0,38 punktu procentowego wyższa niż w styczniu (6,12% wobec 5,74%). Średni poziom 3-miesięcznego WIBORU w grudniu wyniósł 5,68% i był niższy od styczniowego o 0,88 pkt. proc.

Wykres 2

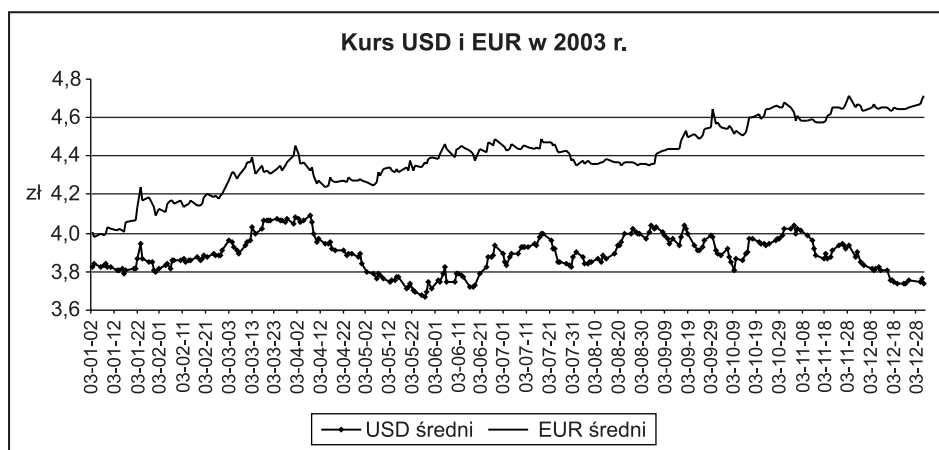
Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

Kronika

- ❖ W ciągu roku obniżyło się oprocentowanie kredytów i lokat bankowych. W grudniu średnie oprocentowanie kredytów na cele gospodarcze wynosiło 10,30% i było niższe o 1,28 punktu procentowego w stosunku do stycznia (11,58%). Zmniejszyło się również oprocentowanie 12-miesięcznych kredytów dla ludności – z 15,54% w styczniu do 15,09% w grudniu. Średnie oprocentowanie lokat 12-miesięcznych było niższe w grudniu o 0,91 pkt. proc. (3,48% wobec 4,89% w styczniu).

Kursy walutowe

Wykres 3

Źródło: Dane publikowane w „Rzeczpospolitej”; opracowanie własne.

- ❖ W ciągu roku złoty umocnił się wobec dolara amerykańskiego, a osłabił względem euro. W grudniu średni kurs dolara amerykańskiego wyniósł 3,7928 zł – w stosunku do stycznia obniżył się o 3,8 groszy. Średni kurs euro wzrósł w tym samym czasie o 58,7 groszy i osiągnął poziom 4,6570 zł.

Opracowała Halina Polijaniuk

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ (GRUDZIEŃ 2003–MARZEC 2004)

WIZJA KONSOLIDACJI BANKÓW W TURCJI

W 2003 roku, po raz pierwszy od 18 lat, sektor bankowy w Turcji odnotował bardzo dobre wyniki finansowe. Wpłynęła na to dobra sytuacja ekonomiczna kraju. Inflacja liczona we wrześniu w stosunku rocznym wyniosła 23% (na początku 2002 roku wynosiła 73,2%). W pierwszej połowie 2003 roku realny PKB wyniósł 5,8% (jeden z najlepszych wskaźników na świecie). Wobec tak dobrych wyników gospodarki bank centralny Turcji obniżył stopę procentową depozytów typu overnight do 26%. Spadek inflacji i stóp procentowych wpłynie w najbliższym czasie na cały sektor bankowy w Turcji.

Dziś bankowość turecka to przede wszystkim duża liczba małych instytucji. Banków jest tu 37, choć od 1997 roku 21 upadło. System jest niedokapitalizowany. Kapitał własny banków wyniósł w końcu 2002 roku 11 mld \$, czyli 9% aktywów ogółem (130 mld \$). Nieuchronną konsolidację powstrzymuje jednak kilka czynników. Po pierwsze od 1994 roku wszystkie depozyty tureckich banków gwarantowane są przez państwo. To wyeliminowało ryzyko deponentów i pozwoliło im na lokowanie oszczędności w „podejrzanych” instytucjach oferujących wyższe oprocentowanie. Najprawdopodobniej pełne gwarancje zostaną zniesione w 2004 roku. Po drugie muszą nastąpić zmiany w finansowaniu się banków. Obecnie 40% aktywów bankowych to kredyty rządowe. W przyszłości zastępowane będą musiały być kredytami dla ludności i przedsiębiorstw. Nie wszystkie banki będą w stanie to uczynić z uwagi na ich nieodpowiednią skalę działania, słabe umiejętności kadry, wysokie koszty operacyjne. Wiele małych instytucji stanie w obliczu konieczności fuzji lub przejęcia. Również banki zagraniczne będą musiały powiększyć skalę swojej działalności drogą na przykład przejęć, tak aby móc konkurować z dużymi bankami krajowymi. W najbliższym okresie należy zatem spodziewać się poważnych konsolidacji w sektorze. Z dru-

Bezpieczny Bank

giej jednak strony właściciele prywatnych banków wahają się przed podjęciem decyzji już dziś. Nie chcą sprzedawać swych banków po zbyt niskiej wartości, a także nie chcą dopuścić, aby państwo straciło kontrolę nad sektorem małych banków.

(Euromoney, listopad 2003)

WZNOWIONE REFORMY BANKOWE W ROSJI

System bankowy w Rosji wymaga wdrożenia wielu reform. Po rocznym zastoju zmiany w tym zakresie ruszyły ponownie w końcu 2003 roku. W ciągu ostatniej dekady przynajmniej dwukrotnie Rosjanie tracili swoje oszczędności. Dziś sytuacja w sektorze wydaje się być stabilna, choć aktywa bankowe stanowią w Rosji tylko 40% PKB (w Europie Wschodniej jest to 80–90%, zaś w Zachodniej powyżej 200%). Po okresie intensywnego wzrostu depozytów indywidualnych banki wchodzą na nowe obszary działalności. Najszybciej rozwijają się pożyczki – szacuje się, że dotychczas zaledwie 11% mieszkańców Rosji wzięło kiedykolwiek kredyt. Przez pierwsze osiem miesięcy 2003 roku kredyty konsumpcyjne i hipoteczne wzrosły o 60%. Zdecydowanie wzrasta konkurencja w sektorze bankowym, co powoduje obniżenie oprocentowania kredytów dla przedsiębiorstw i większe zainteresowanie kredytami dla osób fizycznych.

W grudniu Rada Federalna – izba wyższa parlamentu – zakończyła prace nad prawem porządkującym system gwarantowania depozytów. Była to podstawowa kwestia dla reform Banku Centralnego Rosji. W związku z tym w bieżącym roku wpłynąć mają pierwsze opłaty na tworzony fundusz. Służyć ma on ewentualnym wypłatom w przypadku upadłości banków. Bank Centralny nie określił jednak jeszcze, jakie instytucje powinny należeć do rosyjskiego systemu. Każda z nich ma zostać poddana surowym inspekcjom, a każdy wykluczony z systemu bank ma natychmiast stracić prawo do gromadzenia depozytów detalicznych.

Formalny system gwarantowania depozytów może osłabić nieco dominację Sbierrbanku (z 67 000 oddziałami). Bank ten posiada obecnie 100%-owe gwarancje depozytów, które wygasną w 2007 roku, ale będzie musiał pomimo to wpłacać składki na fundusz gwarancyjny. Depozyty ogółem wzrosły w 2003 roku o 46% (w samym Sbierrbanku o 27%). Zarysowała się jednak już tendencja do przenoszenia depozytów z Sbierrbanku do innych oferujących wyższe oprocentowanie.

Poza tworzeniem funduszu gwarancyjnego Bank Centralny Rosji wprowadza szereg innych reform. Podjął on przede wszystkim kroki w kierunku walki ze złymi

Miscellanea

praktykami sztucznego zawyżania kapitałów w bankach. Nowe licencje bankowe nie będą przyznawane bankom, które odmawiają ujawnienia swych prawdziwych właścicieli. W 2003 roku z 54 wniosków odrzucono w ten sposób trzy. Podobną kontrolę przejdą banki wstępujące do funduszu gwarancyjnego.

Ponadto Bank Centralny Rosji odejść ma od sztucznych, dokonywanych jedynie pro forma inspekcji, na rzecz bardziej oceniającego i kontrolnego podejścia do nadzoru bankowego. Mają także być wprowadzone w tym roku długo oczekiwane zmiany dostosowujące do międzynarodowych standardów rachunkowych. Latem wprowadzone mają zostać nowe regulacje dotyczące procesów łączenia się banków, co pozwoli na planowaną konsolidację 1300 instytucji.

Zmiany wprowadzane dziś udoskonala nadzór bankowy i zredukują ryzyko systemowe. Bankowcy oczekują jednakże również zmian pozwalających na dostęp do większego kapitału długoterminowego, co wiąże się z dwoma kluczowymi problemami. Po pierwsze rosyjski kodeks cywilny mówi, iż deponenci mogą wycofywać swoje wkłady w każdym momencie, nawet w przypadku depozytów terminowych. To zmusza banki do utrzymywania znacznych środków w krótkoterminowych aktywach. Nawet długoterminowe depozyty są dla banku faktycznie rachunkami bieżącymi. Po drugie Bank Centralny Rosji nakłada na banki obowiązek utrzymywania 10% kapitału na nieoprocentowanym rachunku w Banku Centralnym. Wymóg ten został wprowadzony w 1999 roku po kryzysie w sektorze, dziś takie rezerwy wydają się zbyteczne. W grudniu Bank Centralny Rosji zapowiedział ich obniżenie o około 20%.

Do zmian w regulacjach bankowych zmusza Rosję sytuacja zwiększającej się konkurencji ze strony banków zagranicznych. Banki te wchodzi do sektora detalicznego oraz inwestycyjnego. Działają już Citigroup i Raiffeisen, a planowane jest wejście niemieckiego German-Nordic i francuskiego Societe Generale.

(Euromoney, styczeń 2004)

SEKTOR BANKOWY W KAZACHSTANIE

Aktywa Banków w Kazachstanie wynoszą zaledwie jedną trzecią krajowego PKB, ale przez ostatnie 4 lata sektor bankowy przeżywał znaczny wzrost. Źródłem dobrego rozwoju wydaje się być sprawny i szczelny nadzór bankowy. W latach 90. Narodowy Bank Kazachstanu – bank centralny – dokonał efektywnego oczyszczenia sektora i stworzył jeden z najlepiej uregulowanych systemów spośród krajów rozwijających się. W kraju o wysokiej korupcji w innych sferach życia szczelny nadzór bankowy zbudował dość przejrzysty system. Niektóre regulacje są tu nawet bardziej restrykcyjne niż rekomendacje Banku Rozrachunków Międzynarodowych BIS. Na przy-

Bezpieczny Bank

kład minimalny współczynnik adekwatności kapitałowej wynosi tu 12%. Od 1 stycznia 2004 roku nadzór nad sektorem sprawować ma Agencja Nadzoru Finansowego.

Bankowość w Kazachstanie powstawała po upadku Związku Radzieckiego. W szczytowym 1993 roku banków było tu 230. W 1995 roku po wprowadzeniu zmian w opodatkowaniu zysków bankowych znacznie zmalały dochody z oszczędności, ludność wycofywała wkłady, a banki przestały generować zyski. Po wielu upadłościach funkcjonuje dziś w Kazachstanie 35 banków, w tym bank centralny, państwowy export-import bank oraz państwowy development bank. 4 największe banki mają tu 60% aktywów bankowych. Są to:

- 1) Kazkommertsbank (2,3 mld \$ aktywów)
- 2) Bank TuranAlem (1,9 mld \$ aktywów)
- 3) Halyk Bank
- 4) ATF Bank.

Krajowe banki są w oczach zagranicznych bankowców dobrze zarządzane i dobrze dokapitalizowane, choć nie posiadają jeszcze takiego zakresu usług jak banki zagraniczne. Początkowo wszystkie banki skoncentrowane były na obsłudze firm. Stopniowo jednak otwierają się dla klienta detalicznego. Zwracana jest przy tym baczna uwaga na właściwe zarządzanie ryzykiem, przede wszystkim kredytowym.

Specjaliści twierdzą, że wkrótce nastąpią dalsze konsolidacje w sektorze. Docelowo funkcjonować może tu około 20 banków, w tym kilka zagranicznych. Jak dotychczas wkroczyły na ten rynek ABN Amro, Citigroup i HSBC. Działając w sektorze przedsiębiorstw, osiągnęły one 6,5% aktywów bankowych.

(Euromoney, styczeń 2004)

KOLEJNE DOKAPITALIZOWANIE CHIŃSKICH BANKÓW

W ostatnim czasie banki Chin wykazały całkowitą niezdolność do właściwego wyceniania należności i właściwej alokacji kapitału. Na skutek tego wzrosły znacznie złe kredyty – w 2002 roku kredyty w sytuacji nieregularnej stanowiły blisko 30% ogółu kapitałów zgromadzonych w bankach. Aby nie dopuścić do kłopotów w systemie finansowym postanowiono dokapitalizować banki kwotą 45 mld \$ z 400 mld \$ zgromadzonej rezerwy zagranicznej. Dokapitalizowano dwa z czterech największych banków państwowych: China Construction Bank oraz Bank of China. Jeszcze w listopadzie nadzór bankowy zapowiadał, że nie będzie nowych dotacji dla banków, jeśli te nie przeprowadzą reform zarządzania. Zapowiedzi jednak nie dotrzymano.

Miscellanea

Od 1998 roku Chiny wydały już 200 mld \$ na dokapitalizowanie sektora bankowego. Nie pozwoliło to jednak uniknąć dalszego wzrostu złych długów. Niezależne szacunki podają, iż 420 mld \$ złych długów stanowi już blisko 40% PKB. W czterech największych bankach jest ich 290 mld \$. Każdego roku akcja kredytowa prowadzona przez banki w Chinach powiększa się o 20%. Finansowemu wsparciu sektora powinno towarzyszyć zatem więcej zmian, w tym zmian prawnych. Potrzebne jest w Chinach dobre prawo upadłościowe, należy zmodernizować zarządzanie ryzykiem bankowym, więcej czerpać z doświadczeń zagranicznego menedżmentu. Osiągnąć to można zachęcaniem zagranicznych banków do bezpośrednich inwestycji w banki chińskie oraz otworzeniem sektora finansowego na zachodnią konkurencję i inwestycje.

W lutym China Construction Bank planuje przeprowadzenie pierwszej aukcji aktywów będących zabezpieczeniem złych kredytów i uzyskanie tą drogą 600 mln \$. W ten sposób bank uniknie sprzedaży nieregularnych należności poniżej ich ceny nominalnej. Taka metoda zastąpić ma dotychczasowe praktyki transferowania złych długów do jednej z czterech państwowych firm zarządzających aktywami, które to z kolei firmy odzyskiwały długi lub sprzedawały je na aukcjach. W grudniu na tradycyjnej aukcji złych długów Commercial Bank of China tylko trzy z 22 transakcji zakończyły się sukcesem, a 14 dalszych zawieszono do dalszych negocjacji, gdyż kupujący oferowali zaledwie 4–6% wartości nominalnych. Zmiana sposobu pozbywania się złych długów jest zatem coraz bardziej uzasadniona.

(The Economist, styczeń 2004; Financial Times, 6 luty 2004)

BANKI PRYWATNE W IRANIE

Prywatne banki w Iranie zostały we wczesnych latach 80. znacjonalizowane. Ich powolna reaktywacja następuje od 2000 roku, kiedy to władze zezwoliły na ponowne stworzenie sektora prywatnego. Działają i szybko rozwijają się cztery banki prywatne: Parsian Bank, Karafarin Bank, Saman Bank i bank Eqtesad-e-Novin, zaś dwa następne są właśnie tworzone.

Największy z prywatnych banków – Parsian Bank utworzony został w 2001 roku. Posiada 38 000 akcjonariuszy. W ciągu 18 miesięcy bank zbudował bazę złożoną z 53 000 klientów. Do końca marca 2004 roku planuje stworzenie sieci 36 placówek. Bank ten utworzył dwie firmy leasingowe. Parsian Bank oferuje obecnie wyższe oprocentowanie inwestycji w porównaniu do banków państwowych, wyższe jest też oprocentowanie kredytów. Jednocześnie obsługa jest tu znacznie sprawniejsza, a uzyskanie kredytu łatwiejsze.

Bezpieczny Bank

Drugi z prywatnych banków Karafarin jest pionierem we wprowadzaniu nowych instrumentów typu certyfikaty depozytowe (obecnie oferowane są certyfikaty jedno i trzymiesięczne).

Oczywiście nawet połączone siły wszystkich czterech banków prywatnych nie mogą się mierzyć z wielkością i skalą działania banków państwowych (sam Bank Saderat Iran posiada 3254 placówki). Niemniej jednak to właśnie banki prywatne mogą przybliżyć ludność Iranu do nowoczesnej bankowości. To z kolei powinno zmusić rząd do szybszej prywatyzacji sektora.

Wszyscy zdają sobie sprawę, że sektor bankowy Iranu nie jest nowoczesny, że dużo do zrobienia jest na przykład w dziedzinie bankowości elektronicznej. Brakuje dobrze wyszkolonej kadry, dostępu do nowoczesnych technologii i nowoczesnej infrastruktury bankowej. Potrzebne są też odpowiednie bankowe regulacje. Sektor bankowy Iranu dopiero wkracza na drogę przemian.

(The Banker, grudzień 2003)

WALKA ZE ZŁYMI DŁUGAMI W JAPONII

Banki japońskie są zdeterminowane, by obniżyć ciężar złych długów w sektorze. Według Financial Services Agency do końca marca 2005 roku mają one zmniejszyć się o połowę w porównaniu z poziomem z marca 2002 r., kiedy to wynosiły 43 200 mld ¥. Dziś złe kredyty wynoszą w Japonii 31 600 mld ¥, czyli 298 mld \$.

Redukcja złych długów jest tylko częścią szerszej restrukturyzacji banków japońskich. Banki wprowadzają redukcję kosztów, zmniejszają zaangażowanie na giełdzie, lepiej wyceniają należności poprawiając dochody odsetkowe. Najwięksi pożyczkodawcy (city banks i trust banks) wdrażają reformy sprawnie. Opóźnienia notują natomiast regionalne banki, które obecnie posiadają około 43% ogółu złych długów w sektorze.

Poziom redukcji złych długów różni się w poszczególnych bankach. W największych bankach w okresie od stycznia 1998 do września 2003 kredyty w sytuacji nieregularnej zmalały z poziomu 21 900 mld ¥ do 17 700 mld ¥. W szczególności o połowę zmalały kredyty stracone i wątpliwe, a podwoiły się kredyty poniżej standardu. To świadczy o poprawie jakości portfela złych długów w tych bankach. Jeśli zaś chodzi o banki regionalne, to ich złe kredyty wzrosły z poziomu 11 900 mld ¥ w 1998 roku do 13 800 mld ¥ we wrześniu 2003 r. Przy czym przede wszystkim był

to wzrost kredytów poniżej standardu w sytuacji nieregularnej, czyli pewna poprawa jakości nastąpiła także tutaj.

(Financial Times, luty 2004)

PROBLEMY LG CARD W KOREI

LG Card to największa firma na rynku kart kredytowych w Korei. Jej kłopoty pojawiły się pod koniec 2003 roku, a były wynikiem wzrostu nieprawidłowości w kredytowaniu. Było to skutkiem słabych analiz kredytowych i zabezpieczeń przed ryzykiem kredytowym. W styczniu przekazano LG Card 4,2 mld \$ pomocy z banków państwowych. Jest to syndrom powrotu do czasów wpływania przez rząd na banki państwowe w celu wspomaganie złych jednostek, aby chronić je przed upadkiem. Przejęcie przez bank państwowy kontroli nad LG Card okazało się jednak koniecznością, bowiem w przeciwnym razie po jej upadku zapanowałby chaos w systemie finansowym. Korea Exchange Bank – szósty pod względem wielkości bank Korei, kupiony przez Lone Star prywatny fundusz USA nie poparł tymczasem rządowego planu ratowania LG Card.

Wydaje się zatem, że bezpowrotnie minęły w Korei czasy, kiedy to można było wpłynąć na zachowanie się banku jedną rozmową telefoniczną. Banki wydają się być coraz mniej podatne na wpływy i stają się coraz bardziej niezależne. Jest to na pewno oznaka zmian w kierunku liberalizacji i zwiększania efektywności działań banków i jest przyjmowane z zadowoleniem przez analityków i inwestorów. Nie ulega jednak wątpliwości, że te najbardziej niezależne banki to w Korei banki zagraniczne. Wzrost wpływów zagranicznych na sektor finansowy budzi z kolei obawy przedstawicieli rządu i wielu obywateli Korei. W grudniu bank centralny opublikował raport ostrzegający przed zbyt dużym udziałem własności zagranicznej w sektorze bankowym. Według banku centralnego może to mieć zły wpływ na gospodarkę i skutkować ograniczeniami rządowymi co do sprzedaży aktywów zagranicznym nabywcom.

Problemy ze złymi kredytami dotyczą wszystkich instytucji finansowych w Korei. Po kryzysie lat 1997–1998, kiedy to złe długi dla przedsiębiorstw prawie doprowadziły do upadku sektora finansowego, banki zintensyfikowały akcję kredytową dla podmiotów indywidualnych. Jednak popełniły ten sam błąd co kilka lat temu – pożyczały zbyt szybko nie kontrolując ryzyka. W 2003 roku wzrósł udział kredytów nieregularnych w kredytach ogółem. Bum kredytowy skutkował wzrostem niewypłacalnych gospodarstw domowych do 10% ogółu. Dług kart kredytowych osiągnął poziom 14% PKB.

(Financial Times, luty 2004)

PROCESY KONSOLIDACYJNE W EUROPIE I USA

Procesy łączeniowe wśród banków europejskich nie postępują tak sprawnie jak w USA. Wynika to z wielu czynników, wśród których są specyficzne dla każdego kraju Europy regulacje, rywalizacja o podłoże historycznym, sceptycyzm inwestorów oraz bariery językowe. Tymczasem skala banków amerykańskich może być dla banków europejskich alarmująca.

Procesy konsolidacyjne następują tu wśród mniejszych banków, których działa w USA około 8000. Poza tym jednocześnie powstają giganty bankowe. Prace skupiły się w ostatnim okresie na fuzji Bank One z Chicago z J.P. Morgan (wartość transakcji 58 mld \$). Z jego połączenia powstanie drugi pod względem aktywów bank Stanów Zjednoczonych. Pierwsze miejsce zajmuje tu Citigroup. Drugą zapowiadaną fuzją będzie połączenie Bank of America z FleetBoston. Szacuje się jednak, że wartość transakcji fuzji i przejęć nie osiągnie poziomu z lat 1999–2000. Wówczas w szczycie operacji łączeniowych zawarto transakcje na sumy: 3400 mld \$ w 1999 r. i 3500 mld \$ w 2000 roku.

To właśnie umacniające się banki USA będą przede wszystkim zainteresowane przejmowaniem banków europejskich. W samej Europie w najbliższym czasie oczekuje się jedynie małych przejęć np. wśród niemieckich Sparkassen, wśród małych banków prywatnych w Szwecji. O pojedynczych przejęciach mówi się w sektorze brytyjskim i belgijskim. Nikt jednak nie oczekuje konsolidacji na dużą skalę. Intensywniejsze łączenia, jakie zachodzą w ostatnim czasie w Europie, dotyczą bowiem jedynie sektora małych i średnich banków prywatnych. Według badania IBM Business Consulting przeprowadzonego w 2003 roku aż 70% prywatnych banków z Europy rozważało ostatnio kwestię łączenia się.

Najbardziej fragmentarycznie przedstawia się sektor bankowy w Niemczech, Hiszpanii i Włoszech. Trzy największe banki mają tu odpowiednio 16%, 31% i 32% depozytów. Największy wskaźnik jest w Wielkiej Brytanii – 53%.

(Financial Times, luty 2004 r., Euromoney, luty 2004)

USA WOBEC BASEL II

Regulatorzy finansowi z USA są przeciwni wprowadzaniu w bankach amerykańskich reguł Nowej Umowy Kapitałowej – Basel II. Korporacja ubezpieczająca depozyty – Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) jest zdania, że nowe zmiany doprowadzą do gwałtownego spadku kapitałów banków. 2 marca Rezerwa Federalna opublikowała materiały dotyczące prawdopodobnego wpływu Basel II na małe firmy kredytowe oraz na procesy łączenia się banków. Efekty dla konkurencyjności małych banków, które nie wprowadzą Basel II, będą według FED raczej skromne. Nie ma także wyraźnych dowodów na to, że duże banki USA, które dostosują się do Basel II, będą dysponować uwolnionym dodatkowym kapitałem regulacyjnym, który zechcą spożytkować na procesy łączeniowe.

Basel II była przygotowana przez regulatorów w celu stworzenia bardziej efektywnego i stabilnego systemu bankowego poprzez umożliwienie bankom lepszego dopasowania kapitału regulacyjnego do ryzyka bankowego. Banki, które działają na terenach charakteryzujących się małym ryzykiem i w pełni dostosowane do Basel II, mogą osiągnąć spore oszczędności.

Regulatorzy USA postanowili jednak, że dostosowania do Basel II wymagać będą tylko od największych banków (około 20). Dla mniejszych jednostek byłoby to zbyt obciążające i kosztowne.

(Financial Times, 3 marca 2004)

SEGMENT KART KREDYTOWYCH W BANKOWOŚCI INDII

W ostatnich latach rynek kart kredytowych rozwijał się w Indiach bardzo prężnie, powiększając się każdego roku o 30%. Dziś 5 mln obywateli Indii jest w posiadaniu około 9 mln kart kredytowych. Stopień ubankowienia tego społeczeństwa znacznie odbiega od innych azjatyckich państw, szczególnie Korei Południowej i Tajlandii. Sektor detaliczny staje się dziś kołem napędzającym rozwój bankowości w Indiach. Wysokie stopy procentowe (około 36%) powodują, że karty są bardziej korzystne niż inne sposoby finansowania się podmiotów indywidualnych. Wraz z podnoszeniem się standardów życia ilość właścicieli kart może przekroczyć nawet 45 mln.

Opóźnienia w rozwoju sektora bankowego Indii wynikają z wielu czynników. Jest to przede wszystkim gospodarka oparta na pieniądzu, funkcjonuje ogromna szara

Bezpieczny Bank

strefa. Wielu ludzi nie używa kart właśnie w obawie przed ujawnieniem się władzom podatkowym. Spośród 340 mln pracujących tylko 35 mln jest zarejestrowanymi płatnikami podatków. Z drugiej strony szersze rozpowszechnianie kart nie jest jeszcze możliwe z uwagi na małą ilość sprzedawców akceptujących ten rodzaj płatności. Spośród 6 mln małych lub większych sklepów tylko 100 tys. ma terminale na karty kredytowe. Utrzymywanie terminala kosztuje rocznie właściciela sklepu około 500 \$, co jest zbyt wysoką ceną i głównym powodem braku tych urządzeń w punktach poza większymi miastami.

Jednocześnie banki posiadały do tej pory bardzo mało informacji o swoich klientach. Aby pomóc bankom w tej kwestii, postanowiono utworzyć w Indiach pierwsze biuro informacji kredytowej. Dzięki niemu banki będą mogły wymieniać informacje o potencjalnych klientach oraz lepiej rozpoznawać ryzyko związane z operacjami kredytowymi. Biuro ma rozpocząć działalność już w kwietniu tego roku. Utworzą je HDFC – największa firma udzielająca kredytów indywidualnych, największy bank publiczny SBI oraz Dun&Amp, Bradstreet i TransUnion – firmy dostarczające danych finansowych. Biuro tworzone jest po 5 latach planów i zaawansowanych rozmów. Początkowo banki były bowiem niechętne, aby dzielić własne informacje o klientach z konkurentami.

(Financial Times, 1 marca 2004)

NAJSZYBCIEJ ROZWIJAJĄCE SIĘ BANKI EUROPY

Po raz pierwszy pismo *The Banker* przeprowadziło analizę najszybciej rozwijających się banków Europy. Przebadano osiągnięcia 860 banków. Na końcowej liście znalazło się ich 645. Metodologia badania oparta była na badaniu procentowych zmian w kapitale I kategorii, aktywach oraz zyskach przed opodatkowaniem. Badano zmiany w tych wielkościach w ciągu 2002 roku w stosunku do roku 2001 oraz zmiany w ciągu 2001 roku w stosunku do roku 2000.

Aż 19 banków z pierwszej 30 rankingu pochodzi z Rosji. Są to przede wszystkim banki małe – tylko 5 z nich znalazło się wcześniej na liście 1000 największych banków świata. Od czasu kryzysu roku 1998 banki Rosji przeżywają okres szybkiego wzrostu.

Najliczniejszą grupę banków w rankingu stanowiły banki Europy zachodniej (58,9%). Były to również mniejsze banki regionu.

Miscellanea

34 banki rankingu (5,3%) pochodziły z Europy centralnej. Najlepsze wyniki uzyskał tu Bank Gospodarstwa Krajowego. W czołowej grupie 25 najszybciej rozwijających się banków regionu znalazły się także Spółdzielcza Grupa Bankowa, Bank Handlowy, PKO Bank Polski, Bank Gospodarki Żywnościowej. Tak mały udział banków Europy centralnej w rankingu – tylko 5,3% – wynika po części z dużej penetracji tych rynków przez banki Europy Zachodniej, co objawiało się przejmowaniem banków krajowych.

13,3% banków stanowiły w rankingu banki Europy Południowej, a 22,4% banki Europy Wschodniej, czyli głównie Rosji.

(The Banker, styczeń 2004)

Opracowała Beata Zdanowicz

BEZPIECZNY BANK

SAFE BANKING
Magazine on the issues of deposit
protection and the financial
security of banks

Edited by:

prof. dr hab. Władysław Baka
– chief editor,
Kazimierz Beca,
dr hab. Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska, prof. SGH,
Ewa Kawecka-Włodarczak,
prof. dr hab. Stanisław Owsiak,
Krzysztof Pietraszkiewicz,
prof. dr hab. Marek Safjan,
prof. dr hab. Jan Szambelańczyk,
Ewa Śleszyńska-Charewicz

Secretariat:

Tomasz Obal
Beata Zdanowicz

The published articles present their
author's opinions. These opinions
are not the official attitude
of the Bank Guarantee Fund.

ISSN 1429-2939

Publisher:

Bank Guarantee Fund
00-546 Warsaw
Ks. Ignacego Jana Skorupki Street 4
tel. 583-08-01, 583-08-05,
583-08-06
fax 583-08-08
e-mail: rada@bfg.pl
www.bfg.pl

CONTENTS

1(22) 2004

A. About BFG activity (BFG – the Bank Guarantee Fund) – p. 3

1. BFG assistance using the cooperative banks' restructurization fund – *Marek Jarzębski, Hubert Zarachowicz* – p. 3
Annex:
The resolution of the BFG Council no 15/2001 dated May 8, 2001 concerning the determination of the forms, procedures and detailed conditions of granting the repayable financial support to cooperative banks from the cooperative banks' restructurization fund (combined text) – p. 7
2. *Banks Evaluation Profile* in monitoring process of banks using loans from BFG – *Agnieszka Zborowska* – p. 39

B. Problems and opinions – p. 53

1. Basic features of deposit insurance and assistance systems in EU countries – *Tomasz Obal* – p. 53
2. Public assistance for banks according to EU and domestic regulations – *Edward Kostro* – p. 64
3. Polish deposit insurance and assistance system in the light of European regulations (details of the discussion) – p. 75

C. Consultations for banks – p. 79

Compliance – the new banks' function – *Beata Zdanowicz* – p. 79

D. Learning from foreign experience – p. ??

The capital adequacy regulations – *Małgorzata Iwanicz-
-Drozdowska* – p. 89

E. Chronicle – p. 101

Basic macroeconomic indicators in the banking system in 2003
– *Halina Polijaniuk* – p. 101

F. Miscellanea – p. 105